Xaaj bi jëkk ci Tawreetu Musaa

jëm ci

Njàlbéen ga

Xaaj bi jëkk ci Tawreetu Musaa

jëm ci

Njàlbéen ga

Droit de reproduction © 2009
La Mission Baptiste du Sénégal
Tous droits réservés.

Dépôt légal : juin 2009. No 16725040609

Quiconque voudrait le reproduire devra inclure la déclaration de droit d'auteur ci-dessus.

Pour la reproduction en plus de 250 exemplaires, veuillez écrire à l'adresse suivante:

B.P. 1229 — Thiès, Sénégal

Pour mieux lire ce livre…

L'alphabet officiel dont on se sert est facile à lire. Les seuls symboles qui présentent une certaine difficulté sont les suivants :

j	se trouve dans	la paix	—jàmm (ji)
	et	dernier	—mujj
c	se trouve dans	le couscous	—cere (ji)
	et	descendre	—wàcc
ñ	se trouve dans	tous	—ñépp
	et	refuser	—bañ
x	se trouve dans	savoir	—xam
	et	la main	—loxo (bi)
ë	se trouve dans	l'œil	—bët (bi)
	et	demain	—ëllëg
ŋ	se trouve dans	la mâchoire	—ŋaam (wi)
	et	seulement	—doŋŋ

Une différence existe entre **a** et **à**

baigner	—sang	revêtir	—sàng
l'encensoir	—and (bi)	accompagner	—ànd

La voyelle est ***doublée*** pour indiquer la longueur

valoir	—jar	passer par	—jaar
être propre	—set	chercher	—seet
le cœur	—xol (bi)	regarder	—xool
le nom	—tur (wi)	répandre	—tuur

La voyelle est ***accentuée*** pour indiquer la fermeture

souper	—reer	être perdu	—réer
jeûner	—woor	être sûr	—wóor

Njàlbéen ga

Ubbite gi

Njàlbéen ga mooy téere bi jëkk ci Mbind mu sell mi, te moo jiitu ci Tawreetu yonent Yàlla Musaa.

Téere bu mag, biy kàddug Yàlla gépp, juróom benn fukki téere laak juróom benn. Yàlla moo tànn ay yonent ak ñeneeni nit ci diiru junniy at ak juróomi téeméer, xiir léen ci bind kàddoom. Yonent Yàlla Musaa moo bind Tawreet. Mooy juróomi téere yi jiitu ci Mbind mu sell mi.

Téereb *Njàlbéen ga* moo tënk ndoortel lépp lu Yàlla sàkk, muy asamaan ak suuf ak gàncax geek rab yi, ba ci nit; lépp di lu baax.

Téere bii nag wone na ni àddina mujj mel, ndax ñaawteefi nit, yi law ba sunu jonni Yàllay tey. Gis nañu ci *Njàlbéen ga* ne nit dafa dale ca Aadama ak Awa déggadil Yàlla, di wuta moom boppam tey fippu, te loolu mooy bàkkaaram. Mu jural ko lu bon, jural ko coonob àddina bu tar, tey gëna tar, soreele kook Yàlla. Booba la dee tàmbale ci àddina. Nekkinu nit mujj na naqari lool, nekkinu suuf it noonu, wuuteek ba Yàlla di sàkk lépp, ba mu baax.

Nu gis ne *Njàlbéen ga* dafa lëkkaloo ak yeneen wàll yi ci des yépp, di benn xibaar buy dégtal nit alkandeem, gi sababoo ci bàkkaaram, te di ko xamal mbaaxu Yàlla ñeel képp kuy doom Aadama. Waaye xibaar la it buy yégle àtteb Yàlla, ñeel ñi xalab aw yiwam.

Téere bi manees na koo séddale juróomi pàcc:

a. Bi jiitu di biral ni Yàlla sàkke asamaan ak suuf. (Saar 1–2)

b. Pàccub ñaareel bi di xamle bàkkaaru Aadama ak Awa, ak saafara sa ca Yàlla sàkk. (Saar 3)

c. Pàccub ñetteel bi moo nuy limal askanu Kayin ak askanu Set, ba ca jamonoy yonent Yàlla Nóoyin ak mbënn, ma Yàlla tase àddina ngir mbonu nit gu jéggi dayo. (Saar 4–8)

d. Pàccub ñeenteel bi dale fa mbënn ma weesoo, te Yàlla yeesal àddina, fas kóllëreek Nóoyin, ba fa doomi Aadama yi tabaxe taaxum Babel. Foofa Yàlla tasaare waa àddina ndax nit ñeek seen pexe mu jubadi. (Saar 9–11.9)

e. Pàccub juróomeel bi mooy nettali jaar-jaari Ibraayma, moo indi it na ko Yàlla wooye. Moo xamle ba tey cosaanu Isaaxa, di kilifag giir, ak Yanqóoba, di kilifag giir, ba ca janti Yuusufa. (Saar 11.10–50) Jaar-jaari Yuusufa am na solo lool. Yàlla sottal na ci moom la mu dige woon. Yuusufa jaar na ci ay nattu yu bare, waaye Yàlla soppi na ko ay xéewal ba askanu Ibraayma

> mana mucc. Moo tax mu wax ca *Njàlbéen ga* ne: «Dëgg la, fexeel ngeen ma lu bon, waaye Yàlla walbati na ko, def ko lu baax, ba dogal li am tey jii, muy bakkan yu bare yi mucc.» (50.20)

Ci kaw loolu gis nanu ne, téereb *Njàlbéen ga* làqul matadig nitoo nit, te yonenti Yàlla yi sax muccuñu ci bàkkaar. Ku ci nekk téere bii fésal na sag ndëngte. Looloo tax du kenn ci yonent yi ku manoona sottal li Yàlla tëralal doom Aadama, ngir mu mucc ci noteelu bàkkaar, mucc ci sànkute gi bàkkaar jur, ba jot ci yiwu Yàlla wi koy texeel.

Bu loolu weesoo, téereb *Njàlbéen ga* leeral na ci saar 12, aaya 3 (12.3) ne, la Yàlla digoon Ibraayma, maami aji gëm ñi, dig ko doomam Isaaxaak sëtam, Yanqóoba, moom Isaaxaak askanam ñoo ko jëkkoona jagoo naam. Waaye dige la bu jaare ca ñoom, doon barke bu xeeti àddina yépp di taasu.

Ibraayma wone na nu nit wara def, ba jot ci li Yàlla dige. Nit daa wara gëm dëgg te wóolu Yàlla ci lu wér. Ngëm googu ak kóolute googu ci Yàllaak kàddoom moo mana tax nit ku nekk mana taasu ci barke bi Yàlla dig Ibraayma, doonte kenn yelloowu ko.

Pexe mi Yàlla lalal nit ngir texeem te misaaloon ko xaat ci *Njàlbéen ga* ci saar 3, aaya 15 (3.15), ak barke boobu mu dig askanu Ibraayma, mu ngi sottee ci °Almasi bi masula def bàkkaar. Ndax Yàlla kat woo na ñépp, xeetoo xeet, ngir ñu doon askanu Ibraayma ci wàllu ngëm, di mbooloom nit ñi ko gëm, moom Almasi bi, gëm ne jot na léen fa Yàlla, te seen jëf taxul. Noonu la Yàlla di àttee ne, nit ñooñu jub nañu, muy seen ug texe.

Yéen ñiy jàng téere kàddug Yàlla gii, nu ngi leen di ñaanal ngeen barkeelu ci, ba dajeek yiwu Yàlla.

Li nuy bëgga lim lu nu tëral la, bëgg cee déggook bokki jàngkat yu tedd yi, ngir déggin wi leer, ba deesu ko jaawatle.

Nanu ràññee…

nanu ak **nañu**

Dees na wax: «(Nun) war nañoo dem,» (**n** bi am maas bii: ~)
Waaye danu koo taamoo binde nii:
«(Nun) war nanoo dem,»
ngir ñu bañ koo jaawatleek: «War nañoo dem, (ñoom).»

naa ak **na**

Bu loolu weesoo, dees na wax: «(Moom) war naa dem.»
Waaye danu koo taamoo binde nii:
«(Moom) war na dem,»
ngir ñu bañ koo jaawatleek: «War naa dem, (man).»

leen ak **léen**

Te it dees na wax, «Bëgg nanu leen (ñoom).»
Waaye danu koo taamoo binde nii:
«Bëgg nanu léen (ñoom),» (léen am maas bii: ´)
ngir ñu bañ koo jaawatleek: «Bëgg nanu leen (yéen).»
Noonu:
Yéen ñi gëm, Yàlla musal na leen.
Ñoom ñi gemul, Yàlla rëbb na léen.

Boo gisee màndarga mii — xamal ne kàddu gee yeggul. Dafa dog, mbaa muy wax ju ñu junj rekk.

Mbind yi ñu ràññale ak yi ñu dijjal, bokkul ci mbindum Yàlla mu sell, mi ñu jukkee ci téere yu jëkk ya.

Boo gisee baat bu ñu tofal araf bu tuuti, seetal lu muy tekki ci suufu xët bi.

Boo gisee tomb bii ° ci boppu baat, seetal lu muy tekki ci Leeral yi, fi téere biy waaja jeexe.

Xaaj bi jëkk ci Tawreetu Musaa

jëm ci

Njàlbéen ga

Yàlla sàkk na àddina, fal ci nit

1 1 Ca njàlbéen ga Yàlla sàkk na asamaan ak suuf. 2 Suuf nag da ne woon maraas,
ne wëyëŋ, lëndëm muur ndox mu xóot mi, lale ca kaw, xelum Yàlla di wër,
tiim ndox mi.
3 Noonu Yàlla ne: «Na leer nekk,» leer daldi am. 4 Yàlla gis ne, leer gi lu baax la,
mu xàjjale leer ak lëndëm. 5 Yàlla tudde leer gi bëccëg, lëndëm gi guddi. Ngoon jot,
suba dugg, muy bés ba jëkk.
6 Yàlla ne: «Na aw dénd dox diggante ndox yi, ngir xàjjale léen, yii fii, yii fale.»
7 Yàlla nag sàkk dénd wi, xàjjalee ko ndox yi féete dénd wi suuf ak yi ko féete kaw.
Mu daldi nekk noona. 8 Yàlla tudde dénd wi asamaan. Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub ñaareel ba.
9 Yàlla ne: «Na ndox, mi asamaan tiim, gëndoo benn bérab, ba joor gu wow feeñ.»
Mu daldi nekk noona. 10 Yàlla tudde joor gu wow gi suuf, ndox mi gëndoo, mu tudde
ko géej. Yàlla gis ne baax na.
11 Yàlla ne: «Na suuf sax ñax, muy gàncax gu ànd ak jiwoom, ak garab yuy meññ
tey jur seeni jiwu, lu ci nekk ak wirgoom ci kaw suuf.» Mu daldi nekk noona. 12 Suuf
nag sax ñax, muy gàncax gu ànd ak wirgoy jiwoom, ak garab yuy meññ, tey jur
seeni wirgoy jiwu. Yàlla gis ne baax na. 13 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub ñetteel
ba.
14 Yàlla ne: «Na am ay leer ci asamaan, ngir xàjjale guddi ak bëccëg, te doon ay
tegtal, yuy ràññale jamono yi, tey takk bés yi ak at yi. 15 Nañu nekk ay leer ci
asamaan si, di leeral suuf.» Mu daldi nekk noona. 16 Yàlla sàkk ñaari leer yu mag, gi
gëna mag yilif bëccëg, gi gëna ndaw yilif guddi; mu sàkk it biddiiw yi. 17 Yàlla nag
teg léen ci asamaan, di ca leeral suuf, 18 ñuy yore guddi ak bëccëg, tey xàjjale
lëndëm ak leer. Yàlla gis ne baax na. 19 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub ñeenteel
ba.
20 Yàlla ne: «Na ndox fees ak ay ndiiraani xeeti mbindeef, te ay picc tiim suuf, di
naaw ci asamaan.» 21 Noonu Yàlla bind rabi géej yu mag yi ak mboolem mbindeef,
muy féey tey ramm-rammi ci ndox mi, mu ci nekk ak wirgoom, teg ca lépp luy
boroomi laaf, lu ci nekk ak wirgoom. Yàlla gis ne baax na. 22 Ba mu ko defee Yàlla
barkeel léen, daldi ne: «Giirleen te bare, ba fees ndoxi géej.» Mu neeti: «Na picc yi
bare ci kaw suuf.» 23 Ngoon jot, suba dugg, muy bésub juróomeel ba.
24 Yàlla ne: «Na suuf génne ay mbindeef, mu ci nekk ak wirgoom: ag jur, luy raam
ak i rabi àll, lu ci nekk ak wirgoom.» Mu daldi nekk noona. 25 Yàlla dafa bind rabi àll
yi, lu ci nekk ak wirgoom, jur gu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy raam ci kaw suuf,
lu ci nekk ak wirgoom. Yàlla nag gis ne baax na.
26 Yàlla ne: «Nanu bind nit ci sunu melokaan, mu nirook nun, te na yilif jëni géej
ak picci asamaan ak jur gépp ak suuf sépp ak lépp lu ciy raam.»
27 Yàlla dafa bind nit ci melokaanam;
ci melokaanu boppam la Yàlla bind nit,
góor ak jigéen la bind.
28 Yàlla barkeel léen ne léen: «Giirleen te bare, ba fees àddina, di ko saytu; te it
yilifleen jëni géej ak picci asamaan ak mboolem mbindeef muy yëngu ci kaw suuf.»

29 Yàlla ne: «Xool-leen, jox naa leen gépp gàncax gu ànd ak jiwoom ci kaw suuf
sépp ak gépp garab guy meññ tey jur jiwoom, muy seen dund. 30 Naka rabi àll yépp
it, ñook picci asamaan yépp ak lépp luy raam ci kaw suuf, te di boroom bakkan, jox
naa léen lépp luy ñax mu tooy, ñoom itam, muy seen lekk.» Mu daldi nekk noona.
31 Yàlla nag gis li mu def lépp, fekk lépp baax lool. Ngoon jot, suba dugg, muy
bésub juróom benneel ba.

2 1 Noonu asamaan ak suuf ak li ñu ëmb lépp mat. 2 Bésub juróom ñaareel ba
fekk na Yàlla matal liggéeyam. Mu dal-lu nag ca bésub juróom ñaareel ba,
gannaaw ba mu liggéeyee loolu lépp. 3 Yàlla daldi barkeel bésub juróom ñaareel ba,
def ko bés bu sell, ndax da caa dal-lu woon gannaaw liggéey, ba mu sàkke lépp.

Cosaanal asamaan ak suuf

Yàlla dugal na nit Àjjana, jox ko ndigal

4 Liy cosaanal asamaan ak suuf, ba ñu léen di sàkk, mooy lii. Bés ba Yàlla Aji Sax ji
sàkkee suuf ak asamaan, 5 genn garab nekkagul woon ci kaw suuf, te genn gàncax
saxagul; ndaxte booba Yàlla Aji Sax ji tawagul, te nit kuy bey amagul. 6 Waaye
mbënn di balle ci suuf, di tooyal fépp. 7 Noonu Yàlla Aji Sax ji móol nit ci pëndu
suuf, sol ngelawal dund ci paxi bakkanam, nit daldi doon boroom bakkan.
8 Naka noona Yàlla Aji Sax ji jëmbat tool ca biir Àjjana fa féete penku ba, tàbbal ca
nit ka mu bind. 9 Yàlla Aji Sax ji nag saxal ci suuf lépp luy garab gu meññeef ma
rafet te neexa lekk; mu def it garab gay taxa dund ca digg tool ba, moom ak garab
gay taxa xam lu baax ak lu bon.
10 Amoon na dex guy balle Àjjana, di suuxat tool ba, dale fa nag, séddalikoo, def
ñeenti wal. 11 Turu menn wal ma di dexu Pison, moo wër réewum Awila mépp.
Wurus a nga woon ca réew mooma, 12 di wurusu ngalam; te it ndàbb lu neex xet a
nga fa woon ak per yu jafe yu ñuy wax onigsë. 13 Ñaareelu dex ga di Giyon, wër
réewu Kuus mépp; 14 turu ñetteelu dex ga di Idekel, féete réewum Asiri penku;
ñeenteelu dex ga di Efraat.
15 Yàlla Aji Sax ji nag jël nit ki, tàbbal ko biir toolu Àjjana, mu di ko bey ak a
sàmm. 16 Yàlla Aji Sax ji sant nit ki, ne ko: «Man ngaa lekk ci mboolem garabi tool
bi, 17 waaye bul lekk ci garab giy taxa xam lu baax ak lu bon, ndaxte bés boo ci
lekkee kat, li wér mooy fa ngay doxe dee.»
18 Yàlla Aji Sax ji daldi ne: «Wéet baaxul ci nit, kon dinaa ko bindal ku koy jàpple
te jekk ci doon wéttalam.» 19 Loolu fekk na Yàlla Aji Sax ji sàkk ci suuf nja-àll yépp
ak njanaaw yépp, daldi léen indil nit, di seet nu léen nit di tudde; te tur wu mu léen
jox, muy moom. 20 Ba mu ko defee nit kooku, di Aadama, tudd jur gépp ak picc yépp
ak rabi àll yépp, waaye fekku ca ku koy jàpple te jekk ci doon wéttalam.
21 Bi loolu amee, Yàlla Aji Sax ji nelawloo Aadama nelaw yu xóot. Ba muy nelaw
nag, mu rocci genn ciy faaram, fatte pax ma aw suux. 22 Yàlla Aji Sax ji bind jigéen
ci faar, gi mu jële ci Aadama, indil ko ko. 23 Aadama ne tonet, daldi ne:

«Waaw kay nag, kii moo bokk ci samay yax ak sama suux!
Dees na ko tudde jigéen, ndaxte ci góor lees ko jële[a].»

24 Looloo tax góor di teqalikook ndeyam ak baayam, ànd ak soxnaam, ñuy kenn.
25 Ku góor ki ak soxnaam, ñoom ñaar ñépp, yaramu neen lañu defoon, te amuñu ci
woon genn kersa.

---

[a]**2.23** Ni ñuy wooye *góor* ak ni ñuy wooye *jigéen* dañoo jegeyoo ci làkku ebrë.

Yàlla dàq na nit Àjjana

3 [1] Booba jaan moo gënoona muus ci rabi àll, yi Yàlla Aji Sax ji sàkk yépp.
Noonu jaan ja ne jigéen ja: «Ndax wóor na ne, Yàllaa ne: “Buleen lekk ci
doomi genn garabu tool bi”?» [2] Jigéen ja wax jaan ja, ne ko: «Man nanoo lekk ci
doomi garabi tool bi kay. [3] Waaye garab gi ci digg tool bi la Yàlla ne: “Buleen ci
lekk, buleen ko laal sax, lu ko moy ngeen dee.”» [4] Jaan ja ne jigéen ja: «Déedéet,
dungeen dee! [5] Waaye Yàlla xam na ne, bés bu ngeen ci lekkee, seeni bët dina
ubbiku, ngeen mel ni Yàlla, xam lu baax ak lu bon.»

[6] Jigéen ja dafa gis ne, garab gi rafet na, niru na lu neex, te mata bëgg ci kuy wuta
am xel, mu witt ci doom yi, lekk; jox ci jëkkëram, ji mu àndal, moom it mu lekk.
[7] Seeni bët daldi ubbiku, ñu xam ne, def nañu yaramu neen. Ba mu ko defee ñu ràbb
xobi garabu figg, ngemboo.

[8] Gannaaw loolu ñu dégg tànki Yàlla Aji Sax ji, muy doxantu ca tool ba, fekk ker gi
sedd, ñu daldi fexee làqu Yàlla Aji Sax ji ci biir garabi tool bi. [9] Waaye Yàlla Aji Sax
ji ne Aadama: «Ana nga?» [10] Mu ne ko: «Damaa dégg say tànk ci tool bi, tiit, ndax
yaramu neen laa def, ma daldi làqu.» [11] Yàlla Aji Sax ji ne ko: «Ku la xamal ne,
dangaa def yaramu neen? Mbaa du dangaa lekk ca garab, ga ma la aaye, waay?»
[12] Aadama ne ko: «Jigéen, ji nga ma booleel de, moo ma jox ci garab gi, ma lekk.»
[13] Noonu Yàlla Aji Sax ji ne jigéen ja: «Yaw, li nga def nii mooy lan?» Jigéen ja ne
ko: «Aa, jaan de moo ma nax, ba ma lekk ci.»

[14] Yàlla Aji Sax ji nag ne jaan ja:
«Gannaaw def nga loolu,
yaw rekk ay alku ci rabi kër yépp ak rabi àll yépp;
dinga watu, di lekk pënd sa giiru dund gépp.
[15] Dinaa def mbañeel sa digganteek jigéen ji,
ba dëddale sa xeet ak xeetam,
muy toj sa bopp,
nga di ko màtt ci téstën.»
[16] Yàlla teg ca ne jigéen ja:
«Dinaa taral sa metitu mat,
ci metit ngay wasin.
Sa bëgg-bëggu bakkan dina la xiir ci sa jëkkër,
te moo lay teg tànk.»
[17] Mu tegaat ca ne Aadama: «Gannaaw dégg nga sa waxu soxna, ba lekk ci garab gi
ma la aaye,
dinaa rëbb suuf ndax yaw;
coono bu metti nga ciy dunde sa giiru dund gépp.
[18] Suuf dina la meññalal ay dég ak i dagg,
doo lekk te beyoo,
[19] saw ñaq ngay dunde,
ba kera ngay dellu ci suuf, si ma la jële;
ndaxte pënd nga,
te dinga dellu di pënd.»

[20] Aadama nag tudde soxnaam Awa (mu firi Dund), ndax mooy ndeyu képp kuy
dund. [21] Gannaaw gi Yàlla Aji Sax ji sàkkal Aadama ak soxnaam ay yérey der, wodde
léen. [22] Yàlla Aji Sax ji daldi ne: «Léegi nit mel na ni nun eey! xam lu baax ak lu bon
eey! kon nag bumu tàllal loxoom, di witt ci doomi garab giy taxa dund, di lekk, bay
dund fàww.»

23 Noonu Yàlla Aji Sax ji génne ko toolu Àjjana, muy bey suuf, si ñu ko sàkke. 24 Da
koo dàq, ba noppi teg ca penkub toolu Àjjana ba ay mbindeef yu tudd serub[b], boole
ca jaasi juy xuyy-xuyyi, tey dem ak a dikk, di wottu yoon, wa jëm ca garab gay taxa
dund.

Kayin rey na Abel

4 1 Gannaaw loolu Aadama dëkkoo na soxnaam Awa, mu ëmb, am Kayin, mu ne:
«Am naa doom ju góor ci ndimbalu Aji Sax ji[c].» 2 Awa teg ca rakkam, Abel.
Abel di sàmm, Kayin di bey[d].
3 Ñu dem ba mu yàgg, Kayin sàkk ci mbeyam, jébbal ko Aji Sax ji, màggale ko ko.
4 Abel moom jébbal ko nebbonu jur, ga jëkka juddu ca géttam. Aji Sax ji nangul
Abel, 5 waaye nangulul Kayin. Kayin nag mer lool, ba ne fóññ.
6 Aji Sax ji ne Kayin: «Lu la taxa mer, ba ne fóññ nii? 7 Soo defee lu baax, dees na
la nangul; soo deful lu baax, bàkkaar a ngi lay yeeru ci sa bunt, di la tërook a wut,
waaye yaa ko wara man.»
8 Noonu Kayin séq ak rakkam Abel wax. Ba mu ko defee ñu dem ca àll ba, Kayin
dal ci kaw Abel, bóom ko. 9 Aji Sax ji ne Kayin: «Ana sa rakk Abel?» Mu ne ko:
«Gisuma ko de; xanaa maa wara sàmm sama rakk?» 10 Yàlla ne ko: «Loo def? Sa
deretu rakk jaa ngi yuuxoo ci suuf, ma di ci dégg. 11 Léegi dinga alku, ba suuf
dummóoyu la, moom mi ubbi gémmiñam, naan sa deretu rakk, ji nga tuur. 12 Boo
beyee, dootul nangu. Dinga dëkke daŋ-daŋ, di wëreelu ci àddina.»
13 Waaye Kayin wax Aji Sax ji ne ko: «Sama mbugal diis na lool, ba àttanuma ko!
14 Ndegam tey jii danga maa dàq, xañ ma sa jataay, dinaa dëkke daŋ-daŋ, di wëreelu
ci kaw suuf, te kon ku ma gis rey ma.» 15 Aji Sax ji ne ko: «Kon nag ku la rey, yaw
Kayin, dina jot juróom ñaari yoon lu ko raw.» Noonu mu sàkkal Kayin màndarga, ba
ku ko gis du ko rey. 16 Kayin daldi bàyyikoo ca Aji Sax ji, dem dëkki réewu Nódd[e], fa
féete Àjjana penku.

Askanu Kayin

17 Gannaaw loolu Kayin dëkkoo na soxnaam, mu ëmb, am Enog. Ci biir loolu Kayin
sanc ab dëkk, dippee ko doomam ju góor Enog, 18 Enog jur Iraat; Iraat jur
Mexuyayel; Mexuyayel jur Metusayel; Metusayel jur Lemeg. 19 Lemeg nag jël ñaari
jabar, aawo bi tudd Ada, ñaareel bi di Silla. 20 Ada taawloo Yabal, miy cosaanu
sàmm yiy màngaan, 21 teg ca Yubal, miy cosaanu ñi mane xalam ak toxoro. 22 Silla
moom jur Tubal-Kayin miy tëgg lépp luy jumtukaayu xànjar ak weñ. Tubal-Kayin
am na jigéen bu tudd Naama.
23 Noonu Lemeg ne ay soxnaam:
«Dégluleen maa, yéen soxnay Lemeg,
teeyluleen maa, yéen Ada ak Silla.
Nit a ma gaañ, ma bóom,
goneg jàmbaar dóor ma, ma faat.
24 Kayin kay, lees di feyul juróom ñaari yoon,
ne, bu dee Lemeg mii, muy juróom ñaar fukki yoon ak juróom ñaar.»
25 Bi loolu wéyee, Aadama dëkkoo soxnaam, mu am doom ju góor; tudde ko Set
(mu firi May), ndax da ne: «Yàlla may na ma weneen askan, mu wuutu Abel, mi

---

[b]**3.24** ***serub:*** serub yi ay mbindeef lañu yu teew fa Yàlla.
[c]**4.1** Awa mu ngi dendale turu taawam Kayin ak baatu ebrë biy tekki 'am.'
[d]**4.2** ***Kayin, Abel:*** am na ñu léen gëna xam ci turi Xabiil ak Abiil.
[e]**4.16** ***Nódd*** baatu ebrë la buy tekki 'ku dëkkul fenn.'

Kayin rey.» 26 Set it, am doom ju góor, tudde ko Enos. Fan yooya lañu tàmbalee tudd
Aji Sax ji, di ko wormaal.

Askanu Aadama, ba ci Nóoyin

5 1 Ni téere indee askanu Aadama nii la. Ba Yàlla di sàkk nit, da koo bind ci
melokaanam, 2 góor ak jigéen la sàkk, barkeel léen, tudde léen Nit, keroog ba
mu léen sàkkee.
3 Aadama dund téeméeri at ak fanweer (130), jur doom ju góor, mu bindoo
melokaanam te nirook moom. Noonu mu tudde ko Set. 4 Set juddu na, Aadama
dundaat juróom ñetti téeméeri at (800), amaat ay doom yu góor ak yu jigéen. 5 Kon
Aadama dund na juróom ñeenti téeméeri at ak fanweer (930) doora faatu.
6 Set moomee am na téeméeri at ak juróom (105), doora jur Enos. 7 Enos juddu na,
Set dundaat juróom ñetti téeméeri at ak juróom ñaar (807), amaat doom yu góor ak
yu jigéen. 8 Kon Set dund na juróom ñeenti téeméeri at ak fukk ak ñaar (912), doora
faatu.
9 Enos nag am na juróom ñeent fukki at (90), doora jur Kenan. 10 Kenan juddu na,
Enos dundaat juróom ñetti téeméeri at ak fukk ak juróom (815), amaat doom yu
góor ak yu jigéen. 11 Kon Enos dund na juróom ñeenti téeméeri at ak juróom (905),
doora faatu.
12 Kenan moomee am na juróom ñaar fukki at (70), doora jur Malaleel. 13 Malaleel
juddu na, Kenan dundaat juróom ñetti téeméeri at ak ñeent fukk (840), amaat ay
doom yu góor ak yu jigéen. 14 Kon Kenan dund na juróom ñeenti téeméeri at ak fukk
(910), doora faatu.
15 Malaleel nag am na juróom benn fukki at ak juróom (65), doora jur Yeredd.
16 Yeredd juddu na, Malaleel dundaat juróom ñetti téeméeri at ak fanweer (830),
amaat ay doom yu góor ak yu jigéen. 17 Kon Malaleel dund na juróom ñetti téeméeri
at ak juróom ñeent fukk ak juróom (895), doora faatu.
18 Yeredd moomee am na téeméeri at ak juróom benn fukk ak ñaar (162), doora
jur Enog. 19 Enog juddu na, Yeredd dundaat juróom ñetti téeméeri at (800), amaat
ay doom yu góor ak yu jigéen. 20 Kon Yeredd dund na juróom ñeenti téeméeri at ak
juróom benn fukk ak ñaar (962), doora faatu.
21 Enog moomee, am na juróom benn fukki at ak juróom (65), doora jur
Matusalem. 22 Matusalem juddu na, ba noppi Enog topp Yàlla ñetti téeméeri at
(300), amaat ay doom yu góor ak yu jigéen. 23 Kon Enog dund na ñetti téeméeri at
ak juróom benn fukk ak juróom (365). 24 Enog dafa topp Yàlla, ba jekki-jekki
giseesatu ko, ndaxte Yàllaa ko yéege fa moom.
25 Matusalem moomee am na téeméeri at ak juróom ñett fukk ak juróom ñaar
(187), doora jur Lemeg. 26 Lemeg juddu na, Matusalem dundaat juróom ñaar
téeméeri at ak juróom ñett fukk ak ñaar (782), amaat ay doom yu góor ak yu jigéen.
27 Kon Matusalem dund na juróom ñeenti téeméeri at ak juróom benn fukk ak
juróom ñeent (969), doora faatu.
28 Lemeg nag am na téeméeri at ak juróom ñett fukk ak ñaar (182), doora jur doom
ju góor. 29 Mu tudde ko Nóoyin (mu firi Noflaay) ndax dafa ne: «Kii moo nuy taxa
noyyiwaat, noppal nu ci liggéey yu metti ak coonoy mbeyu suuf, si Aji Sax ji rëbb.»
30 Nóoyin juddu na, Lemeg dundaat juróomi téeméeri at ak juróom ñeent fukk ak
juróom (595), amaat ay doom yu góor ak yu jigéen. 31 Kon Lemeg dund na juróom
ñaar téeméeri at ak juróom ñaar fukk ak juróom ñaar (777), doora faatu.
32 Nóoyin moomee am na juróomi téeméeri at (500), doora jur Sem ak Xam ak
Yafet.

Yàlla fas na yéene tas àddina ndax mbonu nit

6 [1] Bi nga xamee ne nit ñi tàmbali nañoo fulandiwu ci kaw suuf, te am ay doom
yu jigéen, [2] ay kàngam yu bare doole gis jigéen ñeek seen taar[f], ñuy jël ñi ñu
bëgg ci ñoom, def léen i jabar. [3] Aji Sax ji daldi wax ne: «Manumaa bàyyi nit, muy
wéyee dunde noo, gi ma ko may, ndax nit du dara lu dul suuxi neen, kon dinaa léen
àppal diirub téeméeri at ak ñaar fukk (120).»
[4] Ca jamono yooya ak itam gannaaw ba kàngam yu bare doole yooyu àndeek
jigéeni àddina, ba am ca ay doom, ay ñeyi xaree nekkoon ci àddina. Ñooy jàmbaar
ya woon te doonoon góor ñu amoon tur.
[5] Aji Sax ji dafa gis ne, mbonu nit màgg na lool ci biir àddina, te fu mu mana tollu,
lu bon rekk lay xënte ci xolam. [6] Noonu Aji Sax ji am tiis ci xolam, ba mititlu li mu
doon sàkk nit ci kaw suuf. [7] Aji Sax ji daldi ne: «Dinaa far ci kaw suuf doom aadama
yi ma sàkk, nit ak jur, luy raam ak luy naaw, ndax mititlu naa li ma léen sàkk.»
[8] Waaye fekk na Aji Sax ji xool Nóoyin bëti yërmande.

Askanu Nóoyin

[9] Askanu Nóoyin mooy lii. Nóoyin nit ku jub la woon, di ku mat ci biir nit ñi mu
bokkal jamono, te di kuy topp Yàlla. [10] Nóoyin nag amoon na ñetti doom yu góor:
Sem, Xam ak Yafet.
[11] Booba fekk na àddina yàqu, te fees ak ay, Yàlla teg ci bëtam. [12] Yàlla gis ne,
àddina yàqu na, ndaxte jëfi ñépp a bokk ñaaw fi kaw suuf.
[13] Noonu Yàlla ne Nóoyin: «Dogal naa ne, dinaa boole faat mboolem boroom
bakkan, ndaxte ayu nit dajal na kaw suuf. Dinaa léen boole ak li ci àddina,
faagaagal.
[14] «Yaw nag wutal dénku sippar, yettal ci sa bopp gaal gu mag; nga sàkk ci ay
néeg, te diw ko koltaar biir ak biti. [15] Ni nga koy defare nii la. Na guddaayu gaal gi
di ñetti téeméeri xasab, yaatuwaay bi di juróom fukki xasab, taxawaay bi di
fanweeri xasab. [16] Yettal mbaar, mu ko tiim, te nga àggale gaal gi, bàyyi lu tollook
xasab diggante kéméj yi ak mbaar mi. Sàkkal ko bunt ci wet gi, te séddale ko ñetti
néeg yu tegloo, benn ci suuf, benn ci digg bi ak benn ci kaw.
[17] «Maa ngi nii di indi mbënnu ndox ci kaw suuf, mu far lépp luy dund lu asamaan
tiim; te lépp lu nekk ci kaw suuf dina dee. [18] Waaye dinaa fas kóllëre ak yaw, nga
dugg ci gaal gi, yaak say doom ak sa soxna ak say soxnay doom. [19] Te xeeti rab yépp
nanga ci dugal ñaar ci gaal gi, wu ci nekk, nga def ko góor ak jigéen; su ko defee
ngeen ànd mucc. [20] Xeetu picc wu ci nekk ak xeetu bàyyima wu ci nekk ak wépp
xeetu rab wuy raam ci suuf, dina def ñaar, ñëw ci yaw, ba raw. [21] Sàkkal ci bépp
xeetu dund, denc, ngeen bokk dunde.»
[22] Noonu la Nóoyin def. Lépp lu ko Yàlla sant, def na ko.

Yàlla musal na Nóoyin ci mbënn mi

7 [1] Gannaaw ba loolu amee, Aji Sax ji dafa wax Nóoyin ne ko: «Duggal ci gaal gu
mag gi, yaak sa njaboot gépp, ndaxte niti jamono jii, yaw rekk laa ci gis, nga
jub ni ma ko bëgge. [2] Xeeti rab yu set[g] yépp yóbbaale ci juróom ñaar yu góor ak
juróom ñaar yu jigéen, ak ñaar ci xeeti rab yi setul, te ñuy góor ak jigéen. [3] Te it
xeetu picc mu nekk yóbbaale ci juróom ñaar yu góor ak juróom ñaar yu jigéen, ngir
seen xeet baña fey ci kaw suuf. [4] Ndax kat li feek juróom ñaari fan dinaa wàcce taw

---

[f] **6.2** Manees na ko tekkee nii it: *ay malaaka yu ñu folli gis jigéeni àddina ak seen taar,*
[g] **7.2** ***rab yi set*** ñoo di rab, yi Yàlla nangu, ñu saraxal ko.

ci kaw suuf diirub ñeent fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg, ba far ci àddina
mboolem mbindeef mu ma sàkk.» 5 Noonu Nóoyin def la ko Aji Sax ji sant lépp.
6 Bi mbënn miy ñëw ci àddina, booba fekk na Nóoyin am juróom benni téeméeri
at. 7 Nóoyin dugg na ca gaal ga, ànd ak ay doomam ak soxnaam ak soxnay doomam
ya, ngir mucc ca ndoxu mbënn ma. 8 Rab yu set yi ak yi setul ak picc yi ak yiy raam
9 ànd nañu ak Nóoyin, dugg ca gaal ga, def ñaar-ñaar, góor ak jigéen, ni ko Yàlla
sante Nóoyin. 10 Ba juróom ñaari fan wéyee nag, ndoxu mbënn ma agsi ci kaw suuf.
11 At ma Nóoyin amee juróom benni téeméeri at, ca fukki fan ya ak juróom ñaar ca
ñaareelu weer wa, kera la bëti ndox ya ne jàyy, jóge xóotey géej, bunti ndoxi
asamaan ne kulbét, mu ne yureet, 12 taw biy sottiku ci suuf diirub ñeent fukki guddi
ak ñeent fukki bëccëg.
13 Keroog bés boobu la Nóoyin ànd ak i doomam yu góor, Sem ak Xam ak Yafet, ak
soxnaam ak ñetti soxnay doomam yooyu, ñu dugg ca gaal ga, 14 àndandook rabu àll
yépp, lu ci nekk ak wirgoom, ak jur gépp, lu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy raam
ci kaw suuf, lu ci nekk ak wirgoom, ak lépp luy naaw, lu ci nekk ak wirgoom, muy
picc mbaa boroomi laaf. 15 Lépp luy boroom bakkan def na ñaar-ñaar, ànd ak
Nóoyin, dugg ca gaal ga, 16 mboolem xeetu mbindeef rekk, di góor ak jigéen, ni ko
ko Yàlla sante. Ci kaw loolu Aji Sax ji ne ràpp buntu gaal gi, gannaaw bi Nóoyin
duggee.
17 Mbënn ma nag di wal ci àddina diirub ñeent fukki fan. Ndox ya di yokku, gaal
gay jóg, ba tëmb, tiim suuf lu sore. 18 Ma ngay gën di yokku, tey baawaan ci kaw
suuf, ba gaal ga tëmb, di dem ca kaw ndox ma. 19 Ndox ma di walangaan, ba mëdd
tund yu kawe ya fépp fu asamaan tiim. 20 Muy yokku, di yokku, ba gëna kawe tund
ya lu mat fukki xasab ak juróom.
21 Mboolem mbindeef mu daan dox ci kaw suuf dee na ca. Picc yi ak jur gi ak rabi
àll yi ak lépp luy raam ci kaw suuf dee na, ñoom ak nit ñépp. 22 Mboolem mbindeef
muy boroom bakkan ci kaw suuf a bokk dee. 23 Luy dund ci àddina daldi sànku, ba
nit ak jur ak luy raam ak luy naaw— lépp la Aji Sax ji raafal ci àddina. Nóoyin rekk
a des, moom ak ña àndoon ak moom ca gaal ga.
24 Noonu ndox miy wal-wali ci kaw suuf diirub téeméeri fan ak juróom fukk.

Nóoyin génn na gaal gu mag ga

8 1 Ci biir loolu Yàlla xalaat na Nóoyin ak li mu nekkal ci gaal gi, di rabi àll yi ak
jur gi. Yàlla daldi yebal ngelaw, mu wol kaw suuf, ba ndox yi wàcc. 2 Bëti ndox
ya ca xóote ya dafa taxaw, bunti ndoxi asamaan tëju, taw bi dal. 3 Noonu ndox mi
taa ci suuf di wàññiku. Bi téeméeri fan yi ak juróom fukk matee nag, ndox ma gëna
néew. 4 Ba juróom ñaareelu weer wa amee fukki fan ak juróom ñaar, gaal gaa nga
teereji tundi Araraat. 5 Ndox may wàññiku rekk ba ca fukkeelu weer wa. Keroog ba
fukkeelu weer wa teroo, ca la njobbaxtali tund ya tàmbalee feeñ.
6 Teg nañu ca ñeent fukki fan, Nóoyin doora ubbi poroxndoll, ba mu sàkkaloon
gaal ga, 7 daldi yebal ab baaxoñ, muy naaw, di dem ak a dikk, ba ndox mi fendi ci
kaw suuf. 8 Mu teg ca yebal pitax, ba xam ndax ndox mi ci suuf fer na. 9 Waaye pitax
ma gisul fenn fu mu tag, ndax ndox mi muur na suuf sépp. Mu dellusi nag fa moom
ca gaal ga. Nóoyin tàllal loxoom, jàpp ko dugal ci biir fi wetam. 10 Négandiku na
juróom ñaari fan, doora yebalaat pitax ma. 11 Ba mu dellusee ca ngoon, indaalewul
lu moy xobu oliw wu tooy wu keppe ca sàll wa. Noonu Nóoyin xam ne, ndox, mi taa
woon ci suuf, fer na. 12 Mu négati juróom ñaari fan, bàyyiwaat pitax ma, waaye bii
yoon dellusiwaatul ca moom.
13 At ma Nóoyin amee juróom benni téeméeri at ak benn, keroog benn fanu weer
wa jëkk, ndox ma taa woon ca suuf daldi fendi. Nóoyin ubbi kubéer ga, xool, ba gis

ne kaw suuf sépp wow na. 14 Keroog ñaar fukki fan ak juróom ñaar ca ñaareelu weer
wa, ca la suuf si doora wow koŋŋ.
15 Ba loolu amee Yàlla ne Nóoyin: 16 «Génnal gaal gi, yaak sa soxna ak say doom ak
say soxnay doom. 17 Génnewaaleel lépp luy xeetu mbindeef mu ngeen àndal: picc yi
ak bàyyima yi ak luy raam, ñu fulandiwu ci kaw suuf, daldi giir te bare.» 18 Noonu
Nóoyin génn, moom ak i doomam ak soxnaam ak soxnay doomam ya. 19 Rabi àll yi
ak luy raam ak luy naaw ak luy dox ci kaw suuf— lépp génne ca gaal ga, lu ci nekk
ak wirgoom.
20 Naka la Nóoyin génn, daldi sàkkal Aji Sax ji saraxalukaay, màggale ko ko. Mu
sàkk nag ci mboolem rab wu set ak mboolem picc mu set, jébbal Yàlla ca
saraxalukaay ba, muy °sarax su ñuy lakk, mu jeex. 21 Noonu xet gu neex, ga gillee ca
sarax sa, yéeg fa Aji Sax ja. Booba la wax ci xolam ne: «Dootuma rëbb suuf mukk
ndax nit, doonte ba muy ndaw lay dale xënte lu ñaaw ci xolam. Dootuma boole fàdd
mukk lépp luy dund, nii ma ko defe.

22 Li feek suuf di suuf,
dootu njiwooy dakk mbaa ngóob,
te du sedd ak u tàngoor,
du nawet it mbaa noor,
mbaa guddeek bëccëg.»

Yàlla fas na kóllëre ak Nóoyin

9 1 Noonu Yàlla barkeel Nóoyin ak i doomam ne léen: «Giirleen te bare, ba fees
àddina. 2 Mboolem rabi àll yi ak picci asamaan ak mbindeef yiy raam ci suuf,
ak jëni géej yépp, dinañu leen ragal lool. Teg naa léen ci seeni loxo. 3 Man ngeena
dunde boroom bakkan yooyu yépp. Jagleel naa leen mbindeef yooyu yépp, ni ma
leen jagleele woon gàncax.
4 «Waaye buleen lekk yàpp wu ànd ak deret, ndaxte dund a ngi ci deret. 5 Seen
dundu nit itam, mu ngi ci seen deret, kon kat, képp ku tuur seen deret dinaa ko ko
topp. Te it mala mu ci rey nit dinaa ko ko topp, ni may toppe nit. Dinaa topp ku
nekk deretu moroomam.

6 Ku tuur deretu nit,
na nit tuur deretam,
ngir melokaanu boppam
la Yàlla sàkke nit.

7 Yéen nag, giirleen te bare, fulandiwu ci kaw suuf te fees ko.»
8 Noonu Yàlla wax Nóoyin ak doomam, yi mu àndal, ne léen: 9 «Bés niki tey fasal
naa sama bopp kóllëre sama diggante ak yéen ak seen askan, 10 fas ko it sama
diggante ak mboolem mbindeef mu ngeen àndal, muy picc ak ug jur mbaa rabi àll—
lépp daal lu génnandoo ak yéen ci gaal gi, di lépp luy dund ci kaw suuf. 11 Ni may
faseek yéen kóllëre nii la:

Deesatul boole mbindeef yépp, faat ci mbënn mukk.
Du menn mbënn mu deeti faagaagal àddina.»

12 Yàlla neeti: «Kóllëre gi may fas ak yéen ak mboolem mbindeef mu ànd ak yéen,
day sax ba fàww te liy màndargaam mooy lii: 13 def naa sama xon ci niir yi, muy
màndargaal kóllëre, gi dox sama diggante ak àddina.
14 «Saa su ma dajalee niir yi ci jaww ji, ba xon gi feeñ ci niir yi, 15 damay daldi
xalaataat kóllëre, gi ma fas sama digganteek yéen ak mboolem xeeti mbindeef, su ko
defee ndox dootul sabab mbënn muy faagaagal lépp luy dund. 16 Xon gi day nekk ci
biir niir yi, ma di ko gis, di xalaat kóllëre, gi ma fas fàww, sama diggante, man
Yàlla, ak mboolem xeetu mbindeef mu nekk ci kaw suuf.» 17 Ci kaw loolu Yàlla ne

Nóoyin: «Loolu mooy màndargaal sama kóllëre, gi ma fas ak mboolem mbindeef mu nekk ci kaw suuf.»

Mbirum Nóoyin ma ak i doomam

18 Doomi Nóoyin yu góor, yi génne ci gaal gi, ñooy: Sem, Xam ak Yafet; Xam mooy
baayu Kanaan. 19 Ñooñu ñooy ñetti doomi Nóoyin yu góor, te ci ñoom la àddina
sépp soqikoo.
20 Nóoyin nag beykat la woon. Noonu mu jublu ci njëmbatum reseñ. 21 Mu am bés
mu naan biiñ, ba màndi, tëdd ci xaymaam, daldi sàgganu.
22 Ba loolu amee Xam, baayu Kanaan, gis céri baayam, génn waxi ko Sem ak Yafet
ca biti. 23 Noonu Sem ak Yafet ànd, jël malaan, teg ko ci seeni mbagg, doxe gannaaw
ba agsi, doora sàng seen céri baay. Dañoo dummóoyu, ba gisuñu seen céri baay.
24 Màndite ma giif, Nóoyin yewwu, daldi yég ni xale bi def ak moom. 25 Ba mu ko
defee mu ne:

«Yal na Kanaan torox,
bay jaamu jaami doomi ndeyam.»

26 Mu dellu ne:

«Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Sem,
yal na Kanaan dib jaamam.
27 Yal na Yàlla lawal askanu Yafet,
dëël ko ci xaymay Sem,
te Kanaan di seen jaam.»

28 Gannaaw ba mbënn ma wéyee, Nóoyin dundaat na ñetti téeméeri at ak juróom
fukk (350). 29 Nóoyin dund na juróom ñeenti téeméeri at ak juróom fukk (950),
doora faatu.

Askanu doomi Nóoyin

Xeet yi sosoo ci doomi Nóoyin

10 1 Askanu doomi Nóoyin mooy lii. Gannaaw ba mbënn ma wéyee, Sem ak
Xam ak Yafet am nañu ay doom.

Li jëm ci askanu Yafet

2 Doomi Yafet yu góor ñii la: Gomeer ak Magog ak Madéy ak Yawaan ak Tubal ak
Meseg ak Tiraas. 3 Doomi Gomeer yu góor di Askenas, Rifaat ak Togarma. 4 Doomi
Yawaan yu góor di Elisa ak Tarsis ak Kitim ak Dodanim. 5 Ñi sosoo ci ñoom ñoo law
ca wàllaa géej, meññ nag ay xeet ci seeni suuf, xeet wu ci nekk ak làkkam, def it ay
làng ci seen biiri xeet.

Li jëm ci askanu Xam

6 Doomi Xam yu góor ñoo di ñii: Kuus ak Misrayim ak Puut ak Kanaan. 7 Doomi
Kuus yu góor di Seba ak Awila ak Sabta ak Rayema ak Sabteka. Doomi Rayema yu
góor di Seba ak Dedaan.
8 Kuus moom itam jur Namróot, ki jëkk di jàmbaar ju siiw ci kaw suuf, 9 mu
doonoon rëbbkat bu mag-a-mag. Looloo waral ñu naan: «Mbete Namróot, rëbbkat
bu mag-a-mag ba.» 10 Dëkk yiy péeyi nguuram ñoo di: Babel ak Ereg ak Akàdd ak
Kalne, gi ci réewu Sineyaar. 11-12 Ca réew mooma la Namróot jóge dem Asur, sanc
dëkk bu mag boobee di Niniw, ak dëkk yooyee di Reyobot-Ir ak Kala, ba Resen, gi ci
diggante Niniw ak Kala.

13 Misrayim nag mooy maami Luddeen ñi ak Anameen ñi ak Leyabeen ñi ak
Naftuyeen ñi 14 ak Pataruseen ñi ak Kasluyeen, ñooñee waa Filisti bàyyikoo ca seen
réew; ak it Kaftoreen ñi.
15 Kanaan moo taawloo Sidon, teg ca Ett, 16 te mooy maami Yebuseen ñi ak
Amoreen ñi ak Girgaseen ñi 17 ak Eween ñi ak Arkeen ñi ak Sineen ñi, 18 ak
Arwàddeen ñi ak Semareen ñi ak Amateen ñi. La ca tegu làngi Kanaan tasaaroo.
19 Digu suufas Kanaaneen ña mu ngi tàmbalee Sidon, jaar weti Gerar, dem ba Gasa,
wuti Sodom ak Gomor ak Atma ak Seboyim, daldi teeri Lesa.
20 Ñooñu ñooy askani Xam, askan wu ci nekk ak làngam ak làkkam, di ay xeet ci
seeni réew.

Li jëm ci askanu Sem

21 Sem, miy magu Yafet, jur na moom itam ay doom yu góor. Mooy maami Eber ak
askanam. 22 Doomi Sem yu góor ñii la: Elam ak Asur ak Arpagsàdd ak Ludd ak
Aram. 23 Góor ñi Aram jur ñii la: Uus ak Xuul ak Geter ak Maas. 24 Arpagsàdd jur
Sela, Sela jur Eber; 25 Eber moom, jur ñaari doom yu góor, kenn ki tudd Peleg (mu
firi Séddalikoo), ndaxte ci jamonoom àddina dafa séddalikoo woon. Rakki Peleg
mooy Yogtaan.
26 Yogtaan a jur Alamodàdd ak Selef ak Asarmawet ak Yera 27 ak Adoram ak Usal
ak Digla 28 ak Obal ak Abimayel ak Seba 29 ak Ofir ak Awila ak Yobab. Ñooñu ñépp
di doomi Yogtaan yu góor. 30 Ña nga dëkkoon ca wàllu Mesa, ga wuti Sefar, di
diiwaanu tund ya ca penku ba.
31 Ñooñoo askanoo ci Sem, askan wu ci nekk ak làngam ak làkkam, di ay xeet ci
seeni réew.
32 Làngi doomi Nóoyin yu góor a ngoogu, làng gu nekk ak askanam, ñu diy xeet. Ci
ñoom la xeet yépp jóge tasaaroo ci kaw suuf, gannaaw ba mbënn ma wéyee.

Yàlla safaan na làkku àddina, mu jaxasoo

11 1 Ci biir loolu nag waa àddina sépp a bokkoon wenn làkk, seeni wax di
benn. 2 Bi nit ñi toxoo, jëm penku, dañoo gis ag joor ci réewu Sineyaar, ñu
sanc fa. 3 Ñu ne: «Ayca, nu defar ay móol yu ñu lakk cib taal, ba mu ñor.» Noonu ñu
def móol ya doji tabax, taqalee ko koltaar, 4 daldi ne: «Ayca, nu tabax ab dëkk bu
taax ma bëtt asamaan; kon dinanu am woy, te dunu tasaaroo ci kaw suuf.»
5 Waaye Aji Sax ji wàcc, xoolsi dëkk bi ak taax, mi doom aadama yi tabax. 6 Aji Sax
ji da ne: «Su ñu tàmbalee nii, di menn mbooloo te bokk wenn làkk, kon dara dootu
léen të. 7 Ayca, nu wàcc, safaan seen làkk, ba dootuñu déggoo.»
8 Ba loolu amee Aji Sax ji jële léen foofa, tasaare léen ci kaw suuf sépp, ñu yemale
fa dëkk ba ñu doon tabax. 9 Looloo tax ñu tudde dëkk ba Babel (mu firi Safaan),
ndax foofa la Aji Sax ji safaane làkku àddina sépp, mu jaxasoo, te fa la léen tasaaree
ci kaw suuf sépp.

Askanu Sem, maamu Ibraam

10 Askanu Sem mooy lii. Sem am na téeméeri at, doora jur Arpagsàdd, fekk na
mbënn ma weesu, ba mu am ñaari at. 11 Arpagsàdd juddu na, Sem dundaat juróomi
téeméeri at (500), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
12 Arpagsàdd am fanweeri at ak juróom, jur Sela. 13 Sela juddu na, Arpagsàdd
dundaat ñeenti téeméeri at ak ñett (403), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
14 Sela am fanweeri at, jur Eber. 15 Eber juddu na, Sela dundaat ñeenti téeméeri at
ak ñett (403), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
16 Eber am fanweeri at ak ñeent, jur Peleg. 17 Peleg juddu na, Eber dundaat ñeenti
téeméeri at ak fanweer (430), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.

[18] Peleg am fanweeri at, jur Rew. [19] Rew juddu na, Peleg dundaat ñaar téeméeri at
ak juróom ñeent (209), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
[20] Rew am fanweeri at ak ñaar, jur Serug. [21] Serug juddu na, Rew dundaat ñaar
téeméeri at ak juróom ñaar (207), juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
[22] Serug am fanweeri at, jur Naxor. [23] Naxor juddu na, Serug dundaat ñaar téeméeri
at, juraat ay doom yu góor ak yu jigéen.
[24] Naxor am ñaar fukki at ak juróom ñeent, jur Teraa. [25] Teraa gane na àddina,
Naxor dundaat téeméeri at ak fukk ak juróom ñeent (119), juraat ay doom yu góor
ak yu jigéen.
[26] Gannaaw ba Teraa amee juróom ñaar fukki at, am na Ibraam ak Naxor ak Aran.

Askanu Teraa, baayu Ibraam

[27] Askanu Teraa mooy lii. Teraa mooy baayu Ibraam[h] ak Naxor ak Aran. Aran
mooy baayu Lóot. [28] Gannaaw loolu Aran faatu na lu jiitu faatug baayam Teraa, ca
réew ma mu juddoo, di Ur[i], dëkku Kaldeen ña. [29] Ibraam ak Naxor jël nañu ay soxna;
soxnas Ibraam tudd Sarayi, soxnas Naxor di Milka. Milka moomu, moom ak rakkam
ju jigéen Yiska, Aran ay seen baay. [30] Sarayi moomu masuloona am doom te it manu
ko woona am.
[31] Mu am bés Teraa ànd ak doomam Ibraam ak sëtam Lóot, mi Aran di baayam, ak
Sarayi, soxnas Ibraam. Ñu bokk jóge Ur gu Kaldeen ña, jëm réewu Kanaan. Ba ñu
demee ba Karan, daldi fay sanc. [32] Teraa dund na ñaar téeméeri at ak juróom (205),
doora génn àddina, ñu denc ko Karan.

Yàlla sant na Ibraam, mu gàddaay

12 [1] Amoon na bés Aji Sax ji wax Ibraam, ne ko: «Dëddul sa réew, dëddu say
bokk ak sa kër baay, te ñëw ci réew mi ma lay won,
[2] ma def la ngay cosaanal xeet wu yaa,
barkeel la,
màggal sa tur,
ngay buntu barke;
[3] ku la ñaanal barke, ma barkeel,
ku la móolu it, ma alag,
te xeeti àddina sépp
xala taasu ci sa barke.»
[4] Noonu Ibraam dem, na ko ko Aji Sax ji waxe woon, Lóot topp ca. Ba Ibraam di
jóge Karan, booba am na juróom ñaar fukki at ak juróom (75). [5] Ibraam ànd ak
soxnaam Sarayi ak Lóot, mi muy baay bu ndaw ci moom. Mu yóbbaale nag alal, ja
mu dajale jépp, ak jaam, ya mu jënde Karan. Ñu jóge fa, jublu réewu Kanaan.
[6] Ba ñu agsee Kanaan, Ibraam dafa jàll ca biir réew ma, ba àgg bérab bu sell, ba
féete ak Sisem, ca garab[j] gu mag, ga ñuy wooye More. Booba fekk na waa Kanaan a
nga woon ca réew ma. [7] Naka noonu Aji Sax ji feeñu Ibraam ne ko: «Ñi soqikoo ci
yaw laay jox réew mii.» Ibraam nag daldi tabaxal Aji Sax, ji ko feeñu, ab
saraxalukaay.
[8] Gannaaw loolu mu jóge fa, jëm tund, wi féete Betel penku, samp fa xaymaam;
Betel féete ko sowu, Ayi féete ko penku. Foofa itam Ibraam tabaxal na fa Aji Sax ji

---

[h]**11.27** ***Ibraam*** mii: Yàlla dina ko mujja tudde Ibraayma. Seetal ci 17.5.
[i]**11.28** ***Ur:*** dëkk bu yàggoon la, te bokkoon ci réew, mi ñu tudde Iraag léegi.
[j]**12.6** Xeetu garab la gu ñuy wax terebent.

saraxalukaay, tudd fa Aji Sax ji, wormaal ko. 9 Ibraam bàyyikooti fa, aw yoonam,
jublu àllu Negew[k].

Ibraam dem na réewu Misra

10 Ca jamono jooja xiif a amoon ca réew ma, ba tax Ibraam dem réewu Misra, toogi
fa, ndax xiif bu metti la woon. 11 Naka lay jub Misra, daldi ne soxnaam Sarayi:
«Déglu ma, xam naa ne, ku rafet nga. 12 Bu la waa Misra gisee, dinañu ne, sama
soxna nga. Te dinañu ma rey, nga des. 13 Kon nag ngalla waxal ne, sama jigéen nga,
ba tax ma am jàmm; su ko defee dees na ma bàyyi, ma dund, te di la ko gërëme.»
14 Ba Ibraam àggee Misra, waa Misra gis ne, jigéen ji mu àndal rafet na lool.
15 Jaraafi Firawna itam gis ko, di ko kañ ca Firawna ndax taar ba, ñu daldi ko yóbbu
ca kër Firawna. 16 Firawna nag topptoo Ibraam bu baax ndax moom, ñu may ko ay
gàtt ak ay nag, ay mbaam yu góor, ak ay jaam yu góor ak yu jigéen, ak ay mbaam
yu jigéen ak i giléem.
17 Waaye Aji Sax ji wàcce ca Firawna ak waa këram jàngoro yu metti ndax Sarayi,
soxnas Ibraam. 18 Noonu Firawna woolu Ibraam ne ko: «Li nga ma def nag? Lu tax
waxoo ma ne, kii sa soxna la? 19 Lu tax nga ne sa jigéen la, ba tax ma jël ko, bëgg
koo def sama jabar? Ayca, sa jabar a ngoog, fabal te ne mott!» 20 Naka la Firawna
wax loolu ba noppi, daldi sant ay dagam, ñu génne Ibraam réew ma, moom ak
soxnaam ak alalam jépp.

Ibraam ak Lóot teqalikoo nañu

13 1 Bi loolu amee, Ibraam dafa jóge Misra, moom ak soxnaam, yóbbaale
alalam jépp, daldi dem ca àllu Negew, Lóot topp ca. 2 Ibraam nag amoon
alal ju bare diggante jur, xaalis ak wurus. 3 Gannaaw loolu mu awati yoonam, jóge
àllu Negew, jëm dëkk ba ñu naa Betel, dem ba àgg ca bérab, ba mu jëkkoona samp
xaymaam, ci diggante Betel ak Ayi. 4 Foofa it tabaxoon na fa saraxalukaay. Noonu
Ibraam tudd fa Aji Sax ji, wormaal ko.
5 Waaye Lóot, mi mu àndal, moom it yor jur gu gudd ak gu gàtt ak i xayma, 6 ba
tax xajatuñu ca réew ma, ndax seen alal dafa bare, ba manatuñu faa bokk dëkk.
7 Loolu tax sàmmi Ibraam ak sàmmi Lóot di jote. Rax-ci-dolli Kanaaneen ñi ak
Periseen ñi ña nga woon ca réew ma.
8 Ba loolu amee Ibraam da ne Lóot: «Waay waay, bu xuloo am sama digganteek
yaw mbaa say sàmm ak samay sàmm. Xanaa dunuy bokk nag? 9 Xanaa àll bi newul
yàmblaŋ ngay gis? Nan teqalikoo, kay; boo demee càmmoñ, ma dem ndijoor; boo
demee ndijoor, ma dem càmmoñ.»
10 Ba mu waxee ba noppi, Lóot dafa xool, gis joor, gi wër dexu Yurdan gépp, màndi
ndox. Ndax laata Aji Sax jiy tas dëkk yu ñuy wax Sodom ak Gomor, àll bi jëm Sowar
dafa naatoon, ni réewu Misra naate, ba faf mel ni toolu Aji Sax ja[l]. 11 Ba mu ko defee
Lóot tànn jooru Yurdan gépp, daldi toxu jëm penku. Noonu lañu teqalikoo. 12 Ibraam
dëkke réewu Kanaan, Lóot sance dëkk ya ca jooru Yurdan, daldi toxal xaymaam,
samp ko Sodom. 13 Waaye waa Sodom ñu bon lañu woon, te mana moy Aji Sax ji
lool.

Digeb Aji Sax ja ak Ibraam

14 Gannaaw ba Lóot teqalikook Ibraam, Aji Sax ji wax na Ibraam ne ko: «Téenal
foofu nga taxaw, te séenu bëj-gànnaar ak bëj-saalum ak penkook sowu, 15 ndaxte

---

[k]**12.9** ***Àllu Negew:*** mu nga féete Kanaan bëj-saalum, nekk ca yoonu Misra. Li muy tekki mooy 'wowaay.'
[l]**13.10** Tool booba mooy Àjjana, fa Yàlla jëkkoona dëkkal Aadama ak Awa.

réew, mi ngay gis mépp, yaw laa koy may ba fàww, yaak ñi askanoo ci yaw. [16] Dinaa
leen yokk, ba ñu tollu ni feppi suuf, ba feppi suuf gëna neexa wañ sa askan. [17] Jógal
wër réew mi mépp, ba mu daj, ndax yaw laa koy may.»
[18] Noonu Ibraam sempi xaymaam, ñëw dal Ebron ca garab yu mag ya ca toolu
Mamre, daldi fay tabaxal Aji Sax ji saraxalukaay.

Ibraam wallu na Lóot

14 [1] Ca jamonoy Amrafel buuru Sineyaar, ak Ariyog buuru Elasaar, Kedorlamer
buuru Elam, ak Tideyal buuru Goyim, [2] ànd nañu, dal ci kaw ñoom Bera,
buuru Sodom, ak Birsa buuru Gomor, ak Sineyab, buuru Atma, ak Semeber buuru
Seboyim, ak it buuru dëkk ba ñuy wax Bela, mooy Sowar ba tey. [3] Ñooñoo booloo
woon ca xuru Sidim, mooy Géeju xorom gi léegi. [4] Fekk na diiru fukki at ak ñaar
Kedorlamer moo léen yilifoon, waaye ca fukkeelu at ma ak ñett ñu daldi fippu.
[5] Noonu ca déwén sa Kedorlamer ak buur ya faroon ak moom, dem dàq Refayeen
ña ca Àsterot-Karnayim, ak Suseen ña ca Am, ak Emeen ña ca jooru Kirsatayim, [6] ak
Oriyeen ña ca seen tund wa ñuy wax Seyir. Da léena dàq ba ca garabu Paran gu mag
ga ca wetu màndiŋ ma. [7] Ñu jóge fa nag, wañiku, dem En-Mispat, di Kades ba tey,
daldi teg mboolem réewum Amalegeen ña tànk, boole ca song Amoreen ña dëkk
Asason-Tamar.
[8] Noonu buuru Sodom génn, mook buuru Gomor ak buuru Atma ak buuru Seboyim
ak buuru Bela, di Sowar ba tey, ñoom ñépp daldi làng, nara xare ca xuru Sidim, [9] di
sot ñoom Kedorlamer, buuru Elam, ak Tideyal buuru Goyim, ak Amrafel buuru
Sineyaar, ak Ariyog buuru Elasaar. Ñeenti buur di xareek juróom.
[10] Waaye xuru Sidim woowu dafa feesoon dell ak i pax ak i kàmbi koltaar. Ba mu
ko defee buuri Sodom ak Gomor di daw, far daanu ca kàmb ya. Ña ca des daw ba ca
tund ya. [11] Ña léen dàq nag, jël alalu Sodom ak Gomor yépp, nanguwaale seen dund
bépp boole ca, daldi dem seen yoon. [12] Booba lañu yóbbu Lóot ma dëkk Sodom, te
Ibraam di baayam bu ndaw. Ci biir loolu ñu yóbbaale li mu amoon lépp, dem.
[13] Ba loolu xewee, kenn ci ñi ñu jàppoon rëcc, ñëw ci Ibraam miy ab Ebrë, wax ko
ko. Fekk na mu dëkk ca wetu garab yu mag ya woon ca toolu Mamre, ma dib
Amoreen, di mbokk mu jege ci Eskol ak Aner, ñoom ñi doon wóllërey Ibraam.
[14] Ba Ibraam déggee ne jàpp nañu Lóot ma muy baayam bu ndaw, fa saa sa daa
dajale dagam, yi juddoo këram te tollu ci ñetti téeméer ak fukk ak juróom ñett
(318), ñu dàq buur ya ba dëkk ba ñuy wax Dan. [15] Noonu Ibraam xàjjale mbooloom,
dal ci kaw buur ya guddi, dàq léen, topp ci ñoom ba Koba, ca bëj-gànnaaru Damaas.
[16] Ibraam nag delloosi alal ja jépp, nangu Lóot, mook alalam, ak jigéen ña ak
ñeneen, ña ñu jàppoon.

Melkisedeg ñaanal na Ibraam barke

[17] Gannaaw ba Ibraam dàqee Kedorlamer ak buur ya àndoon ak moom, ba dellusi,
buuru Sodom dafa génn, gatandu ko ca xur wa ñuy wax Sawe, ñu di ko wooye xuru
Buur ba tey. [18] Ci kaw loolu Melkisedeg[m], buuru Salem, mi doon saraxalkatu Yàlla
Aji Kawe ji, daldi ñëw, indi mburu ak biiñ. [19] Noonu mu ñaanal Ibraam ne ko:

«Yaw Ibraam, Yàlla na la Yàlla Aji Kawe ji barkeel,
moom mi sàkk asamaan ak suuf!
[20] Waaye jaaraamaa Yàlla Aji Kawe ji,
moom mi la dumaal say noon!»

Ba loolu amee Ibraam sàkk fukkeelu la mu lël lépp, jox ko.

---

[m] **14.18** ***Melkisedeg*** mu ngi tekki 'buuru njubte.'

[21] Gannaaw loolu buuru Sodom wax Ibraam ne ko: «Jox ma nit, ñi nga jàpp, te nga
fab alal ji.» [22] Waaye Ibraam wax buuru Sodom ne ko: «Man yékkati naa sama loxo,
Yàlla Aji Sax ju kawe ji seede, moom mi sàkk asamaan ak suuf, [23] nee naa: duma jël
ci yaw dara, du puso, bi gëna tuut sax, su ko defee doo mana wax ne, yaa ma taxa
am alal. [24] Duma jël dara, lu weesu li sama nit ñi lekk ba noppi ak sama wàllu
farandoo yi, di Aner ak Eskol ak Mamre, ñoom it, nañu jot seen wàll.»

Yàlla fas na ak Ibraam kóllëre

15 [1] Gannaaw ba loolu wéyee, kàddug Aji Sax ji dikke na Ibraam wax jii ci
peeñu, mu ne ko: «Yaw Ibraam, bul ragal dara; man maay sa kiiraay, te sa
yool dina màgg lool.» [2] Ibraam ne ko: «Boroom bi, yaw Aji Sax ji, ana loo may may
nag? Man awma doom sax, te ki wara donn sama alal moo di Eliyeser, miy waa
Damaas.» [3] Ibraam teg ca ne: «Mayoo ma giir, te it jaam bu juddoo sama kër moo
may donn.»
[4] Noonu kàddug Aji Sax ji dikke ko wax jii, mu ne ko: «Du moom moo lay donn,
waaye ku sosoo ci sa geño moo lay donn.» [5] Loolu weesu Aji Sax ji yóbbu ko ci biti
ne ko: «Xoolal asamaan, te waññ biddiiw yi, ndegam man nga ko,» mu dellu ne ko:
«Noonu la sa askan di tollu.» [6] Ibraam nag gëm na Aji Sax ji, ba tax Aji Sax ji àtte ne
jub na.
[7] Gannaaw loolu Aji Sax ji wax ko ne ko: «Man maay Aji Sax, ji la génnee Ur, ga ca
Kaldeen ña, ngir may la réew mii, nga moom ko.» [8] Waaye Ibraam ne ko: «Yaw Aji
Sax ji sama Boroom, nan la may wóore ne, maa koy moom?» [9] Aji Sax ji ne ko:
«Jëlal wëlluw ñetti at ak bëyu ñetti at ak kuuyu ñetti at, boole ci pitaxu àll ak xati
mu ndaw.» [10] Noonu Ibraam boole yooyu yépp, rey, lu ci nekk mu dagg ko ci digg
bi, dog bu nekk janook moroom ma, waaye daggul picc ya. [11] Ba mu ko defee ay tan
jóge ca, dal ca kaw yàpp wa, waaye Ibraam dàq léen.
[12] Ba jant bay so, ngëmment lu réy a ko jàpp, tiitaange ju mag, ànd ak lëndëm gu
ne këruus, ne milib ci kawam. [13] Aji Sax ji wax Ibraam ne ko: «Déglul bu baax li ma
lay wax: sa askan dinañu nekk ay doxandéem ci réew mu ñu moomul, ñu def léen i
jaam, sonal léen diirub ñeenti téeméeri at. [14] Waaye waa réew moomu léen di def i
jaam, dinaa léen àtte. Gannaaw loolu sa askan dina ca génn, ànd ak alal ju bare.
[15] Yaw nag dinga gudd fan lool, doora nelaw, ñu denc la, nga fekki say maam ci
jàmm. [16] Say sët-sëtaat ay dellusi fii bu seen jamono jotee, ndaxte bàkkaaru
Amoreen ñi[n] jéggeegul dayo.»
[17] Ba jant sowee, ba guddi jot, njaq luy saxar, ànd ak jum buy tàkk, daldi jaar ci
diggante dogi yàpp yooyu. [18] Keroog Aji Sax ji fas na kóllëre digganteem ak Ibraam,
ne ko: «Ñi soqikoo ci yaw laa jox réew mii dale ci dexu Misra, ba ca dex gu mag
googee di Efraat, [19] mooy réewu Keneen ñi ak Keniseen ñi ak Kadmoneen ñi [20] ak
Etteen ñi ak Periseen ñi ak Refayeen ñi, [21] boole ci réewum Amoreen ñi ak
Kanaaneen ñi ak Girgaseen ñi ak Yebuseen ñi.»

Ismayla juddu na

16 [1] Sarayi amul woon doom ak boroom këram Ibraam. Waaye fekk na mu am
jaam bu juddoo Misra te tudd Ajara. [2] Sarayi ne Ibraam: «Li am mooy Aji
Sax ji deful ma am doom. Kon ngalla waay, dëkkool sama jaam bi, ndax Yàlla def,
mu amal ma doom ju góor.» Ibraam nag dégg la Sarayi wax. [3] Looloo ngi am,
gannaaw ba Ibraam dëkkee fukki at ca réewu Kanaan. Sarayi daldi jël Ajara,
jaamam bi juddoo Misra, jox ko jëkkëram Ibraam, ngir mu dëkkoo ko. [4] Loolu weesu

---

[n]**15.16** ***Amoreen ñi:*** ñoo jëkkoona moom réewu Kanaan.

Ibraam dëkkoo Ajara, mu daldi ëmb. Ajara yég ne, ëmb na, indi nag yabeel
digganteem ak sangam Sarayi.
5 Noonu Sarayi wax Ibraam ne ko: «Tooñ gi ma Ajara di tooñ, yaa ma ko yóbbe!
Maa la jox sama jaam, ngir nga dëkkoo ko, naam, waaye moom, naka la yég ne,
ëmb na rekk, daldi indi yabeel sama digganteek moom. Kon yal na ma Aji Sax ji
àtteek yaw!» 6 Ibraam wax Sarayi ne ko: «Sa jaam a ngoog ci say loxo, def ko lu la
neex.» Sarayi nag di toroxal Ajara, ba mu daw, ba soreek moom.
7 Ba mu dawee, malaakam Aji Sax ja gis ko fu dend ak ub bëtu ndox ca màndiŋ
ma, mooy bëtu ndox, ba ca yoonu Sur. 8 Mu ne ko: «Yaw Ajara, jaamu Sarayi bi, foo
bàyyikoo nii? Ak foo jëm?» Mu ne ko: «Damay daw ba fu soreek sama sang Sarayi.»
9 Malaakam Aji Sax ja ne ko: «Dellul ca sa sang, te nga yem ciy loxoom.» 10 Mu teg
ca ne ko: «Dinaa yokk sa askan lool, ba kenn du léen mana waññ,» 11 tegaat ca ne
ko:

«Léegi jigéenu wérul nga, te dinga am doom ju góor;
nanga ko tudde Ismayla (mu firi Yàlla dégg na),
ndax Aji Sax ji yég na sa naqar.
12 Ismaylaay tiiñe, ni mbaam sëf mu deesul not,
di noonoo ñépp, ñépp noonoo ko.
Mooy sanc fu muy jàkkaarlook bokkam yépp.»

13 Ajara nag tudde Aji Sax ji wax ak moom, Ata-El-Roy (mu firi Yaa di Yàlla jiy
gis), ndaxte da ne: «Moo man! Moona gis naa Yàlla, moom it mu gisal ma boppam
de!» 14 Loolu moo tax ñu tudde teen booba teenu Laxay-Roy (mu firi teenu Aji Dund
ji may gis); mu nga nekk diggante Kades ak Beredd.
15 Ba loolu weesoo Ajara amal Ibraam doom ju góor. Ibraam tudde doom ji
Ismayla. 16 Ba Ajaray am Ismayla, Ibraam a ngi tollu woon ci juróom ñett fukki at ak
juróom benn (86).

Yàlla soppi na turu Ibraam

17 1 Ba Ibraam amee juróom ñeent fukki at ak juróom ñeent (99), am na bés Aji
Sax ji feeñu ko ne ko: «Man maay Yàlla Aji Man ji. Topp ma te mat sëkk.
2 Dinaa feddali sama kóllëre ak yaw, yokk la bu baax.»
3 Ibraam dégg loola, daldi sujjóot. Yàlla wax ak moom ne ko: 4 «Man ci sama wàllu
bopp, kóllëre gi ma fas ak yaw mooy lii. Dinga nekk maamu xeet yu baree-bare. 5 Te
tuddatuloo Ibraam; léegi yaa di Ibraayma (mu firi Maamu ñu bare), ndax def naa la,
ngay maamu xeet yu baree-bare. 6 Dinaa la defal njaboot gu ne xas, ay xeet sosoo ci
yaw, ba ay buur soqikoo ci yaw. 7 Te dinaa feddali sama kóllëre, gi ci sama diggante
ak yaw, yaak sa askan, muy kóllëre guy sax maasoo maas ba fàww. Dinaa doon sa
Yàlla, yaak sa askan. 8 Te réew mi nga doon ab doxandéem léegi, muy réewu
Kanaan mépp, jox naa la ko, yaak sa askan, ngeen moom ko fàww. Te dinaa doon
seen Yàlla.»

Xaraf màndargaal na kóllëreg Yàlla

9 Gannaaw loolu Yàlla waxaat na Ibraayma ne ko: «Yaw nag, sàmmal sama kóllëre,
yaak sa askan ak say sët ak say sëtaat. 10 Kóllëre gi ma fas ak yaw, te nga war koo
sàmm, yaak sa askan, li mu laaj mooy lii: góor gu nekk ci yéen, war na xaraf.
11 Xaraf mooy màndargaal kóllëre googu ma fas ak yéen. 12 Xale bu góor bu am
juróom ñetti fan war na xaraf, muy jaam bu juddoo sa kër, mbaa ku ñu jënd ci sa
xaalis, te bokkul ci sa xeet. 13 Jaam bu juddoo sa kër ak boo jënd, ñoom ñaar ñépp,
dees léen wara xarafal. Xaraf ay màndargaal sama kóllëre ci seen yaram, muy
kóllëre gu sax fàww. 14 Góor gu xaraful, ndax nanguwula xaraf, dees na ko beddee ci
biir xeetam, génne ko, ndax sàmmul sama kóllëre.»

15 Ba loolu weesoo Yàlla waxaat na Ibraayma, ne ko: «Sa soxna tuddatul Sarayi;
léegi moo di Saarata°. 16 Dinaa ko barkeel, may la ak moom doom ju góor; dinaa ko
barkeel moos, ba mu jaboote xeet yu bare, te ay buuri xeet sax dinañu soqikoo ci
moom.»
17 Bi Ibraayma déggee loolu, daa sujjóot, ree. Booba ma nga naan ci xelam: «Góoru
téeméeri at, ndax dina mana am doom waay? Te Saarata, mi am juróom ñeent fukki
at (90) sax, manati na am doom a?» 18 Ibraayma ne Yàlla: «Moo, tee ngaa saxal
Ismayla rekk te ànd ak moom?»
19 Yàlla ne ko: «Waaw, waaye du tere sa soxna Saarata amal la doom ju góor, nga
tudde ko nag Isaaxa. Dinaa fas ak moom sama kóllëre, mu wéy ba ciy sëtam ba
fàww. 20 Bu dee ci wàllu Ismayla, nangul naa la ba tey. Ndax kat dinaa ko barkeel,
jox ko njaboot gu yaa, yokk ko bu baax. Dina jur fukki kilifa ak ñaar yu mag, te
dinaa ko defal mu sos xeet wu yaa. 21 Waaye sama kóllëre nag, Isaaxa laa koy
fasanteel, moom Isaaxa, mi Saarata di am, nëgëni déwén.» 22 Loola la Yàlla wax
Ibraayma, daldi fay bàyyikoo.
23 Noonu Ibraayma boole doomam Ismayla, ak jaam, yi juddoo këram yépp, ak ñi
mu jëndoon ci xaalisam ñépp, ñuy góori waa këram ñépp, xarafal léen ca bés ba,
muy la ko Yàlla waxoon. 24 Ibraayma amoon na juróom ñeent fukki at ak juróom
ñeent (99), bi muy xaraf; 25 doomam Ismayla am fukki at ak ñett, bi ñu koy xarafal.
26 Bésub keroog la Ibraayma xaraf, moom ak doomam Ismayla 27 ak mboolem góori
këram, muy jaam ya fa juddoo mbaa ñu mu jënd ci ay doxandéem, ñoom ñépp a
ànd ak moom xaraf.

Ibraayma ak ganam ña

18 1 Am na bés, Aji Sax ji feeñu Ibraayma ca garabi Mamre yu mag ya. Booba
ma nga toogoon ca buntu xaymaam diggu njolloor. 2 Naka la siggi, gis ñetti
nit, ñu ne jimeet ci kanamam. Ibraayma gaawtu, gatandu léen, sujjóotal léen. 3 Mu
daldi ne: «Sang bi, siyaare naa la. Ngalla waay, bu ma romb. 4 Xaarleen, ñu indil
leen tuuti ndox, ngeen jàngu te noppalu ci ker garab gi. 5 Maa ngi leen di indil dogu
mburu mu ngeen dëgërloo, ba mana topp seen yoon, gannaaw nangu ngeena toog,
ma siyaare leen.» Ñu ne ko: «Waaw, baax na.»
6 Ibraayma daldi gaaw, dugg biir xayma ba, ne Saarata: «Gaawal, jël ñetti ndabi
sunguf su nooy, not ko, def ko mburu yu ndaw.» 7 Ibraayma nag daw ca gétt ga,
sàkk fa sëllu wu duuf te baax, ñëw jox ko jaamam, mu gaaw togg ko. 8 Noonu
Ibraayma taajal léen ndawal, la ñu togg, ba mu sotti, indaaleel léen soow ak meew
mu bees. Ma nga taxaw ca seen wet ca ker garab ga, ñuy lekk.
9 Ñu daldi ko laaj ne ko: «Ana sa soxna Saarata?» Mu ne léen: «Mu ngi ci biir.»
10 Kooka ne ko: «Nëgëni sii déwén déy, dinaa fi dellusiwaat, te sa soxna Saarata dina
am doom ju góor moos.» Bi muy wax loolu, Saarataa ngi ci buntu xayma bi ci
gannaawam, di déglu. 11 Booba fekk na Ibraayma ak Saarata doon mag, ba màggat
lool sax, te Saarata weesu njurum doom. 12 Noonu Saarata ree ci suuf, te naan: «Man
mu ñor xomm mii, ndax man naa amati boobu bànneex, te sama boroom kër it di
mag?» 13 Aji Sax ji daldi wax Ibraayma ne ko: «Lu Saarata di ree, te naan: “Man mu
màggat mii, deeti naa am doom moos?” 14 Ndax am na dara lu të Aji Sax ji? Bu ñu ca
àggee nëgëni déwén déy, dinaa fi dellusiwaat, te Saarata dina am doom ju góor.»
15 Saarata dégg loolu, daldi tiit, miim ko ne: «Reetaanuma de.» Waaye Aji Sax ji ne
ko: «Ree nga kay!»

°**17.15** ***Sarayi, Saarata*** neexoo na ak baatu ebrë biy tekki ‘lingeer, doomu buur.’

Ibraayma tinul na waa Sodom

[16] Gannaaw loolu gan ña jóge foofa, tiim Sodom, di ko séentu. Ibraayma ànd ak
ñoom, di léen gunge. [17] Booba Aji Sax jaa ngi wax naan: «Xanaa duma nëbb
Ibraayma li ma nar? [18] Ndax kat Ibraayma dina sos xeet wu mag te am doole, te
xeeti àddina yépp di taasu ci barkeem. [19] Moo tax ma tànn ko, ngir mu sant ay
doomam ak waa këram, ñuy déggal Aji Sax ji, di jëfe yoon ak njub. Noonu laay
defale Ibraayma li ma ko digoon.» [20] Aji Sax ji nag àddu ne: «Bàkkaari Sodom ak
Gomor bare na lool, ba may dégg yuux, yi sababoo ci seen moy. [21] Dinaa wàcc,
seede ko, ba mu wóor ne, ñoo def lépp li sabab yuux yi, am déet.»
[22] Gan ña nag dem, jublu Sodom, waaye Ibraayma taxaw ba tey fi kanam Aji Sax ji.
[23] Naka la Ibraayma jegeñsi, ne ko: «Mbaa doo boole ku jub ak ku jubadi, rey léen?
[24] Su juróom fukk rekk jubee ca dëkk bi, mbaa doo tas dëkk bi ba tey, tee nga léena
jéggal rekk ngir juróom fukk ñu jub ña ca nekk? [25] Rikk bul yemale ku jub ak ku
jubadi, ba boole léen rey, loolu jomb na la moos! Yaw miy àtte àddina sépp kay, lu
jub rekk ngay def!» [26] Aji Sax ji ne ko: «Su ma gisee ci Sodom juróom fukk ñu jub,
dinaa jéggal waa dëkk bi yépp ngir ñoom.»
[27] Ibraayma dellu ne: «Ma ñemee wax ak yaw, Boroom bi, te duma dara ba dara
booloo jeex. [28] Waaye juróom fukk ñooñu jub, su yéesee juróom rekk nag? Mbaa doo
tas dëkk bi ndax juróom ñi ci yées?» Aji Sax ji ne ko: «Su ma fa gisee ñeent fukk ak
juróom ñu jub, duma ko tas.» [29] Ibraayma dellu wax ne: «Su fa ñeent fukk ñu jub
rekk amee nag?» Aji Sax ji ne ko: «Duma def dara ngir ñeent fukk ñooñu.»
[30] Ibraayma dellooti ne: «Rikk Boroom bi, bu ma mere. Dinaa ci teg lii. Su fa
fanweer ñu jub rekk amee nag?» Aji Sax ji ne ko: «Su fa fanweer ñu jub amee, kon
duma def dara.»
[31] Ibraayma neeti: «Léegi ma ñemeeti wax ak yaw boog, Boroom bi! Su ñu doon
ñaar fukk rekk nag?» Aji Sax ji ne ko: «Kon duma ko tas ngir ñaar fukk ñooñu.»
[32] Ibraayma dellu neeti: «Ngalla Boroom bi, bul mer, ma wax bii yoon rekk te
noppi. Léegi su ñu dee fukk doŋŋ nag?» Aji Sax ji ne ko: «Kon duma tas dëkk bi,
ndax fukk ñooñu jub.»
[33] Loolu la Aji Sax ji wax ak Ibraayma, daldi dëddu. Ibraayma it ñibbi këram.

Bàkkaari waa Sodom

19 [1] Ba loolu amee ñaari malaaka ya dikk Sodom ca ngoon, fekk Lóot toog ca
buntu dëkk ba[p]. Lóot séen léen, jóg gatandu léen, daldi léen sujjóotal, ne
léen: [2] «Dégluleen ma, ngalla sang yi, siyaare naa leen, tee ngeena dal ak man, su ko
defee ngeen jàngu, fanaan ba suba, ngeen xëy topp seen yoon?» Waaye ñu ne ko:
«Bàyyil, nu fanaan ci mbedd mi.» [3] Lóot nag soññ léen, ba ñu dal këram, mu ganale
léen. Lóot da léena berndeel, lakkal léen mburu mu amul lawiir, ñu lekk.
[4] Waaye bala ñoo tëdd, góori Sodom, mag ak ndaw, daldi jóge gox bu nekk, ñëw
yéew kër ga. [5] Ñu daldi woo Lóot ne ko: «Ana góor ñi fi ñëw tey ci guddi? Génneel
nu léen fii, ndax nu mana àgg ci ñoom.» [6] Lóot génn, fekk léen ca buntu kër ga ca
biti, daldi tëj bunt ba. [7] Noonu mu ne léen: «Bokk yi, ngalla buleen def lu bon loolu
waay! [8] Dégluleen, ma wax leen; man, am naa ñaari doom yu jigéen, te xamuñu
góor. Mayleen ma, ma yót leen léen, ngeen def léen lu leen neex. Rikk buleen def
góor ñii dara, ndaxte samay gan lañu.» [9] Ñu ne ko: «Toppal fale!» te naan: «Waay!
Waa jii dal ci sunu dëkk bi rekk, bëgg di fi àtte! Léegi nag dinanu la def lu raw li nu
bëggoona def say gan.» Ñu song Lóot, ba nara dàjji bunt ba. [10] Waaye gan ña yoor

---

[p] **19.1** Ca buntu dëkk ba la pénc ma nekkoon, booy duggsi.

seeni loxo, ñoddi Lóot ba ci biir, tëj bunt ba. [11] Ba loolu amee ñu gumbaal nit ña
nekkoon ca buntu kër ga, mag ak ndaw, ñuy làmbatu bunt ba, ba sonn, bàyyi.

Lóot génn na Sodom

[12] Ba loolu wéyee gan ña wax Lóot ne ko: «Boo amee mbokk ci dëkk bi, muy sa
doom ju góor mbaa ju jigéen, mbaa kuy denc sa doom— koo fi am, génne ko fi,
[13] ndax dinanu ko tas de. Aji Sax ji dégg na jooytu yu réy, yi niti dëkk bi sabab, ba
tax mu yónni nu, ngir nu tas-si ko.» [14] Lóot daldi génn, wax ak goroom, ya naroona
takk ay doomam yu jigéen, ne léen: «Gaawleen gaaw, génn dëkk bi, ndaxte Aji Sax ji
dina ko tas.» Waaye ñu defe ne, day kaf.
[15] Fajar a ngay xar, malaaka ya fuug Lóot ne ko: «Gaawal gaaw, ànd ak sa soxna ak
sa ñaari doom yu jigéen yii, ba bu Yàlla tasee dëkk bi, dungeen sànku.» [16] Lóot di
tendeefal, gan ña jàpp ci loxo bi, booleek soxnaam ak ñaari doomam génne, làq léen
ca gannaaw dëkk ba, ndax yërmande ju Aji Sax ji am ci Lóot. [17] Ba ñu léen génnee,
kenn ci ñoom ne Lóot: «Dawal sa xélu bakkan, bul geestu, bul taxaw fenn ci joor gi.
Dawal ca tund ya, bala ngaa dee.» [18] Waaye Lóot ne ko: «Déet, sang bi! [19] Defal nga
ma yiw, yërëm ma lool, ba musal ma. Waaye bala maa daw, ba àgg ca tund ya,
musiba mii man na dal ci sama kaw, ma dee. [20] Gisuloo dëkk bale; jege na, te dëkk
bu tuut la, am déet? Ma daw, làquji fa boog, ba mucc?» [21] Malaaka ma ne ko:
«Waaw baax na ba tey, duma tas dëkk boobu ngay wax. [22] Nanga gaaw nag, làquji
fa, ndax duma mana def dara te àgguloo ca.» Loolu moo tax ñu tudde dëkk boobu
Sowar (mu firi Bu tuut).

Yàlla tas na dëkk yooyu di Sodom ak Gomor

[23] Ba jant bay fenk, Lóot dugg na Sowar. [24] Noonu Aji Sax ji yuree ca asamaan
tamarax buy tàkk, muy taw ci kaw Sodom ak Gomor, na ko Aji Sax ji dogale. [25] Mu
daldi tas mboolem dëkki joor ga, boole ca nit ña ak gàncax gépp. [26] Waaye naka la
soxnas Lóot ne gees, jëmm ja far soppaliku xorom.
[27] Ca ëllëg sa Ibraayma dafa teela jóg, dem fa mu taxawoon jàkkaarlook Aji Sax ji.
[28] Naka la séentu Sodom ak Gomor ak joor ga ba fa mu yem, gis nag saxar suy gillee
ci suuf, mel ni saxaru taalu ban.
[29] Ndaxam bi Yàllay tas dëkki joor ga, xalaat na Ibraayma, ba musal Lóot ca
dogalam boobee, keroog ba mu tasee dëkk, ya Lóot daloon.

Mbirum Lóot ak doomam yu jigéen ya

[30] Gannaaw loolu Lóot dafa ragala dëkk Sowar, ba toxoo fa, ànd ak ñaari doomam
yu jigéen, sanci ca tund ya. Mu dëkk ci xuntim xeer, moom ak ñaari doomam yu
jigéen.
[31] Mu am bés, taaw bi wax rakk ji, ne ko: «Sunu baay a ngii màggat, te fii fépp
amul góor gu nu mana séqal ci wàllu séy, ni ko waa àddina yépp baaxoo defe. [32] Kon
nanu def nii: danuy nàndal sunu baay biiñ, tëdd ak moom, ngir sunu xeetu baay du
fey.» [33] Ca guddi ga ñu nàndal seen baay biiñ, taaw ba dugg, tëdd ak baayam, te
Lóot yégul ba fa doom jay tëdd ak ba muy jóg. [34] Ca ëllëg sa taaw ba wax rakk ji, ne
ko: «Man tëdd naa ak sama baay biig; guddig tey it, danu koy nàndalaat biiñ, su ko
defee nga dugg tëdd ak moom, ndax sunu xeetu baay du fey.» [35] Guddi jot, ñu
nàndalaat seen baay biiñ, rakk ja dem tëdd ak baayam, te Lóot yégul ba fa doom jay
tëdd ak ba muy jóg.
[36] Noonu la ñaari doomi Lóot def ak seen baay, daldi cay doxe ëmb. [37] Taaw ba am
ca doom ju góor, tudde ko Mowab (mu firi Jóge ci baay). Mowab moo sos
Mowabeen ñi. [38] Rakk ja moom it am doom ju góor, tudde ko Ben-Ami (mu firi Sama
doomu mbokk). Ben-Ami moo sos Amoneen, ñi fi nekk ba tey.

Lu jëm ci Ibraayma ak Abimeleg

20 1 Ba loolu amee Ibraayma dafa jóge fa mu nekkoon, jublu àllu Negew, sanci
diggante Kades ak Sur, ba noppi ganeji ay fan ca dëkk ba ñu naa Gerar. 2 Ba
Ibraayma àggee nag, wax na ne, soxnaam Saarata ab jigéenam la. Abimeleg buuru
Gerar daldi yónnee jëlsi Saarata. 3 Waaye genn guddi Yàlla feeñu Abimeleg ci gént,
ne ko: «Yaw dee nga ba noppi, ndax jigéen, ji nga nangu, soxnas jaambur la.»
4 Loolu fekkul Abimeleg dëkkoo Saarata. Mu wax Yàlla ne ko: «Sama Boroom, mbaa
doo bóom réew mi ci mbir mu ñu doonul dara? 5 Du góor gi da maa waxoon ne, kii
jigéenam la? Du jigéen ji it da maa waxoon ne, kooku càmmiñam la? Fexewuma
dara lu ñaaw te di ko tey de!» 6 Yàlla ne ko ca gént ga: «Waaw, xam naa ne, li nga
def du sa teyeef. Moo tax man it mayuma la nga laal ko, di ma tooñ. 7 Léegi nag
dellool góor gi soxnaam, ab yonent la de, te dina la ñaanal, nga raw. Waaye soo ko
deful, na la bir ne, dinga dee, yaak sa waa kër yépp.»
8 Noonu Abimeleg jóg suba teel, woolu ay dagam yépp, nettali léen loolu lépp, ñu
tiit lool. 9 Gannaaw loolu Abimeleg woolu Ibraayma ne ko: «Li nga nu def nag? Ndax
dama laa tooñ, ba nga yóbbe ma tooñ gu réye nii, man ak sama réew mi mépp? Lii
nga ma def de, waroo ko woona def.» 10 Abimeleg teg ca ne ko: «Te li nga def sax, lu
la ci xiir?» 11 Ibraayma ne ko: «Da di dama noon, amul kenn ci réew mii ku ragal
Yàlla, te dees na ma rey ndax sama soxna. 12 Te moona dëgg la sax, sama jigéen a,
ndaxte danoo bokk baay te bokkunu yaay, ma jël ko. 13 Te bés, ba ma Yàlla génnee
sama kër baay, may wëndeelu, dama koo waxoon ne ko: "Déglul, li ngay def soo ma
bëggee xettali, mooy lii: fépp fu nu dem, nanga wax ne, sa càmmiñ laa."»
14 Ba mu waxee ba noppi, Abimeleg jël ay xar ak i nag ak ay jaam yu góor ak yu
jigéen, jox ko Ibraayma, daldi ko delloo soxnaam Saarata. 15 Abimeleg ne ko: «Sama
réew mépp a ngi noonu, dëkkal fu la neex.» 16 Gannaaw loolu wax na Saarata ne ko:
«Déglu ma fii, jox naa sa càmmiñ limu junniy donji xaalis[q]. Loolu dama koo def, ngir
setal sa der ci kanam ñi nga dëkkal ñépp. Léegi nag ñépp xam nañu ne, set nga
wecc.»
17-18 Fekk na Aji Sax ji um jigéeni waa kër Abimeleg, ba kenn du ci am doom, du
soxnaam, du ay jaamam, te li ko waral di Saarata soxnas Ibraayma. Ibraayma nag
ñaan Yàlla; Yàlla def ñu wér, ba mana am doom.

Juddub Isaaxa

21 1 Gannaaw loolu Aji Sax ji yéwéne na Saarata, ni mu ko waxe woon, defal
ko li mu ko digoon. 2 Noonu Saarata ëmb, amal Ibraayma doom ju góor ci
jamono, ji ko Yàlla waxoon, te fekk góor gi di màggat. 3 Ibraayma tudde doomu
Saarata jaak moom, Isaaxa. 4 Ba bés ba dellusee, Ibraayma xarafal doomam Isaaxa,
ni ko ko Yàlla digale woon.
5 Ba Isaaxa di juddu, booba Ibraaymaa ngi woon ci téeméeri atam. 6 Saarata ne:
«Yàllaaka maa bégal, may ree,
ànd ak ku yég, nuy ree[r].»
7 Mu neeti:
«Éy, ku noon Ibraayma, Saarataa ngay nàmpal!
Teewul ma jural ko góor, te muy mag.»

---

[q]**20.16** ***junniy donji xaalis*** tolloon na ci fukki kiloy xaalis.
[r]**21.6** Isaaxa mu ngi tekki 'ree' ci làkku ebrë.

Saarata jote na ak Ismayla ak Ajara

8 Ba loolu amee doom ja màgg, ba bés, ba ñu ko feralee. Keroog Ibraayma def na
bernde ju mag. 9 Saarata nag gis doomu Ajaram Misra, jaak Ibraayma, muy
kókkalee. 10 Saarata ne Ibraayma: «Dàqal jaam bii, mook doomam, ndax doomu
jaam bii du bokk ak sama doom ndono.» 11 Loolu Saarata wax naqari Ibraayma lool
ndax li Ismayla di doomam, moom it. 12 Waaye Yàlla ne Ibraayma: «Bu la dara
naqari ci xale bu góor bii, mook sa jaam bi. Defalal Saarata li mu la wax rekk,
ndaxte sa askan, ci Isaaxa lay jaar. 13 Doomu jaam bi it, dinaa ci lawale aw xeet nag,
ndaxte yaa ko jur.»
14 Ca ëllëg sa Ibraayma jóg suba teel, sàkk mburu, booleek mbuusu ndox, jox
Ajara, mu gàddu, daldi ko dénk Ismayla, yebal ko, mu dem. Noonu muy wëndeelu
ca màndiŋu Beerseba. 15 Ba ñu demee, ba ndox ma jeex, Ajara daa bàyyi xale bu
góor bi ci taatu ngarab su ndaw, 16 dox, ba dànd ko lu tollook saanu fitt, toog nag
jàkkaarlook moom te naa ci xelam: «Duma fekke mukk sama deewu doom.» Naka la
toog foofa janook moom, ne yikkët jooy.
17 Ba mu ko defee Yàlla dégg baatu xale bu góor ba. Malaakam Yàlla ma àddoo
asamaan, ne Ajara: «Ajara, lan la? Bul ragal dara, ndaxte Yàlla dégg na sa baatu
doom ci diggante bii mu tollu. 18 Demal yékkati ko, may ko loxo, mu jóg. Dinaa def
mu law, ba doon xeet wu yaa.»
19 Ci kaw loolu Yàlla muri ay bëtam, mu gis ab seyaan, daldi cay dem, duy
mbuusam, ba mu fees, jox ca doomam, mu naan. 20 Noonu Yàlla ànd ak Ismayla,
muy màgg, dëkk ca màndiŋ ma, di fittkat. 21 Ca àllu Paran la dëkkoon, yaayam
wutali ko soxna ca réewu Misra.

Ibraayma waatoo na ak Abimeleg

22 Jamono yooyu Abimeleg àndoon na ak Pikol kilifay xarekatam, dem ci Ibraayma
ne ko: «Gis naa ne, Yàlla ànd na ak yaw, di àntal li ngay def lépp. 23 Léegi nag
waatal ma fii ci Yàlla ne, doo ma wor mukk, man ak samay doom, ba ci samay sët.
Waatal ma ne, noonee ma rafetoo woon ak yaw, ni ngay rafetoo ak man, maak waa
réew, mi nga dal.» 24 Ibraayma ne ko: «Waat naa ko.»
25 Ci kaw loolu Ibraayma tawat Abimeleg teen bu surgay Abimeleg nangu woon ci
moom, aakimoo ko. 26 Waaye Abimeleg ne ko: «Xawma ku la def jooju jëf de, ndax
yaw waxoo ma ci dara; guléet ma dégg ko tey.»
27 Noonu Ibraayma jël ay gàtt ak i nag, may ko Abimeleg, ñu fasante kóllëre ñoom
ñaar. 28 Fekk na Ibraayma ber juróom ñaari xar yu jigéen. 29 Abimeleg nag ne
Ibraayma: «Lu tax nga ber juróom ñaari xar yooyu?» 30 Ibraayma ne ko: «Jëlal xar yii
ci sama loxo, muy firnde ne, man maa gas teen bii.» 31 Looloo tax ñu tudde teen
boobu Beerseba (mu firi Teenu waat ga)[s], ndaxte fa lañu waatoo woon ñoom ñaar.
32 Naka lañu fasante kóllëre ca Beerseba, Abimeleg jóg ànd ak Pikol kilifay
xarekatam, ñu ñibbi réewu Filisti.
33 Ibraayma nag jëmbat na garabu daqaar foofa ca Beerseba, tudd fa Aji Sax ji
Yàlla, ji nekk ba fàww. 34 Ibraayma gane na réewu Filisti lu yàgg.

Yàlla nattu na Ibraayma

22 1 Gannaaw loolu am na bés Yàlla di nattu Ibraayma ne ko: «Ibraayma!» Mu
ne ko: «Naam.» 2 Yàlla ne ko: «Ngalla jëlal sa jenn doom jii di Isaaxa, muy
koo bëgg, nga dem ca réewu Morisa ca tund wa ma lay wax, joxe ko fa, mu nekk
°sarax su ñuy lakk, mu jeex.»

---

[s]**21.31** ***Beerseba*** man na tekki 'teenu juróom ñaar' ba tey.

3 Ibraayma nag teela xëy, takk mbaamam, ànd ak ñaari surgaam ak doomam
Isaaxa, daldi xar matt, mi muy lakke sarax bi. Ma nga jëm fa ko Yàlla wax. 4 Ca
gannaaw ëllëg sa, Ibraayma daa dawal bëtam, séen bérab ba fu sore. 5 Mu ne surga
ya: «Négleen fii, mbaam mi taxaw. Man ak xale bi nu dem ba fale, màggali Yàlla te
ñëw.»
6 Noonu Ibraayma jël mattum sarax sa ñuy lakk, yen ko doomam Isaaxa; moom mu
ŋàbb la muy taale ak paaka ba ci loxoom, ñu ànd ñoom ñaar. 7 Isaaxa ne baayam
Ibraayma: «Baay!» Mu ne ko: «Naam, doom sama.» Isaaxa ne ko: «Safara saa ngi,
matt maa ngi, waaye ana gàtt, bi nuy saraxal?» 8 Ibraayma ne ko: «Yàlla moom ci
boppam dina dikk ak gàtt bi nuy def sarax, doom,» ñu daldi ànd dem, ñoom ñaar.
9 Ba ñu àggee fa ko Yàlla wax, Ibraayma sàkk fa saraxalukaay, teg ca matt ma,
yeew Isaaxa doomam, teg ko ca kaw matt ma ca saraxalukaay ba. 10 Ibraaymaa nga
tàllal loxoom, ŋëb paaka, ba muy rendee doom ja. 11 Waaye malaakam Aji Sax ja
àddoo asamaan, ne ko: «Ibraayma! Ibraayma!» Mu ne ko: «Naam.» 12 Malaaka ma ne
ko: «Bu sa loxo laal xale bi; bu ko def dara, ndaxte léegi xam naa ne, ragal nga
Yàlla, ndax gàntalaloo ma sa jenn doom ji.» 13 Naka la Ibraayma ne gees, yem ci
kuuyu xar mu béjjén ya lonke ci as ngarab. Ibraayma dem, jël kuuy ma, rendi, mu
wuutu doom ja, di sarax su ñuy lakk. 14 Noonu Ibraayma tudde bérab boobu Yawe-
Yire (mu firi Aji Sax ji dina dikk). Moo tax ñuy wax ba tey, naan: «Aji Sax jaa ngay
dikke ca tundam.»
15 Ci kaw loolu malaakam Yàlla ma dellu àddoo asamaan, ne Ibraayma: 16 «Déglul
lii Aji Sax ji wax: "Giñ naa ci man mii, gannaaw yaa def lii, te gàntalaloo ma sa jenn
doom ji, 17 dinaa la barkeel, yokk sa askan, mu tollook biddiiwi asamaan, yem ak
feppi suufi géej. Sa askan dina teg ay bañam tànk, 18 te waa àddina sépp dinañu
taasu ci sa barkey askan, ndax déggal nga ma."»
19 Ba loolu wéyee Ibraayma wañ̃ñiku, fekki surga ya, ñu daldi ànd ñoom ñépp, jëm
Beerseba, ndax fa la Ibraayma dëkkoon.

Askanu Naxor

20 Gannaaw gi, dañoo yégal Ibraayma ne ko: «Milka kat am na ay doom moom it,
moom ak sa mag Naxor. 21 Uus lañu taawloo, teg ca Bus, teg ca Kemuwel, miy baayu
Aram, 22 teg ca Keset ak Aso ak Pildas ak Yidlaf ak Betuwel.» 23 Betuwel ay baayu
Rebeka. Ñooñu ñooy juróom ñetti doom yu góor, yi Milka am ak magu Ibraayma,
Naxor. 24 Rewma it doon na ko denc te amuloon sañ-sañu soxna bu mat sëkk; doom
ya mu ca am di Teba ak Gaxam ak Taxas ak Maaka.

Ibraayma jënd na suuf ca Kanaan

23 1 Saarata dund na, ba am téeméeri at ak ñaar fukk ak juróom ñaar (127),
2 doora faatu ca Kiryaat-Arba, mooy Ebron, ca réewu Kanaan. Ibraayma nag
dëj Saarata, jooy ko lool.
3 Gannaaw loolu Ibraayma bàyyi fa néew ba, dem ca Etteen ña[t], ne léen: 4 «Dama
di doxandéem ci seen biir, tey gan; moo tax ma di leen ñaan, ngeen sédd ma
bàmmeel[u] bu ma suul sama néew, ba mu làqu ma.» 5 Kenn ci Etteen ñi wax
Ibraayma ne ko: 6 «Déglul rekk, kilifa gi. Kilifa gu mag nga ci sunu biir. Dangay tànn
ci sunuy bàmmeel, bi la neex, suul fa néew bi; kenn ci nun du la tere, nga suul sa
néew ci bàmmeelam.»

---

[t]**23.3** ***Etteen ña:*** ñooñoo nga bokk ci askanu Ett. Ñoo moomoon diiwaanu Ebron ca jooja jamono.

[u]**23.4** ***bàmmeel:*** booba nit ñi dañoo taamu di denc seeni néew ci ay xuntiy xeer, mu di ay bàmmeel yu ñu bare mana bokk.

7 Naka la Ibraayma dégg loolu, daldi jóg sujjóotal waa réew ma, maanaam Etteen
ña. 8 Mu ne léen: «Gannaaw nangu ngeen, ma suul fi sama néew, ba mu làqu ma,
dégluleen, ma wax leen li ngeen may ñaanal Efron, doomu Sowar. 9 Damaa bëgg,
mu bàyyee ma xuntim xeer, mi ñuy wax Magpela te muy boroom. Mu ngi ci catu
toolam. Na ma ko jaay lu mat njégam sëkk, dinaa ko jënd, muy sama bàmmeel ci
seen biir.»
10 Booba Efron a ngi teew ci biir Etteen ñi. Efron, miy Etteen nag, wax ak Ibraayma
ci kanam bokkam yi séq pénc mi, ne ko: 11 «Déglul, ma wax la, kilifa gi, fabal tool bi,
booleek xuntim xeer, mi ci nekk far. Maa la ko jox ci sama kanami bokk; jëlal, denc
fa sa néew.»
12 Ba mu ko defee Ibraayma sujjóotal waa réew ma, 13 daldi wax Efron ci seen
kanam ne ko: «Ngalla déglu ma, dama lay jox njégu tool bi, nga jël rekk, ndax ma
man faa suul sama néew.» 14 Efron wax Ibraayma ne ko: 15 «Déglu ma, kilifa gi, suuf
suy jar ñeenti téeméeri donji xaalis doŋŋ[v] du dara ci sama diggante ak yaw; tee nga
faa denc sa néew rekk?» 16 Ibraayma dégg li ko Efron wax, daldi waññal Efron limu
xaalis, bi mu wax ci kanam Etteen ñi, maanaam ñeenti téeméeri donji xaalis yu
dëppook nattu jaaykat ya.
17-18 Noonu la Ibraayma jënde toolu Efron ba nekk ca Magpela te janook Mamre,
muy moomeelam. Dafa jënd tool ba bépp, jëndaale xuntim xeer ma ca biir, ak garab
ya ca sax yépp, ba fa tool ba yem. Mboolem Etteen ña séqoon pénc ma, seede nañu
ne, Ibraayma moo ko moom. 19 Ibraayma daldi suul soxnaam Saarata ca xuntim xeer
ma ca biir toolu Magpela, booba janook Mamre, di Ebron léegi, ca réewu Kanaan.
20 Nii la Etteen ña dogalale Ibraayma njaayum tool ba ak xunti ma ca nekk, mu def
ko bàmmeel.

Isaaxa jël na Rebeka soxna

24 1 Ibraayma guddoon na fan, ba màggat lool, te Aji Sax ji barkeel ko ci lépp.
2 Mu am bés Ibraayma wax surgaam, bi gëna yàgg ci këram, tey saytu
alalam jépp, ne ko: «Dugalal sa loxo ci sama suufu lupp[w], 3 ma giñloo la ci Aji Sax jiy
Yàllay asamaan ak suuf, ne doo jëlal sama doom soxna ci biir jigéeni waa Kanaan, gi
ma dëkk ci seen biir. 4 Waaye dinga dem sama réew, ma ma cosaanoo, jëlal fa sama
doom Isaaxa soxna.»
5 Surga ba ne ko: «Su ndaw sa nanguwula ànd ak man ci réew mii nag? Ndax kon
damaa wara yóbbu sa doom ba ca réew ma nga jóge?» 6 Waaye Ibraayma ne ko: «Bu
fa yóbbu sama doom mukk. 7 Aji Sax ji, Yàllay asamaan, moom mi ma jële sama kër
baay ak fa ma juddoo, te wax ak man, giñal ma ne ma, dina jox sama askan réew
mii, moom ci boppam dina yebal malaakaam, mu jiitu la. Foofa ngay jëlale sama
doom soxna. 8 Su la ndaw si bëggula topp, kon wàccoo nga ak man. Waaye rikk bul
yóbbu sama doom foofa.» 9 Noonu surga ba dugal loxoom ca suufu luppu Ibraayma
sangam ba, daldi giñ ca loola.
10 Ba loolu amee surga ba jële fukki giléem ca giléemi sangam, dem, yóbbaale li
gën ci mboolem xeeti alalu sangam. Ma nga jëm réewu Mesopotami, ga Naxor dëkk.
11 Ba muy jub dëkk ba, daa yésal giléem ya fu dend ak ub seyaan waxtuw ngoon,
fekk jigéen ñay génn di rootsi. 12 Mu daldi ne: «Yaw Aji Sax ji, sama Yàllay sang
Ibraayma, ngalla nangul ma tey jii te laaye biir sama sang Ibraayma. 13 Maa ngi nii
taxaw ci bëtu ndox mi, janqi dëkk bi di rootsi. 14 Janq bu ma wax ne ko: “Doo
yenniku sa njaq, may ma, ma naan,” mu ne ma: “Naanal ba noppi ma wëggal la say

[v]**23.15** Loolu tollu woon na ci ñeenti kiloy xaalis ak genn-wàll.
[w]**24.2** ***Dugal loxo ci suufu lupp*** mooy li bànni Israyil daan dogale ngiñ.

giléem," na kooka di ki nga jagleel sa jaam Isaaxa. Noonu laay xame ne, laaye nga
biir sama sang.»
[15] Laata muy ñaan ba noppi sax, gis na Rebeka gàddu njaqam, di ñëw. Rebeka
moomu di doomu Betuwel te di sëtu Milka ak Naxor, miy magu Ibraayma. [16] Ndaw
su taaru la woon, di ab janq bu séyagul. Naka la wàcc ba ca seyaan ba, duy njaqam,
yéegaat. [17] Surga ba daw, daje ak moom ne ko: «Doo ma may tuuti ci sa njaq li, ma
naan.» [18] Mu ne ko: «Ahakay, sang bi,» daldi gaaw, yenniku njaq la, may ko mu
naan. [19] Ba ko ndaw si mayee, mu naan ba noppi, da ne ko: «Xaaral, ma wëggal la
giléem yi, ñu naan ba noppi.» [20] Noonu mu gaaw, sotti njaq la ca mbalka ma,
dawaat rootali giléem yi ca seyaan ba. [21] Waa ja ne ko jàkk, ne tekk, di seet, ba xam
ndax Aji Sax ji àntal na yoonam am déet.
[22] Ba giléem ya naanee ba sottal, waa ji jël jaarob bakkan bu wurus bu tollook
juróom benni garaam, ak ñaari lami wurus yu tollu ci téeméeri garaam, takkal ko.
[23] Mu ne ko: «Wax ma, kan moo la jur?» ak itam «Ndax man nanoo dal sa kër baay?»
[24] Mu ne ko: «Betuwel a ma jur, doomu Naxor ak Milka,» [25] teg ca ne ko: «Waawaaw,
ñax maak ngooñ maa nga fa, ne gàññ, te it manees na faa dal.» [26] Waa ji nag sujjóot,
sant Aji Sax ji, [27] daldi ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji, sama Yàllay sang, Ibraayma,
moom mi masula noppee laaye biir sama sang, te masu koo ñàkke worma. Man it,
Aji Sax ji wommat na ma ba sama kër bokki sang!»
[28] Janq bi nag daw dem, nettali waa kër yaayam la xew lépp. [29] Rebeka amoon na
càmmiñ lu tudd Laban. Laban daldi gaawtu génn, fekki waa ja ca seyaan ba.
[30] Booba gis na jaaro ba ak lam, ya ca loxol jigéenam Rebeka, te dégg na jigéenam di
nettali la ko waa ja wax. Loolu tax mu dem ca waa ja, fekk ko ca giléem ya ca
seyaan ba. [31] Mu ne ko: «Yaw mi Aji Sax ji barkeel, agsil boog! Looy toog ci àll bi;
waajalal naa la ab dal, te giléem yi am nañu fu ñu nekk.» [32] Noonu waa ja daldi àgg
ca kër ga, ñu sippi giléem ya, may léen ñax ak ngooñ, may waa ja ndox, mu jàngu,
moom ak ñi mu àndal, [33] ba noppi ñu taajal ko lu mu lekk. Waaye mu ne: «Déedéet,
duma lekk mukk kay, te waxuma li ma taxa jóg.» Laban ne ko: «Kon nag waxal.»
[34] Noonu mu ne: «Man surgab Ibraayma laa. [35] Aji Sax ji dafa barkeel sama sang
lool, ba muy boroom daraja. May na ko jur gu gàtt ak gu gudd, xaalis ak wurus ak
ay surga yu góor ak yu jigéen ak ay giléem ak i mbaam. [36] Sama soxnas sang Saarata
nag dem na ba màggat, doora amal sama sang doom ju góor. Doomam jooju la jox li
mu moom lépp. [37] Sama sang nag giñloo ma ne: "Bul jëlal mukk sama doom soxna ci
biir jigéeni waa réewu Kanaan, gi ma dëkk. [38] Waaye demal ca sama kër baay, ca
samay bokk, nga jëlal fa sama doom soxna." [39] Ma ne sama sang: "Bu ndaw sa
nanguwula ànd ak man nag?" [40] Mu ne ma: "Aji Sax, ji ma topp, dina yónni
malaakaam, mu ànd ak yaw, ba àntalal la sa yoon, nga jëlal sama doom soxna ca
sama kër baay, ca sama biiri bokk. [41] Boo demee ba ca samay bokk, wàcc nga, ndax
bu ñu la mayul soxna, wàccoo nga ak man." [42] Ba ma agsee tey jii ca seyaan ba,
damaa wax ne: Aji Sax ji, sama Yàllay sang Ibraayma, ndegam nar ngaa àntal yoon
wi may dox, ngalla may ma lii: [43] maa ngii taxaw ci seyaan bi; janq bay ñëw rootsi,
ma ne ko: "Doo ma may tuuti ci sa njaq li, ma naan," [44] mu ne ma: "Naanal ba noppi
ma wëggal la say giléem," kooku na di soxna, si Aji Sax ji jagleel sama doomu sang.
[45] «Bala maa naan ba noppi, Rebeka ne jimeet, gàddu njaqam, wàcc ca seyaan ba,
di root. Ma ne ko: "May ma, ma naan." [46] Mu gaaw yenniku njaq li, daldi ne ma:
"Naanal ba noppi ma wëggal la say giléem." Ma naan ba noppi, mu wëggal ma
giléem yi. [47] Ma laaj ko ne ko: "Kan moo la jur?" Mu ne: "Betuwel, doomu Naxor ak
Milka."
«Ca laa ko takkal jaaro bi ci bakkanam, ak lam yi ciy loxoom. [48] Ba mu ko defee
ma sujjóotal Aji Sax ji, sant Aji Sax jiy sama Yàllay sang Ibraayma, ndax jubal na
sama yoon, ba ma jëlal doomam soxna ciy bokkam. [49] Léegi nag ndegam nar ngeena

rafetoo ak sama sang tey sàmm kóllëre, xamal-leen ma ko, ba mu leer. Su ngeen ko
narul it, waxleen ma, ma xam nu may def.»
50 Laban ak Betuwel ne ko: «Mbir moomu de ci Aji Sax ji la jóge, te amunu ci dara
lu nuy wax. 51 Rebekaa ngoogu, jëlal te dem, muy sa soxnas doomu sang, ni la ko Aji
Sax ji tegtale.» 52 Naka la surgab Ibraayma dégg yooyu kàddu, daldi sujjóotal Aji Sax
ji.
53 Noonu surga ba génne ay gànjari xaalis ak yu wurus booleek ay yére, jox
Rebeka. Càmmiñ la ak yaay ja itam, mu may léen alal ju takku. 54 Ba loolu weesoo
mu doora lekk, daldi naan, moom ak ñi mu àndal. Ñu fanaan fa keroog.
Ba ñu yeewoo ca ëllëg sa, surga ba ne: «Bàyyileen ma nag, ma dellu ca sama
sang.» 55 Waaye càmmiñal ndaw sa ak yaay ja daldi ne ko: «Xanaa kay janq bi dina
toogaat ak nun ab diir boog, maanaam fii ak sibbir, doora dem.» 56 Mu ne léen:
«Gannaaw Aji Sax ji àntal na sama yoon, tee ngeen ma baña yeexal, te bàyyi ma
rekk, ma dellu ca sama sang?» 57 Ñu ne ko: «Kon nag nanu woo janq bi, laaj ko
moom ci boppam.» 58 Noonu ñu woo Rebeka ne ko: «Ndax dangay ànd ak waa ji
léegi?» Mu ne: «Waaw.» 59 Ba loolu amee càmmiñ ya bàyyi seen jigéen Rebeka,
moom ak surga, bi ko yar te daan ko nàmpal, ñu ànd ak surgab Ibraayma ak ñi ko
topp, ñu dem. 60 Ña ngay ñaanal Rebeka, mu barkeel, te naan:
«Éy jigéen sunu! Giiral, ba sos ay junniy junni,
te sa askan teg ay bañam tànk.»
61 Gannaaw loolu Rebeka ànd ak xale yu jigéen, yiy jaamam, ñu war ay giléem, topp
waa ja. Noonu surga ba daldi dem, yóbbu Rebeka.
62 Loolu fekk na Isaaxa dëkk ca àllu Negew. Mu demoon nag teenu Laxay-Roy, ba
ñibbsi. 63 Genn ngoon Isaaxa génn, di doxantu ca àll ba. Naka la ne sigget xool, séen
giléem yuy ñëw. 64 Rebeka it ne sigget, gis Isaaxa. Mu ne cëpp nag, wàcc giléem ga,
65 daldi ne surga ba: «Waa jee ci àll biy ñëw, jëm ci nun, kan a?» Surga ba ne ko:
«Sama sang la de.» Rebeka daldi jël muuraay ba, muuroo. 66 Noonu surga ba nettali
Isaaxa li mu def lépp. 67 Ba loolu wéyee Isaaxa yóbbu Rebeka ca xaymab yaayam
Saarata, muy soxnaam, di ku mu bëgg, te di ko muñe yaayam, ndax fekk na mu
faatu.

Ibraayma nelaw na

25 1 Ibraayma jëlaat na soxna su tudd Ketura, 2 am ca Simran ak Yogsan ak
Medan ak Majan ak Yisbag ak Suwa. 3 Yogsan jur Seba ak Dedaan. Askani
Dedaan ñooy Asureen ñi, Letuseen ñi ak Lewumeen ñi. 4 Doomi Majan di Efa ak Efer
ak Anog ak Abida ak Elda. Ñooñu ñépp xeetu Ketura lañu.
5 Noonu Ibraayma donale Isaaxa lépp lu mu moom. 6 Doom yu góor, ya mu am ca
soxna ya ca des, mu may léen alal ca ba muy dund, ba noppi yebal léen penku, ñu
sanci ca réewu penku, ba sore doomam Isaaxa[x].
7 Ati Ibraayma téeméer la ak juróom ñaar fukk ak juróom (175). 8 Ba loolu weesoo
la bakkanu Ibraayma rot, mu nelaw, fekki ay maamam, gannaaw ba mu guddee fan,
ba màggat lool te barkeel. 9 Isaaxa ak Ismayla, doomam yu góor ya, rob ko ca
xuntim xeer ma ca Magpela te jàkkaarloo ak Mamre, ca toolu Efron doomu Sowar,
Etteen ba. 10 Tool ba Ibraayma jëndoon ca Etteen ña, foofa lañu denc Ibraayma ak
soxnaam Saarata. 11 Gannaaw ba Ibraayma nelawee, Yàlla barkeel na doomam
Isaaxa. Isaaxaa ngi dëkkoon ca wetu teenu Laxay-Roy.

---

[x]**25.6** Ca yooya jamono, nit manoon na am ay soxna yu am cér bu mat sëkk, ak yeneen
soxna, yu gëna néewle sañ-sañ, ñoom ak seeni doom.

Askanu Ismayla

[12] Ismayla moomee nag, doomu Ibraayma jaak Ajaram Misra, ma doon jaamub
Saarata, askanam mooy lii. [13] Turi doomi Ismayla yu góor yaa di: Nebayot, taawub
Ismayla, ña ca topp di Kedar ak Adabeel ak Mibsam [14] ak Misma ak Duma ak Maasa
[15] ak Adàdd ak Tema ak Yetur ak Nafis ak Kedama. [16] Ñooñu ñooy doomi Ismayla yu
góor, seeni tur a ngoog, ñuy fukki garmi ak ñaar yu jiite seeni mbooloo ci seeni sanc
ak seeni dal. [17] Ati Ismayla téeméer la ak fanweer ak juróom ñaar (137). Gannaaw
loolu la nelaw, fekki ay maamam.
[18] Ña nga dëkkoon diggante ba dale Awila ba Sur ga jàkkaarlook Misra, booy jëm
Asur. Noonu la fa askanu Ismayla sance, jàkkaarlook doomi baayam yépp.

Askanu Isaaxa, doomu Ibraayma

[19] Isaaxa, doomu Ibraayma ju góor ja, askanam mooy lii. Ibraaymaa jur Isaaxa.
[20] Isaaxa am ñeent fukki at, jël Rebeka, doomu Betuwel, Arameen, bi dëkke
diiwaanu Padan-Aram, dib jigéenu Laban, Arameen ba. [21] Gannaaw ga soxnas Isaaxa
amul doom, Isaaxa dagaanal ko Aji Sax ji, mu nangul ko, soxna si daldi ëmb.
[22] Doom yi nag di buuxante ci biiram, ba mu naan: «Ndegam nii la kay, jaru ko
woon!» Noonu mu dem, diis ko Aji Sax ji.
[23] Aji Sax ji ne ko:
«Ñaari giir nga ëmb,
nara am ñaari xeet yuy xaajaloo,
wenn wiy ëpp doole wi ci des,
te mag jiy surgawu rakk ji[y].»
[24] Ba mu demee ba wara mucc, amul lu moy ay séex. [25] Naka noona ka jëkka gane
àddina xonq, yaram wi sëq lipp, mel ni mbubbum der mu ne sàyy ak i kawaram, ñu
tudde ko Esawu (mu firi Ku jëxëm). [26] Gannaaw ga ka ca des topp ca, loxo ba jàpp
ca téstënu Esawu. Ñu tudde ko Yanqóoba (mu firi Jàpp ci téstën)[z]. Ba léen Rebeka di
am, fekk na Isaaxa am juróom benn fukki at.

Esawu sàggane na céram

[27] Ba mu ko defee gone ya di màgg, Esawu di rëbbkat bu ñaw, di ku bëgg àll;
Yanqóoba moom di nit ku gàtteñlu[a] te bëggoon toogaayu kër. [28] Isaaxa nag am
cofeel ci Esawu ndax li muy lekk ci am rëbbam, waaye Rebeka moom gëna sopp
Yanqóoba.
[29] Mu am bés Yanqóoba di togg ndambel ñebbe ju xonq, yemook Esawu jóge ca
tool ya, xiif ba ne ñedd. [30] Mu ne Yanqóoba: «Gaawe ma ci ndambe lee waay, ba ma
duy sama biir ci sa ndambe lu xonq loolu, ndax xiif a ngi may rey.» Loolu moo tax
ñu tudde Esawu, Edom (mu firi Xonqe). [31] Yanqóoba ne ko: «Danga ma koy jëkka
wecci sa céru ndono bi nga yeyoo ndax li ngay taaw[b].» [32] Esawu ne: «Man miy waaja
dee ak xiif, ana lu ma céru taaw di jariñ?» [33] Yanqóoba ne ko: «Giñal ma jëkk.»
Esawu giñal ko ko, mu jaay Yanqóoba ndono, li mu yeyoo ndax li muy taaw.
[34] Yanqóoba jox Esawu mburu ak ndambe, mu lekk, naan, daldi jóg dem yoonam.
Noonu la Esawu sàgganee céru taaw, bi mu yeyoo.

---

[y]**25.23** Ci bànni Israyil, séex, bi jëkka juddu, moo mag ki mujja juddu.
[z]**25.26** ***Jàpp ci téstën*** mu ngi tekki ci waxin 'suufu nit, ba am loo nangu ci moom.'
[a]**25.27** ***gàtteñlu*** gi ci Yanqóoba moo waraloon xamul dara ci rëbb.
[b]**25.31** Ci bànni Israyil, taaw mooy mujj doon kilifag kër, te mooy ëpple ay rakkam ab cér ci ndono.

Isaaxa nëbbu na waa Gerar ngir mucc

26 1 Ba loolu wéyee xiif am ca réew ma, muy xiif bu wuute ak ba woon ca
jamonoy Ibraayma; Isaaxa nag dem Gerar ca Abimeleg, buuru waa Filisti.
2 Foofa Aji Sax ji feeñu ko fa ne ko: «Bul dem Misra, waaye nanga toog ci réew mi
ma lay wax. 3 Dalal ci réew mii; dinaa ànd ak yaw, barkeel la. Yaak sa askan laay
jox suuf sii sépp, te dinaa sàmm li ma giñaloon sa baay Ibraayma. 4 Dinaa ful sa
askan ni biddiiwi asamaan te dinaa jox sa askan suuf sii sépp, te it xeeti àddina sépp
dinañu taasu ci sa barkey askan, 5 ndax Ibraayma déggal na ma, nangu na sama
dogal te topp na samay ndigal, weg na samay àtte it, te sàmm na samay yoon.»
6 Isaaxa nag toog Gerar. 7 Góori foofa laaj ko ndaw si mu àndal, lu mu doon ci
moom, mu ne: «Sama jigéen la.» Dafa bañoona wax ne, soxnaam la, ngir ragal waa
foofa rey ko ndax taaru Rebeka. 8 Ba ñu fa toogee ba mu yàgg, mu am bés Abimeleg
buuru waa Filisti tollu ci palanteeram, gis léen, fekk yóo Isaaxaa ngay raay soxnaam
Rebeka. 9 Abimeleg woolu Isaaxa ne ko: «Kii kay ndeke sa soxna la! Noo mana waxe
ne, sa jigéen la?» Isaaxa ne ko: «Damaa waxe noonu, ngir ñu bañ maa rey ndax
moom.» 10 Abimeleg ne ko: «Li nga nu def nag? Xaw tuuti kenn ci nit ñi tëdde sa
soxna, te kon nga yóbbe nu tooñ.» 11 Abimeleg daldi fay doxe artu waa réewam
mépp ne léen: «Ku laal waa jii walla soxnaam, dees na ko rey.»

Isaaxa fas na kóllëre ak Abimeleg

12 Gannaaw loolu Isaaxa bey ca réew ma, góob ca at ma lu tollook téeméeri yoon
la mu ji woon, ndax Aji Sax ji da koo barkeel. 13 Alalam di yokku, muy gëna barele,
ba mujj am doole lool, 14 am géttu jur gu gudd ak gu gàtt, ak ay surga yu bare, ba
tax waa Filisti iñaane ko, 15 bay sakk ak a sëkk mboolem teen, yi surgay baayam
Ibraayma gasoon ca jamonoom. 16 Abimeleg daldi ne Isaaxa: «Demal, ba sore nu,
ndax danga noo ëpp doole lool.» 17 Noonu Isaaxa jóge foofa, dali ca xuru Gerar, sanc
fa.
18 Ba loolu weesoo Isaaxa sikkli teen, yi ñu gasoon ca jamonoy baayam Ibraayma,
te waa Filisti sakkoon léen gannaaw ba Ibraayma nelawee. Ca la tudde teen yi tur,
ya léen baayam tudde woon. 19 Surgay Isaaxa gasaat ca xur wa, jot ndox mu neex.
20 Waaye sàmmi Gerar di soowook sàmmi Isaaxa naan: «Nun noo moom ndox mi.»
Mu tudde teen ba Eseg (mu firi Coow), ndax li ñu soowoo ak moom. 21 Ñu gasaat ab
teen, xuloo amati ca, mu tudde ko Sitna (mu firi Xuloo). 22 Mu jóge foofa, gasati
teen, jàmm ne ñoyy, mu tudde ko Reyobot (mu firi Fu yaatu), ndax da ne: «Léegi Aji
Sax ji yaatal na nu, te dinanu woomle ci réew mi.»
23 Ba mu fa jógee, dafa dellu Beerseba. 24 Guddi googu Aji Sax ji feeñu ko ne ko:
«Maay Yàllay Ibraayma sa baay; bul ragal dara, ndax maa ngi ànd ak yaw. Dinaa la
barkeel, ful sa askan ndax sama jaam Ibraayma.» 25 Isaaxa nag sàkk fa saraxalukaay,
tudd fa Aji Sax ji, wormaal ko, ba noppi samp fa xaymaam. Te itam ay surgaam
bënn nañu fa ab teen.
26 Ci diggante boobu Abimeleg dafa jóge Gerar, dem fekki ko, ànd ak Awusat, ma
doon wóllëreem, ak Pikol, njiital xarekatam. 27 Isaaxa ne léen: «Lu waral ngeen
fekksi ma fii, gannaaw dangeen maa bañ, ba dàq ma?» 28 Ñu ne ko: «Gis nanu bu
baax ne, Aji Sax ji ànd na ak yaw; moo tax nu ne, ayca nu waatoo ci sunu
digganteek yaw te fasanteek yaw kóllëre. 29 Su ko defee doo nu def dara lu bon,
gannaaw defunu la dara lu bon, xanaa lu baax rekk, ba yebal la, nga dem ci jàmm.
Kon léegi yal na la Aji Sax ji barkeel.»
30 Isaaxa nag berndeel léen, ñu bokk lekk, ba noppi naan. 31 Ca ëllëg sa, ñu xëy
suba teel, daldi waatoo, Isaaxa door léena yiwi, ñu dem ci jàmm.

32 Ca bés booba ay surgay Isaaxa ñëw nañu, di ko wax lu jëm ci teen, ba ñu doon
gas, ne ko: «Gis nanu ndox.» 33 Isaaxa tudde teen ba Siba (mu firi Waatoo), moo tax
turu dëkk ba, ba fii nu tollu, di Beerseba (mu firi Teenu waat ga).

Esawu jël na ay soxna

34 Esawu am na ñeent fukki at, jël na soxna ku ñuy wax Yudit, muy doomu Beeri,
miy Etteen, jëlaat Basmat, doomu Elon, miy Etteen. 35 Waaye jigéen ñooñu mu jël di
naqar wu réy ci Isaaxa ak Rebeka.

Yanqóoba jëkk na Esawu ci ñaanam

27 1 Ba Isaaxa màggatee, te bët yi naqari, ba gisatul, am na bés mu woo
taawam Esawu ne ko: «Doom.» Mu ne ko: «Naam.» 2 Isaaxa ne ko: «Déglul,
ma wax la. Màggat naa te xawma sama bésu dee. 3 Kon léegi jëlal say gànnaay: say
fitt ak sa xala, nga dem ca àll ba, rëbbali ma. 4 Toggal ma ko, ba mu neex, ni ma ko
bëgge, indil ma, ma lekk, ndax ma ñaanal la lu ma tibbe ci sama xol, bala may
dëddu.» 5 Fekk na Rebekaa ngi déglu, ba Isaaxay wax ak doomam Esawu. Noonu
Esawu dem ca àll ba, rëbbi lu mu toggsi.
6 Waaye Rebeka ne doomam Yanqóoba: «Dégg naa sa baay wax sa mag Esawu ne
ko: 7 “Demal rëbbi, indil ma, toggal ma ko lu neex, ma lekk, ba ñaanal la, Aji Sax ji
seede, bala may dëddu.” 8 Kon nag doom, defal lii ma lay wax. 9 Demal ca gétt ga,
jàpp ñaari tef yu duuf, ma defaral ko sa baay, ba mu neex, ni mu ko bëgge, 10 nga
yóbbul ko, ngir mu ñaanal la, bala moo dee.»
11 Yanqóoba ne yaayam: «Waaw, waaye sama mag Esawu dafa jëxëm, te man sama
yaram rattax. 12 Xëy na sama baay làmbatu ma de, te kon dina ne, njublaŋ laa. Su ko
defee ay móolu laay yóbbe sama bopp, waaye du barkeb ñaan.» 13 Waaye yaayam ne
ko: «Bu la móoloo, Yàlla na ma topp, doom. Defal li ma la wax rekk te dem indil ma
gàtt yi.»
14 Yanqóoba dem, jël gàtt yi, indil yaayam, mu defar ba mu neex, ni ko baayam
bëgge. 15 Rebeka daldi seet ca dencam la gën ca yérey Esawu taaw ba, solal
Yanqóoba doomam ju ndaw. 16 Ba mu noppee, daa sàkk ca deri gàtt ya, sànge loxo
ya ak fi rattax ci doq gi, 17 doora boole mburu ma ak ñam wa mu togg, jox doomam
Yanqóoba.
18 Noonu mu ñëw ci baayam ne ko: «Baay.» Mu ne ko: «Naam doom, kooku?»
19 Yanqóoba ne baayam: «Man a sa taaw Esawu. Def naa li nga ma wax. Jógal toog
te lekk ci li ma la rëbbal, ndax nga ñaanal ma ci sa xol.» 20 Isaaxa ne doomam: «Moo
doom! Noo def, ba gaawa jàpp nii?» Yanqóoba ne ko: «Aji Sax jiy sa Yàlla, moo ma
ko jagleel.»
21 Isaaxa ne Yanqóoba: «Jegesil, ma làmb la, ba mu wóor ma ne, sama doom
Esawoo.» 22 Yanqóoba nag jegesi, baayam Isaaxa làmbatu ko ne: «Baat bi de baatu
Yanqóobaa, waaye loxo yi, loxoy Esawoo.» 23 Waaye xàmmiwu ko, ndax li loxo yi
jëxëm ni yuy magam Esawu, ba tax mu ñaanal ko. 24 Isaaxa laaj ko ne ko: «Mbaa
wóor na ne, yaw ay Esawu?» Mu ne ko: «Waawaaw.» 25 Isaaxa ne ko: «Jottali ma fii
ma lekk ci sam rëbb, doom, ba ñaanal la ci sama xol.» Yanqóoba jottali Isaaxa ndab
li, mu lekk, daldi koy may biiñ, mu naan. 26 Noonu Isaaxa ne ko: «Kaay fii, fóon ma,
doom.» 27 Yanqóoba jegesi, fóon ko, xetu yére yi mu sol xeeñ Isaaxa, mu door koo
ñaanal ne ko:

«Sama xetu doom kay
xetub tool la,
bu Aji Sax ji barkeel.
28 Yal na la Yàlla may layub asamaan
ak ngëneeli suuf,

pepp ne gàññ, biiñ walangaan.
[29] Yal na la ay giir nangul,
ay réew di la sujjóotal,
nga yilif say bokk,
te say doomi ndey di la sujjóotal.
Ku la móolooy alku,
te ku la ñaanal barkeel.»
[30] Naka la Isaaxa noppee ñaanal Yanqóoba, ba mu won baayam Isaaxa gannaaw
rekk, Esawu, mag ji, rëbbi ba ñëw, ne jalañ. [31] Mu togg moom it, ba mu neex, indil
baayam. Mu ne ko: «Jógal baay, lekk ci sa rëbbum doom, ndax nga ñaanal ma ci sa
xol.» [32] Waaye baayam Isaaxa ne ko: «Kooku?» Mu ne ko: «Man la, sa taaw Esawu.»
[33] Isaaxaa ngay lox, bay rag-ragi, daldi ne ko: «Kan? Ana ku rëbbi woon nag, indil
ma, ba ma lekk ba noppi? Ñaanal naa ko bala ngaa ñëw. Te dina barkeel moos.»
[34] Esawu dégg li baayam wax rekk, yuuxu yuux gu réy ndax naqar. Noonu mu ne
baayam: «Ngalla baay, ñaanal ma, man itam.» [35] Isaaxa ne ko: «Sa rakk ñëw na, nax
ma, ba yóbbu sa ñaan.» [36] Esawu ne: «Moom kay moo yey tudd Yanqóoba, ndax
suufu na ma ñaari yoon. Sama céru taaw la jëkka nangu, tey mu nangooti sama
ñaanu baay.» Mu teg ca ne: «Ndax desalaloo ma ag ñaan?» [37] Waaye Isaaxa ne
Esawu: «Mbaa am naa lu ma la ñaanalati, doom? Ndax kat xas naa ko def, muy sa
kilifa, te bokkam yépp laa def ñuy surgaam, te pepp ak biiñ laa ko woomale it, ba
mu ne gàññ.» [38] Esawu ne baayam: «Baay, xanaa genn ñaan rekk nga am? Ngalla
baay, ñaanal ma, man itam!» Ca la Esawu ne yikkët jooy. [39] Baayam Isaaxa ne ko:
«Déglul, ma wax la,
dinga dëkk fu sore ngëneeli suuf,
mbaa fu la layub asamaan tiime.
[40] Sa saamar ngay dunde,
sa rakk di la yilif.
Waaye bés a ngi ñëw yaay sigiñu,
ba yenniku notaangeem.»

Yanqóoba dem na ca nijaayam

[41] Esawu nag bañ Yanqóoba ndax barke ba ko baayam ñaanal. Ma ngay wax ca
xolam naan: «Balaa yàgg ñu dëj sama baay, te bu boobaa dinaa rey sama rakk
Yanqóoba.» [42] Naka lañu nettali Rebeka la taawam Esawu wax, mu woolu Yanqóoba,
doomam ju ndaw ja, ne ko: «Sa mag a ngi fexee feyu, di la wuta rey. [43] Kon doom,
defal lii ma lay wax, demal làquji fa sama càmmiñ Laban ca Karan, [44] nga toog fa
moom ay fan, ba kera sa meru mag giif. [45] Bu sa meru mag giifee, ba mu fàtte li nga
ko def, dinaa yónnee, ñu jëlsi la. Duma seetaan mukk, ba boole leen ñàkk, yéen ñaar
ñépp, ci benn bés[c]!»
[46] Noonu Rebeka ne Isaaxa: «Àddina soof na ma ndax jigéeni Etteen ñi. Yanqóoba
de, bu jëlee ci jigéeni réew mi di Etteen ñu mel ni ñii, sama dund gi, dee a koy gën!»

28 [1] Ci kaw loolu Isaaxa woo Yanqóoba, ñaanal ko, jox ko ndigal lii, ne ko: «Bul
jël ci jigéeni Kanaan, [2] waaye demal Padan-Aram ca sa kër maam-góor, ji jur
sa yaay, nga jël fa jabar ca sa doomi nijaay Laban. [3] Yal na la Yàlla Aji Man ji
barkeel, nga jaboot lool te sa giir yokku, ba sos ay mboolooy askan. [4] Yal na la
barkeb Ibraayma dal, yaak ñi askanoo ci yaw, ba nga moom réew mii ngay
doxandéem tey, te Yàlla mayoon ko Ibraayma.» [5] Isaaxa daldi yebal Yanqóoba, mu

[c] **27.45** Dañoo yaakaar ne, bu Yanqóoba dawuloon, Esawu dina ko rey, te kon dees na ko
feyul, daldi rey Esawu.

dem Padan-Aram ca Laban, doomu Betuwel, Arameen bay càmmiñu Rebeka, miy yaayu Yanqóoba ak Esawu.

Esawu jël na yeneen soxna

6 Esawu nag yég ne, Isaaxa ñaanal na Yanqóoba, ba noppi yebal ko Padan-Aram, ngir mu jël fa soxna. Te it ba mu koy ñaanal, digal na ko ne ko, bumu jël ca jigéeni Kanaaneen ña. 7 Mu yég ne, Yanqóoba déggal na baayam ak yaayam, ba dem Padan-Aram. 8 Loolu won Esawu ne, jigéeni Kanaan neexuñu baayam. 9 Ba mu ko defee Esawu dem ca xeetu Ismayla, jël fa Maxalaat doomu Ismayla, miy doomu Ibraayma, te di jigéenu Nebayot, mu bokk ciy soxnaam.

Yanqóoba sàrtoo na ak Yàlla

10 Ba loolu wéyee Yanqóoba génn Beerseba, wuti Karan. 11 Naka la dem, ba àgg fu ko jant bi sowe, daldi fay fanaan. Mu jël ca doj ya fa ne woon, gegenoo.

12 Guddi googu Yanqóoba dafa gént, gis raas bu sampu ci suuf, te cat la sar asamaan, malaakay Yàlla yi di ci yéeg ak a wàcc. 13 Ndeke Aji Sax jaa nga tollu ca wetam. Mu wax ak moom ne ko: «Maay Aji Sax ji, di sa Yàllay maam Ibraayma te di Yàllay Isaaxa. Suuf si nga tëdd dinaa la ko jox, yaak sa askan. 14 Saw askan dina ne gàññ ni suuf. Dinga law penku ak sowu, ndijoor ak càmmoñ. Giir yi ci kaw suuf yépp dinañu taasu ci sa barke, yaak sa askan. 15 Maa ngi nii ànd ak yaw, di la sàmm fépp foo jëm, te itam dinaa la delloosi ci réew mii. Duma la bàyyi mukk, waaye dinaa def li ma la wax lépp.»

16 Ci kaw loolu Yanqóoba yewwu ne: «Ndekete Aji Sax ji mu ngi ci bérab bii, te xawma ko woon.» 17 Ma nga tiit nag te naan: «Bérab beeka raglu! Fii kay du fenn, fu dul kër Yàlla; te mooy buntu asamaan.»

18 Ca suba teel Yanqóoba jóg, jël doj, wi mu gegenoo woon, samp fa, muy xàmmikaay, ba noppi sotti ci ag diw, sellale ko. 19 Ca la tudde bérab ba Betel[d],
waaye ca njàlbéen Lus la dëkk ba tuddoon. 20 Gannaaw loolu Yanqóoba dogu na ne:
«Su Yàlla àndee ak man, di ma sàmm ci yoon wi may aw, di ma jox lu ma lekk ak lu
ma sol, 21 ba kera may dellu sama kër baay ci jàmm, su boobaa, Aji Sax ji dina doon
sama Yàlla. 22 Doj wii ma samp, muy xàmmikaay, mooy doon kër Yàlla, te lépp lu mu ma wërsëgal, dinaa ko génneel fukkeel ba moos.»

Yanqóoba daje na ak Rasel

29 1 Ba loolu xewee, Yanqóoba awaat yoonam, ba agsi réewu waa penku. 2 Mu
yem foofa ca ab teen ca àll ba, ñetti gétti gàtt goor ca wet ga, ndax ca booba teen lañu doon wëgge gétt ya, waaye doj wu réy moo uboon teen ba. 3 Bu gétt yépp dajaloo foofa, sàmm yi doora àndandoo béraŋ doj wa, mu moy buntu teen ba, ñu wëgg, ba noppi delloo doj wa, mu ubaat teen ba.

4 Yanqóoba ne léen: «Bokki fan?» Ñu ne ko: «Karan.» 5 Mu ne léen: «Ndax xam ngeen Laban, doomu Naxor?» Ñu ne ko: «Xam nanu ko kay.» 6 Mu dellu laaj léen ne léen: «Mbaa mu ngi ci jàmm?» Ñu ne ko: «Jàmm rekk kay. Xoolal ndaw see di ñëw, mook gàtt yi, mooy doomam Rasel.» 7 Yanqóoba ne léen: «Jant bi demagul fenn, ba ngeen di dajale jur gi. Wëggleen gàtt yi, sàmmi léen kay!» 8 Ñu ne ko: «Dunu ko man mbete gétt yépp daje, nu béraŋ doj wi, ubbi teen bi, doora wëgg gàtt yi.»

9 Na muy wax ak ñoom nag, Rasel agsi, indaale gàtti baayam, ndaxte sàmm la woon. 10 Ba Yanqóoba gisee Rasel, doomu nijaayam Laban, moom ak gàtti nijaayam ya, dafa daagu ba ca teen ba, béraŋ doj wa ko ub, daldi wëgg gàtti Laban. 11 Ba loolu amee Yanqóoba fóon Rasel, ne yikkët jooy. 12 Ca la Yanqóoba wax Rasel ne ko:

---

[d]**28.19** ***Betel*** mu ngi tekki 'kër Yàlla.'

«Maak sa baay a bokk, ndax maay sa doomu bàjjan Rebeka.» Rasel daw, yégal ko
baayam.
[13] Ba Laban déggee ne jarbaatam Yanqóoba ñëw na, dafa daw gatandu ko, taf ko ci
boppam, fóon ko, yóbbu ko kër ga. Ba Yanqóoba nettalee Laban lépp, [14] Laban da ne
ko: «Yaw kay sama jarbaat nga lenqe!» Yanqóoba toog na fa ak moom lu mat weer.
[15] Gannaaw loolu Laban ne Yanqóoba: «Li ngay sama mbokk kat, taxul nga war maa
liggéeyal ci neen. Wax ma lan mooy sa peyoor.»
[16] Laban nag amoon na ñaari doom yu jigéen, taaw ba di Leya, rakk ja di Rasel.
[17] Waaye Leya di ku bët ya yànjuloon, te Rasel nekkoon ku jekk te neexa xool,
[18] Yanqóoba bëgg Rasel lool, ba ne Laban: «Dinaa la liggéeyal juróom ñaari at ngir
Rasel sa doom ju ndaw ji.» [19] Laban ne ko: «Ma may la ko de moo ma gënal may ko
keneen. Kon toogal ci man.» [20] Noonu Yanqóoba liggéeyal Laban diiru juróom ñaari
at ngir Rasel, waaye mu mel ni ay fan rekk ci moom ndax mbëggeel, gi mu am ci
Rasel.
[21] Loolu wéy, Yanqóoba ne Laban: «Jox ma sama jabar, ma séetal ko, ndax àpp bi
jot na.» [22] Laban nangu, daldi togglu ay reer, woo ca waa gox ba bépp. [23] Timis jot
Laban jël doomam Leya, jébbal ko Yanqóoba, mu dëkkoo ko. [24] Ci biir loolu Laban
jël jaamam bu jigéen bu ñuy wax Silpa, may ko doomam Leya, mu dib jaamam.
[25] Ba bët setee, Yanqóoba fekk muy Leya. Mu ne Laban: «Waaw, li nga ma def nag?
Du Rasel a taxoon ma liggéeyal la? Lu tax nga wor ma?» [26] Laban ne ko: «Rakk jëkka
séy mag daal, du aada fii. [27] Séetul ak kii, ba ayu-bésam mat, ma door laa jox ki ci
des, soo ma dee liggéeyaatal diiru juróom ñaari at.» [28] Yanqóoba nangu, daldi séetu
ak Leya ayu-bés, ba noppi Laban jébbal ko doomam Rasel. [29] Booba la Laban may
Rasel jaamam bu jigéen bu ñuy wax Bilaa, mu dib jaamam. [30] Yanqóoba nag dëkkoo
Rasel, mi mu gënoona bëgg Leya. Noonu mu liggéeyaatal Laban juróom ñaari at.

Lu jëm ci njabootu Yanqóoba

[31] Ba Aji Sax ji gisee ne Leya fonkeesu ko, mu may ko, mu taawlu. Waaye Rasel
moom manula am doom. [32] Ba Leya ëmbee, am doom ju góor, da koo tudde Ruben
(mu firi Gisleen, doom ju góor a ngi), ndaxte Leya da ne: «Aji Sax ji gis na sama
toroxte. Léegi sama jëkkër dina ma bëgg.» [33] Mu dellu ëmb, am doom ju góor. Mu
ne: «Aji Sax ji yég na ne, fonkeesu ma, looloo tax mu mayaat ma doom jii.» Mu
tudde ko Simeyon (mu firi Kiy dégg). [34] Mu delluwaat ëmb, am doom ju góor, ba
noppi waxaat ne: «Bii yoon sama jëkkër dina am cofeel ci man, ndax jural naa ko
ñetti doom yu góor,» loolu tax mu tudde ko Lewi (mu firi Boroom cofeel). [35] Mu
dellooti ëmb, am doom ju góor daldi ne: «Bii yoon dinaa sant Aji Sax ji,» loolu tax
mu tudde ko Yuda (mu firi Cant). Gannaaw loolu njuram taxaw.

30

[1] Ba Rasel gisee ne amalul Yanqóoba doom, dafa ñee magam, ba tax mu wax
Yanqóoba ne ko: «Nanu am ay doom, mbaa ma dee.» [2] Yanqóoba mere ca
Rasel, ne ko: «Ndax maay Yàlla, mi la teree am doom?» [3] Mu ne ko: «Xoolal, sama
jaam Bilaa ngii; dëkkoo ko, ndax mu amal ma doom, ba jabootal ma.» [4] Noonu mu
may ko jaamam Bilaa, muy soxnaam. Yanqóoba dëkkoo Bilaa, [5] mu ëmb, amal
Yanqóoba doom ju góor. [6] Bi loolu amee, Rasel ne: «Yàlla àtte na ma; dégg na sama
ñaan, ba may ma doom.» Mu tudde ko nag Dan (mu firi Kiy àtte). [7] Gannaaw ga
Bilaa, jaamub Rasel, ëmbaat, dellu amal Yanqóoba doom ju góor. [8] Rasel ne: «Bëre
naa ak sama mag bëre bu réy, ba daan,» daldi ko tudde Neftali (mu firi Kiy bëre).
[9] Leya moom it xam ne, taxawaayam yàgg na, mu fab jaamam Silpa, may ko
Yanqóoba. [10] Bi loolu amee, Silpa, jaamub Leya, amal Yanqóoba doom ju góor.
[11] Leya ne: «Ndaw wërsëg wu réy!» daldi ko tudde Gàdd (mu firi Wërsëg). [12] Silpa
jaamub Leya dellu, amal Yanqóoba doom ju góor. [13] Leya ne: «Éey waay, maaka bég!

Jéeg ji dinañu ma wooye boroom mbégte mi.» Mu tudde ko nag Aser (mu firi
Boroom mbégte).
14 Mu am bés ñuy góob bele, Ruben dem tool, sàkke ca gàncax gu ñu naan
màndaragoor[e], indil ko yaayam Leya. Rasel ne Leya: «Ngalla may ma ci
màndaragoor ji la sa doom indil.» 15 Waaye mu ne ko: «Ndax nangu sama jëkkër
rekk doyu la, ba nga bëgg cee boole màndaragoor ji ma sama doom indil?» Rasel ne
ko: «Kon jox ma ci màndaragoor ji sa doom indi, ma wecci la ko sama ayu tey
boog.»
16 Yanqóobaa ngay jóge tool ca ngoon, Leya génn, gatandu ko, ne ko: «Fi man nga
wara aye tey, ndaxte jënde naa ay gi màndaragoor ji sama doom indi.» Yanqóoba
daldi féete ca moom guddi googu. 17 Yàlla nangul Leya, mu ëmb, am ak Yanqóoba
seen juróomeelu doom ju góor. 18 Leya neeti: «Yàlla da maa fey, ndax damaa may
sama jëkkër sama jaam.» Noonu mu tudde ko Isakaar (mu firi Boroom pey).
19 Gannaaw gi Leya ëmbaat, am ak Yanqóoba seen juróom benneelu doom ju góor.
20 Booba la ne: «Yàlla defal na ma teraanga ju réy. Bii yoon sama jëkkër dina ma
teral, ndax amal naa ko juróom benni doom yu góor.» Moo tax mu tudde ko Sabulon
(mu firi Teraanga). 21 Gannaaw ga mu am doom ju jigéen, tudde ko Diina.
22 Ba loolu amee Yàlla geestu Rasel, nangul ko, may ko doom. 23 Mu ëmb, am doom
ju góor, daldi ne: «Yàlla teggil na ma gàcce.» 24 Moo tax mu tudde ko Yuusufa (mu
firi Yal na dolli), ndax dafa ne: «Yal na ma Aji Sax ji dollil doom ju góor.»

Yanqóoba woomle na

25 Ba Rasel amee doom ci Yuusufa, Yanqóoba da ne Laban: «Yiwi ma boog, ma
dellu sama réew ca sama kër. 26 Su ko defee nga jox ma samay doom ak sama jabar
yi taxoon ma di la liggéeyal, te bàyyi ma, ma dem, ndax yaw ci sa bopp xam nga li
ma la liggéeyal.» 27 Laban ne ko: «Ngalla waay, déglu ma, ngir sama gisaane won na
ma ne, Aji Sax ji barkeel na ma ndax yaw. 28 Wax ma loo may feyeeku rekk, dinaa la
ko fey.» 29 Yanqóoba ne ko: «Yaw ci sa bopp xam nga ni ma la liggéeyale ak ni sa
gétt mujj mel ndax man; 30 ndaxte lu néew nga amoon laata may ñëw, te yokku na,
ba bare lool, ngir Aji Sax ji da laa barkeel ndax man. Waaye léegi nag, liggéeyal
sama waa kër bopp jot na xanaa?» 31 Laban dellu ne ko: «Dama ne, ñaata laa lay
fey?» Yanqóoba ne ko: «Doo ma jox dara. Boo nangoo lii ma lay wax, dinaa
sàmmaat say gàtt, wottu ko. 32 Damay seet tey jii ci biir jur gu gàtt gépp, génne ci
xar yu ñuul yépp[f], ak bëy, yi todde ak yi tippante yépp, ñu doon sama peyoor[g].
33 Ëllëg ak i sibbir booy seetsi sama peyoor, sama njubtee may layool: lépp lu
toddewul te tippantewul ci biir bëy yi ak lu ñuulul ci mburt yi, boo ko gisee ci man,
càcc la.» 34 Laban ne: «Waaw, kon baax na.»
35 Ca bés booba Laban dafa ber sikket, yi seereer te todde, ak bëy, yi tippante te
todde, maanaam yi rax, ak xari menn melo yu ñuul yi, daldi léen dénk ay doomam.
36 Gannaaw loolu mu doxale digganteem ak Yanqóoba doxu ñetti fan. Yanqóoba nag
di sàmm li des ci gàtti Laban.
37 Ci kaw loolu Yanqóoba tànn ñetti garab yu ñuy wax pëpalyee, gerte-tubaab ak
palataan, gor ci bant yu tooy, xànc-xàncee ko, ba mu def i rëdd yu weex. 38 Mu yeb
bant, ya mu xànc-xàncee, ca naanukaay ya, mu janook jur ga, ca mbalka ya jur gay
naane, ndax fa la jur ga daan tëboo. 39 Loolu tax bëy yay tëbu ca wetu car ya, di jur
doom yu seereer, yu tippante ak yu todde. 40 Xar ya, Yanqóoba da léena ber, tey fexe

---

[e]**30.14** ***màndaragoor*** gàncax la gu ñu yaakaar ne, day giiral jigéen.
[f]**30.32** Ca yooyu jamono xar yi dañu daan faral di weex, bëy yi farala ñuul te duñu rax.
[g]**30.32** Fii dañoo topp téereb kàddug Yàlla gi ni ñu ko tekkee ci làmmiñu gereg, te ci booba
téere melow todde ak tippante bëy yi rekk a ko féetewoo.

ñuy janook lépp lu seereer ak lu ñuul ci biir juru Laban. Noonu la sàkke juru
boppam, bañ koo boole ak juru Laban. 41 Saa yu jur gi ëpp doole dee tëbu, Yanqóoba
yeb car yi ci naanukaay yi, tiimale ci jur gi, ngir bu ñuy tëbu, ne ci jàkk. 42 Bu jur gu
xiibon gi dee tëbu, mu bañ léena tegal dara, ba jur gi xiibon di gu Laban, gi am
doole di gu Yanqóoba. 43 Waa ji mujj na barele lool, am gàtt yu ne gàñ ñ ak ay jaam
yu góor ak yu jigéen ak ay giléem ak i mbaam-sëf.

Yanqóoba toxu na, jëm Kanaan

31 1 Ba loolu amee mu am bés Yanqóoba dégg doomi Laban ya naan, Yanqóoba
nangu na li seen baay amoon lépp, te ci seen alalu baay la sàkkoo alalam
jooju jépp. 2 Naka la Yanqóoba gis kanamu Laban, daldi xam ne melatul, na mu
meloon ci moom. 3 Aji Sax ji wax Yanqóoba ne ko: «Dellul ca sa réewu maam ya, ca
say bokk. Dinaa ànd ak yaw.»
4 Yanqóoba woolu Rasel ak Leya ca tool ya, fa gàttam ya nekk. 5 Mu ne léen: «Gis
naa seen kanamu baay. Xam naa ne melatul, na mu meloon ci man. Waaye sama
Yàllay baay ay ànd ak man. 6 Yéen ci seen bopp xam ngeen ne, liggéeyal naa seen
baay sama kem kàttan. 7 Teewul seen baay wor ma, soppi sama peyoor fukki yoon
ak juróom, waaye Yàlla seetaanu ko, mu di ma lor. 8 Bu nee: “Yi tippanteey sa
peyoor,” jur gépp jur lu tippante; mbaa mu ne: “Yi seereer ay sa peyoor,” jur gépp
jur lu seereer. 9 Nii la Yàlla nangoo seen juru baay, jox ma.
10 «Ba ñu demee ba jur giy wara tëbu, damaa jeneer sikket yiy tëb bëy yi yépp di lu
seereer ak lu tippante mbaa ñu raxe. 11 Ca la ma malaakam Yàlla ma wax ci biir gént
gi, ne ma: “Yanqóoba,” ma ne ko: “Naam.” 12 Mu ne ma: “Siggil, xool sikket yiy tëb
bëy yi yépp, yii dañoo seereer, yee todde, yi ci des tippante, ndaxte gis naa li la
Laban di def lépp. 13 Maay Yàlla, ja la feeñu woon Betel, fa nga samp doj, sotti ci
diw, sellale ko, te dogu woon fa ci man. Léegi nag jógal, génn réew mii, dellu ca
réew, ma nga juddoo.”»
14 Rasel ak Leya ne ko: «Ndax amati nanu benn cér walla ndono sunu kër baay?
15 Doonunu lu moy ay doxandéem ci moom de! Nde da noo jaay, lekk sunu njég, ba
mu jeex tàkk. 16 Te mboolem alal, ji Yàlla nangoo ci sunu baay, noo ko moom, nun
ak sunuy doom. Kon nag léegi lu la Yàlla wax rekk, def ko.»
17 Yanqóoba daldi dajale ay doomam ak ay soxnaam, waral léen giléem, 18 ñu ànd
tegu ca yoon wa, yóbbaale géttam gépp ak mboolem alal ju mu liggéey. Mooy gétt,
ga mu sàkkoo Padan-Aram. Ña ngay ñibbi kër baayam Isaaxa ca réewu Kanaan.
19 Fekk na Laban dem wati ay xaram[h]. Ci biir loolu Rasel sàcc gàllaaji kër yu
baayam. 20 Noonu la Yanqóoba nëbboo Laban, Arameen ba, bañ koo yégal ne, day
dem. 21 Ba mu demee, dafa yóbbaale la mu amoon lépp, jóge fa, jàll dexu Efraat,
wuti tundi Galaat.

Laban dabi na Yanqóoba

22 Yanqóoba daw na, ba mu am ñetti fan, ñu soog koo yégal Laban. 23 Mu ànd nag
ak ay bokkam, topp ko juróom ñaari fan, door koo dab ca tundi Galaat. 24 Waaye
Yàlla feeñu Laban, Arameen ba, ci géntu guddi ne ko: «Moytula wax Yanqóoba lenn
lu koy gaar.» 25 Ba Laban dabee Yanqóoba, dafa fekk mu samp xaymaam ca tund wa.
Laban it samp bosam ca kaw tundi Galaat, moom ak i bokkam.
26 Laban ne Yanqóoba: «Looy def nii, yaw, di ma nëbbuy daw, yóbbaale sama
doom yu jigéen, ñu mel ni ñu ñu lële xare? 27 Lu waral nga di ma nëbbuy daw te bañ
maa tàggu? Nde konoon jombul ma yiwi la ci xol bu sedd, bu ànd ak i woy, boole ci
xalam ak i sabar. 28 Mayoo ma sax, ma fóon samay sët ak samay doom yu jigéen,

---

[h] **31.19** Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ.

tàggtook ñoom; yëfi dof de nga def nii! 29 Manoon naa laa def lu bon, waaye sa
Yàllay baay da maa feeñu biig ne ma: “Moytula wax Yanqóoba lenn lu koy gaar.”
30 Bu la neexee, nga namm sa kër baay, ba dogu caa dem, waaye lu tax nga sàcc
sama gàllaaji kër, teg ci?»

31 Yanqóoba tontu Laban ne ko: «Xanaa ragaloon rekk ne, jombul dinga téye say
doom yu jigéen. 32 Waaye képp koo gis mu yor sa gàllaaji kër, boo yeboo reyal.
Seetal fii ci sunu kanami bokk lépp lu ma fi yor, loo ci moom fabal, yóbbu.» Booba
Yanqóoba xamul woon ne, Rasel a ko jël. 33 Noonu Laban dugg ci xaymab Yanqóoba,
teg ca xaymab Leya ak yosi ñaari jaamam yu jigéen ya, te gisul dara. Mu génne
xaymab Leya, dugg ci bu Rasel.

34 Fekk na Rasel fab gàllaaji kër ya, làq ca ron tegu giléem ga, toog ca. Laban tëcc,
tëcc ca biir xayma ba, gisul dara. 35 Rasel wax baayam ne ko: «Baay, baal ma de,
damaa manula jóg ci sa kanam, ndaxte damaa ànd ak mbaax.» Laban seet na fu ne,
waaye gisul gàllaaji këram ya.

36 Yanqóoba mer lool, daldi gëdd Laban ne ko: «Ndax damaa tooñ walla damaa
moy, ba nga sambal ma, di ma topp nii? 37 Bi nga jéexee sama yëf yépp ba noppi,
ana loo gis lu bokk ci sa yëfi kër? Teg ko fii ci sama kanami bokk ak say bokk, ñu
àtte nu. 38 Xanaa du ñaar fukki at a ngii ma nekk ak yaw? Say xar ak say bëy
ëmbuñu sax, mu yàqu, te masumaa lekk sa kuuyi gétt. 39 Jur gu rab fàdd sax ma
féetewoo, waaye masuma la koo indil. Mboolem lu ñu sàcc guddi ak lu ñu sàcc
bëccëg, danga ma ko daa feyu. 40 Naaj wi laa daan yendoo yenu bëccëg, di fanaanoo
sedd guddi, mu xaw maa rey, ba duma gëmm bët. 41 Ñaar fukki at a ngii, ma di la
jaamu ci kër gi, liggéeyal naa la fukki at ak ñeent ngir sa ñaari doom yu jigéen ñii,
teg ci juróom benni at yu ma la sàmmal say gàtt, nga soppi sama peyoor fukki yoon
ak juróom. 42 Su dul woon ak sama Yàllay baay, ji ànd ak man, di Yàllay Ibraayma,
ji Isaaxa wormaaloon, konoon nga dàq ma tey, ma dem loxoy neen. Waaye sama
toskare ak sama àqu ñaq la Yàlla gis, ba tax mu àtte ma ak yaw biig.»

43 Ba mu ko waxee loolu, Laban ne ko: «Jigéen ñii samay doom lañu, xale yii di
samay sët, te gétt gii sama gétt a; lu fi nekk maa ko moom. Ñii di sama doom yu
jigéen, nu ma léen di def tey, ñoom ak seeni doom? 44 Léegi ñëwal rekk, ñu fasante
kóllëre maak yaw, te seede dox sunu diggante maak yaw.» 45 Noonu Yanqóoba jël
aw doj, samp ko, muy doju xàmmikaay. 46 Yanqóoba ne ay bokkam: «Forleen ay
doj.» Ñu for ay doj, def ko ab jal, daldi lekk foofa ca wetu jal ba. 47 Laban tudde
bérab ba Yegar-Saaduta; Yanqóoba tudde ko Galet[i].

48 Booba la Laban ne: «Jal bii tey, mooy sunu seede sama diggante ak yaw.» Moo
tax ñu tudde ko Galet (mu firi Jalub seede). 49 Ñu di ko tudde itam Mispa (mu firi
Tatay wottukaay), ndax Laban da ne: «Yal na Aji Sax ji wottu sunu diggante, keroog
bu ñu soree. 50 Soo soxoree samay doom yu jigéen, mbaa nga takk yeneen jabar, bu
fa kenn nekkul sax, moytul, ndax Yàllaa nuy seede.» 51 Laban neeti Yanqóoba:
«Xoolal ci jal bii ak doju xàmmikaay, wi ci sama diggante ak yaw. 52 Jal bi seede la,
doj wi di seede, ne duma jéggi jal bi, jublu ci yaw, te yaw itam doo jéggi jal bi mbaa
doj wi, jublu ci man, te naraluloo ma jàmm. 53 Yàllay Ibraayma ak Yàllay Naxor,
ñoom ñooñee di seen Yàllay baay, yal nañu àtte sunu diggante.» Yanqóoba daldi giñ
ci Yàlla, ji baayam Isaaxa wormaaloon. 54 Gannaaw loolu Yanqóoba sàkk sarax ca
kaw tund wa, woo ay bokkam, ñu bokk lekk. Ba ñu lekkee ba noppi, fanaan ca tund
wa.

32 1 Ca ëllëg sa, Laban xëy suba teel, tàggoo ak i sëtam ak doomam yu jigéen
ya, ñaanal léen, ba noppi waññiku ñibbi.

---

[i]**31.47** ***Galet*** bokk na lu mu tekki ak *Yegar-Saaduta* ci làkku Arameen ña.

2 Yanqóoba moom topp yoonam, waaye ay malaakay Yàlla feeñu ko. 3 Ba léen Yanqóoba gisee, da ne dalub Yàllaa ngii, ba tax mu tudde bérab ba Maanayim (mu firi Ñaari dal).

Yanqóoba ragal na daje ak Esawu

4 Ba loolu amee Yanqóoba dafa yónni ay ndaw, ñu jiitu ko ca magam Esawu, ca réewu Seyir, di diiwaanu Edom. 5 Mu sant léen ne léen: «Bu ngeen demee ca sama sang Esawu, neleen ko: Sa surga Yanqóoba nee na: “Maa nga woon ca kër Laban bu yàgg ba tey, 6 ma doora ñëw, ànd ak ay nag ak ay mbaam ak ay gàtt ak ay jaam yu góor ak yu jigéen; may yónnee nag ci yaw, di la siyaare tey sàkku nga dalal ma jàmm.”» 7 Noonu ndaw ya dem ba dellusi ca Yanqóoba ne ko: «Dem nanu ca sa mag Esawu, waaye moom ci boppam mu ngi ci yoon wi di ñëw, fekksi la fii, te ma nga ànd ak ñeenti téeméeri góor.»

8 Yanqóoba dégg loolu, tiit lool te ànd ak njàqare, ba tax mu séddale mbooloo, ma mu àndal, gàtt ya ak jur gu gudd ga ak giléem ya itam, mu xaaj léen ñaar. 9 Booba mu ngi naan, bu Esawu songee benn dal bi, dal bi ci des mana raw. 10 Ci kaw loolu Yanqóoba ñaan Yàlla, ne ko: «Yaw Aji Sax ji, sama Yàllay maam Ibraayma, di sama Yàllay baay Isaaxa itam, yaa ma ne woon: “Dellul réew ma nga cosaanoo, ca say bokk; dinaa la baaxe.” 11 Yelloowuma lu gëna tuuti ci sa laabiir ak sa kóllëre, gi nga ma won, man sa jaam. Aw yet doŋŋ laa ŋàbboon, ba ma jàllee dexu Yurdan, te yokku naa tey, ba doon ñaari kureel. 12 Maa ngi lay ñaan, nga musal ma ci sama loxol mag Esawu, ndaxte ragal naa, mu ñëw bóom ma, bóomaale jigéen ñi ak seeni doom. 13 Te yaw yaa ma ne: “Dinaa la baaxe moos, yokk saw askan, ba mu tollu ni suufas géej, si kenn manula lim ndax bare.”»

14 Yanqóoba fanaan na fa guddig keroog, doora sàkk ca alalam, sédd magam Esawu, 15 lépp di ñaar téeméeri bëy ak ñaar fukki sikket ak ñaar téeméeri xar ak ñaar fukki kuuy 16 ak fanweeri giléem yu seeni doom di nàmp, ak ñeent fukki nag ak fukki yëkk ak ñaar fukki mbaam ak fukki mbaam yu góor.

17 Dafa ber gétt yi, gu ci nekk mu jox ay surgaam, ne léen: «Jiituleen ma, te na gétt yi dàndante.» 18 Noonu mu sant ki jiitu, ne ko: «Boo dajeek sama mag, mu laaj la ne la: “Kuy sa njaatige?” ak “Ku moom li nga jiital?” ak “Foo jëm?” 19 ne ko: “Lii de sang bi, lu la Yanqóoba may la, di la ko siyaaree, yaw Esawu, te moom ci boppam mu ngi topp ci sunu gannaaw.”» 20 Ndigal loolu la joxaat ñaareelu surga ba ak ñetteel ba ak mboolem ña topp ca gétt ya, ku ci nekk mu wax ko ne ko, loolu lay wax Esawu, bu ko gisee, 21 tegati ca ne ko: «Te nee ko itam: “Sa surga Yanqóobaa ngi topp ci sunu gannaaw.”» Booba Yanqóobaa ngi naa ci xelam: «Bu ma jiitalee li ma ko may, neexale ko ko, bala maa janook moom, jombul mu dalal ma jàmm.» 22 Neexal ba da koo jiitu, moom mu fanaan guddig keroog ca dal ba.

Lu jëm ci bëreb Yanqóoba ba

23 Gannaaw loolu Yanqóoba jóg ca guddi ga, ànd ak ñaari soxnaam, ñaari jaamam yu jigéen ak fukki doomam yu góor ak benn, daldi jàll dexu Yabog. 24 Yanqóoba da léena jàllale, jàllewaale alalam jépp itam. 25 Mu des fa nag moom doŋŋ.

Kera la genn góor fanaana bëre ak moom, ba bët set. 26 Ba nit ka xamee ne manalu ko dara, dafa dóor Yanqóoba ci mooco, mooco mi summikoo ca bëre ba.

27 Nit ka ne ko: «Bàyyi ma, ma dem, ndax bët a ngi bëgga set.» Waaye Yanqóoba ne ko: «Duma la bàyyi, nga dem, li feek ñaanaloo ma.» 28 Nit ka ne ko: «Na nga tudd?» Mu ne ko: «Yanqóoba.» 29 Nit ka ne ko: «Tuddatuloo Yanqóoba, léegi Israyil

nga tudd, ndaxte bëre nga ak nit, bëre ak Yàlla, ba génn ci ak jàmm[j].» 30 Yanqóoba
ne ko: «Waaw, yaw nag noo tudd?» Mu wax ko ne ko: «Loo may laaje sama tur?» ba
noppi barkeel ko foofa.
31 Noonu Yanqóoba tudde bérab ba Peniyel (mu firi Xar-kanamu Yàlla), ndaxte da
ne: «Ne naa Yàlla jàkk, te maa ngi dund ba tey.»
32 Ba jant bay fenk, Yanqóobaa ngi soox tànk bi, di bàyyikoo Peniyel[k]. 33 Looloo tax
ba tey jii bànni Israyil duñu lekk suux, wi jàpp ci tenqob mooco, ndax li moocob
Yanqóoba summikoo woon ca suuxu tenqo ba.

Yanqóoba ak Esawu daje nañu ci jàmm

33 1 Gannaaw loolu Yanqóoba séen Esawu di ñëw, ànd ak ñeenti téeméeri góor,
mu séddale xale yi, diggante Leya, Rasel ak ñaari jaam ya. 2 Dafa jiital jaam
ya ak seeni doom, tofal ca Leya ak ay doomam, Rasel ak Yuusufa féete gannaaw.
3 Moom ci boppam nag, mu jiitu léen, wutali magam, di dox tey sujjóot, ba muy
juróom ñaari yoon. 4 Waaye Esawu daw gatandu ko, taf ko ci boppam, langaamu ko,
di ko fóon. Ñu daldi jooy!
5 Naka la Esawu siggi, gis jigéen ñi ak xale yi, mu ne: «Ñii ànd ak yaw ñooy ñan?»
Yanqóoba ne ko: «Xanaa njaboot, gi ma Yàlla baaxe, sang bi.» 6 Noonu jaam ya ak
seeni doom jegesi, sujjóotal ko. 7 Leya it topp ca, moom ak i doomam, jegesi ñoom
itam, sujjóot. Yuusufa ak Rasel doora jegesi sujjóot.
8 Esawu ne ko: «Waaw, dal bu réy bii ma dajeel, loo ci namm?» Yanqóoba ne ko:
«Xanaa di sàkku nga dalal ma jàmm rekk, sang bi.» 9 Esawu ne ko: «Am naa ba
biibal, sama rakk, fabal sa alal.» 10 Yanqóoba ne ko: «Ngalla waay déet, dimbali ma
rekk te jël li ma la may. Ndaxte bi ma nee jàkk ci sa kanam, gis naa ni nga ma laaye
biir, ba mu mel ni Yàllaa ma geestoo yërmandeem. 11 Kon jëlal lii ma la may, ndax
Yàlla baaxe na ma, ba ma barele.» Mu tinu ko, ba Esawu mujj nangu.
12 Gannaaw loolu Esawu ne: «Tee noo ànd dem boog, ma jiitu la?» 13 Yanqóoba ne
ko: «Sang bi, xam nga, xale yi dañoo néew doole, te it gàtt yi ak nag yiy nàmpal
laay xalaat. Su nu léen sëqtalee benn bés rekk, gàtt yépp dee. 14 Jiitu ma rekk, sang
bi, man ma topp ndànk ci wewu jur gi, jiital léen, te baña raw xale yi, ba kera ma
lay fekksi Seyir.» 15 Esawu ne ko: «Xaaral ma bàyyee la ñenn ci góor, ñi ma àndal.»
Yanqóoba ne ko: «Matu ko. Boobu teraanga ëpp na, sang bi. Jàmm ji nga ma dalal
rekk doy na.» 16 Booba la Esawu dellu, jubal yoonu Seyir.
17 Yanqóoba moom jubal gox bu ñu naan Sukkóot, tabax fa kër, mbaaral géttam,
moo tax ñu tudde bérab boobu Sukkóot (mu firi Ay mbaar). 18 Gannaaw ga
Yanqóoba agsi Sisem, ga ca réewu Kanaan, ci jàmm. Fekk na mu bàyyikoo Padan-
Aram, ba dal fa jàkkaarlook dëkk ba. 19 Booba la jënde ci doomi Amor, baayu Sisem,
pàkk, ba mu sampoon xaymaam, ci téeméeri kesita[l]. 20 Mu daldi fay sàkk
saraxalukaay, tudde ko El-Elowe-Israyil (mu firi Yàllay Israyil mooy Yàlla).

Tooñ nañu Diina, doomu Yanqóoba

34 1 Am na bés Diina, ku jigéen ki Leya amal Yanqóoba, génn di seeti moroom
ya ca dëkk ba. 2 Noonu Sisem doomu Amor, miy Eween te di kilifa ca dëkk
ba, daldi koy gis, jàpp ko, tëdde ko, toroxal ko. 3 Waaye loolu terewul Sisem
xemmemoon na Diina doomu Yanqóoba lool te bëgg ko, ba tax mu di ko naxtaan.
4 Loolu waral mu ne baayam Amor: «Ñaanal ma janq bi jabar.»

---

[j]**32.29** Ñaari kàdduy ebrë yu taqoo ñoo sos baatu *Israyil.* Li jiitu ci baat bi mu ngi tekki ‘bëre.’ Li ci topp di tekki ‘Yàlla.’
[k]**32.32** ***Penuwel*** mooy Peniyel ba tey.
[l]**33.19** ***kesita*** xaalisu réew ma la woon.

[5] Yanqóoba nag dégg ne, Sisem toroxal na Diina, doomam ju jigéen, fekk booba
doomam yu góor yaa nga woon ca àll ba, fa jur ga nekk. Yanqóoba ne cell, ba ñu
ñibbsi. [6] Ci diggante boobu Amor, baayu Sisem, ñëw ci Yanqóoba, ngir gise ak
moom. [7] Ca la doomi Yanqóoba agsi, jóge ca tool ya. Ba ñu déggee la xew, dañoo am
naqar wu réy, mer lool ndax gàcce, ga Sisem teg waa Israyil, ba mu tëddee doomu
Yanqóoba ja, te loolu di lu defuwul.
[8] Amor wax ak ñoom ne léen: «Sama doom Sisem dafa bëgg seen jigéen ci xolam.
Dama leen di ñaan, ngeen may ko ko jabar. [9] Tee noo séyante, ngeen may nu seeni
janq, te jël ci sunuy janq? [10] Su ko defee ngeen dëkk ak nun te réew mi di seen réew.
Man ngeen fee sanc, dem fu leen neex, sàkku fi alal.» [11] Sisem it wax ak baayu Diina
ak càmmiñ ya, ne léen: «Su ngeen ma nangulee, lépp lu ngeen ma wax dinaa ko
joxe. [12] Limal-leen ma warugar yi ak nu mu mana tollu, boole ci may gi; dinaa joxe
lu ngeen ma sas; mayleen ma janq bi rekk.»
[13] Waaye doomi Yanqóoba ya, ay nax lañu tontoo Sisem ak baayam Amor, ndax li
Sisem toroxal seen jigéen Diina. [14] Dañu ne léen: «Manunu loolu, ndax may sunu
jigéen góor gu xaraful, loolu gàcce la ci nun. [15] Dunu leen mana nangul mbete ngeen
melee ni nun ci kaw seeni góor ñépp xaraf. [16] Su ko defee dinanu leen may sunuy
janq, te dinanu jël ci seeni janq, dëkk ak yéen, nuy ay bokk. [17] Waaye su ngeen nu
déggalul, ba xarafuleen, danuy jël sunu jigéen, dem.»
[18] Seen wax jooju neex Amor ak Sisem, doomu Amor. [19] Xale bu góor bi daldi
gaawtu def li ñu ko sant ndax mbëggeelam ca doomu Yanqóoba. Booba Sisem lañu
gënoona weg ca waa kër baayam yépp. [20] Amor nag ànd ak doomam Sisem, dem ba
ca pénc ma, wax ak waa dëkk ba, ne léen: [21] «Ñii sunuy am-di-jàmm lañu, te
gannaaw réew maa ngi ne yàmblaŋ, bàyyileen léen, ñu sanc te dem fu léen neex.
Man nanoo jël seen doomi janq te di léen may sunuy doom. [22] Waaye li ci nekk
mooy, seeni góor duñu nangoo dëkk ak nun, nuy ay bokk, ndare sunu góor ñépp
xaraf ni ñoom. [23] Bu nu léen nangulee, ba ñu dëkk ci sunu biir, kon seeni jur ak seen
alal ak seen mala yépp, ndax du nooy doon boroom?» [24] Ba mu ko defee mboolem
góori dëkk ba déggal Amor ak doomam Sisem, ba ñoom ñépp xaraf.
[25] Ca gannaaw ëllëg sa ñu ànd ak metit, ñaari doomi Yanqóoba ya, Simeyon ak
Lewi, càmmiñi Diina, jël seeni saamar, dugg ca dëkk ba, bett léen, rey góor ñépp.
[26] Ca lañu gor Amor ak doomam Sisem, ñu dee, ñu jële Diina kër Sisem, ànd ak
moom, dem. [27] La ca tegu doomi Yanqóoba ya ca des futti néew ya, lëlaale dëkk ba,
ndax li ñu toroxal seen jigéen. [28] Ñu daldi jël seen jur gu gàtt ak gu gudd, seeni
mbaam ak mboolem la ca biir dëkk ba ak la ko wër. [29] Noonu lañu jële seen alal jépp
ak seeni doom ak seeni jabar, boole ca lël mboolem lu nekkoon ca biir kër ya.
[30] Yanqóoba nag wax ak Simeyon ak Lewi ne léen: «Indil ngeen ma musiba, ndax
dingeen tax waa réew mépp sib ma, muy Kanaaneen ñi, di Periseen ñi. Te itam
awma lu dul góor ñu néew, te bu ñu booloo dal ci sama kaw, dañu may booleek
sama waa kër faagaagal.» [31] Ñu ne ko: «Danuy seetaan sunu jigéen daal, ñu di ko def
ab gànc?»

Yanqóoba sanc na Betel

35 [1] Ba loolu wéyee Yàlla ne Yanqóoba: «Jógal dem Betel, toog fa te nga sàkkal
fa saraxalukaay Yàlla, ji la feeñu, ba ngay daw sa mag Esawu.» [2] Yanqóoba
wax ak waa këram ak ñi ànd ak moom ñépp, ne léen: «Jëleleen ci seen biir xërëmi
doxandéem yi, te ngeen sangu-set te solu. [3] Danuy dem Betel, ma sàkkal fa
saraxalukaay Yàlla, ji ma wallu, ba ma nekkee ci njàqare, te ànd ak man fépp fu ma
jaar.» [4] Ñu daldi jox Yanqóoba mboolem xërëmi doxandéem, yi ñu yor, ak seen

jaaroy nopp, Yanqóoba boole suul ca taatu garab[m] gu mag ga nekkoon ca wetu dëkk, ba ñu naan Sisem. 5 Gannaaw loolu ñu sàqi, waaye Yàlla wàcce tiitaange ju réy ca kaw dëkk, ya léen wër, ba taluñoo dabi doomi Yanqóoba ya.

6 Noonu Yanqóoba ak ñi mu àndal ñépp agsi Lus, di Betel ba tey, foofa ca réewu Kanaan. 7 Mu sàkk fa nag saraxalukaay, tudde bérab ba El-Betel, ndax foofa la ko Yàlla feeñoo, bi muy daw magam. 8 Foofa itam la Debora, ma daa nàmpal Rebeka, faatoo, ñu suul ko ca taatu garab gu mag ga ca wetu Betel. Ñu tudde garab ga Alon-Bakut, (mu firi Garabu jooyoo).

9 Ba Yanqóoba jógee Padan-Aram, Yàlla feeñuwaat na ko, barkeel ko 10 ne ko:

«Yaa di Yanqóoba,
waaye deesatu la wooye Yanqóoba;
léegi yaa di Israyil.»

Mu tudde ko nag Israyil. 11 Yàlla neeti ko: «Man maay Yàlla Aji Man ji. Giiral te yokku, ba aw askan ak mboolooy askan sosoo ci yaw, te ay buur askanoo ci sa geño. 12 Réew, mi ma sédd Ibraayma ak Isaaxa, yaw laa koy sédd, yaak ñi askanoo ci yaw.»

13 Naka la Yàlla wax ak Yanqóoba loolu, daldi teqalikoo ak moom. 14 Yanqóoba samp doju xàmmikaay ca bérab, ba Yàlla waxe ak moom, tuural ko fa biiñ, sotti fa diw, sellale. 15 Yanqóoba ma nga tudde bérab, ba Yàlla waxeek moom, Betel[n].

Beñamin juddu na, Rasel faatu

16 Ba loolu wéyee ñu jóge Betel, dem bay bëgga jub Efrata. Rasel tollu ciw mat, te mat wi metti. 17 Ba mu demee ba mat wa gëna metti, rewlikat ba ne ko: «Muñal nag, ndax góor laati de!» 18 Booba Rasel a ngi waaja faatu. Terewul bala bakkanam a rot tudde na xale bi Benoni (mu firi Sama doomu coono). Waaye baay bi tudde ko Beñamin (mu firi Sama doomu njiglaay)[o].

19 Noonu Rasel faatu, ñu denc ko ca yoonu Efrata, ga ñuy wax Betleyem ba tey. 20 Yanqóoba nag samp aw doj ca bàmmeel ba, te mooy xàmmikaayu bàmmeelu Rasel ba tey jii. 21 Ba mu ko defee Israyil jóge fa, samp xaymaam ca gannaaw Tatay-Eder.

Doomi Yanqóoba ya

22 Ba Israyil dëkkee ca réew ma, am na bés Ruben dem tëdd ak Bilaa, soxnas baayam; Israyil yég ko.

Doomi Yanqóoba[p] yu góor fukk lañu ak ñaar. 23 Doomi Leya ñooy: Ruben, taawub Yanqóoba, ak Simeyon ak Lewi ak Yuda ak Isakaar ak Sabulon. 24 Doomi Rasel di Yuusufa ak Beñamin. 25 Doomi Bilaa, jaamub Rasel, di Dan ak Neftali. 26 Doomi Silpa, jaamub Leya, di Gàdd ak Aser. Ñooñooy doomi Yanqóoba, te mu am léen ca Padan-Aram.

Isaaxa nelaw na

27 Yanqóoba dellu na kër baayam Isaaxa fa Mamre, ca Kiryaat-Arba, gay Ebron ba tey, fa Ibraayma ak Isaaxa daloon. 28 Isaaxa dund na téeméeri at ak juróom ñett fukk (180). 29 Foofa la bakkanam rote, mu faatu, fekki ay maamam, gannaaw ba mu màggatee, ba ñor xomm. Noonu ay doomam Esawu ak Yanqóoba rob ko.

---

[m] **35.4** Xeetu garab la gu ñuy wax terebent.
[n] **35.15** Seetal ci 28.19.
[o] **35.18** ***Beñamin*** mu ngi jóge ci *ben yamin,* di tekki ‘doomu ndijoor,’ waaye li tur wiy wund mooy ‘doomu njiglaay.’
[p] **35.22** ***Yanqóoba*** mooy Israyil.

Askanu Esawu

36 1 Askanu Esawu, mi ñuy wax Edom, mooy lii.
2 Esawu jël na janqi Kanaaneen jabar. Ñooñoo di: Ada doomu Elon, Etteen
ba, ak Olibama doomu Ana, miy doomu Sibeyon, Eween ba, 3 ak Basmat doomu
Ismayla, di jigéenub Nebayot. 4 Ada am ak Esawu Elifas; Basmat am ca Rewel.
5 Olibama am ca Yewus, Yalam ak Kora. Ñooñu ñooy doomi Esawu, te mu am léen
ca réewu Kanaan.
6 Ba loolu amee Esawu ànd ak i soxnaam, ak i doomam yu góor ak yu jigéen, ak
waa këram ñépp, jiital géttam ak juram gépp, yóbbaale mboolem alal ju mu amoon
ca réewu Kanaan, daldi sanci meneen réew ngir sore rakkam Yanqóoba. 7 Li ko
waral mooy, seen alal dafa bare woon lool, ba manuñoo dëkk ñoom ñaar, te réew,
mi ñu daloon, àttanu léen ndax seen gétt yu bare. 8 Esawu nag dëkk ca tundu Seyir:
Esawu moomu mooy Edom.
9 Askanu Esawu, di maami Edomeen ña ca tundi Seyir, mooy lii.
10 Doomi Esawu yu góor ñooy: Elifas, mi mu am ak soxnaam Ada ak Rewel, mi mu
am ak Basmat. 11 Doomi Elifas yu góor yi di: Teman ak Omar ak Sefo ak Gatam ak
Kenas. 12 Timna it Elifas doon na ko denc te amuloon sañ-sañu soxna bu mat sëkk.
Mu am caak moom doom, muy Amaleg. Ñooñoo xeetoo ci Ada, soxnas Esawu.
13 Doomi Rewel yu góor yi ñoo di: Naxat ak Sera ak Sama ak Misa. Ñooñoo xeetoo
ca Basmat, soxnas Esawu. 14 Soxnas Esawu, si ñu naa Olibama, tey doomu Ana miy
doomu Sibeyon, moo am ak Esawu doom yu góor yii: Yewus, Yalam ak Kora.
15 Làngi doomi Esawu yu góor nag, ñooy ñii. Ñi askanoo ci Elifas taawub Esawu,
ñuy Teman ak Omar ak Sefo ak Kenas 16 ak Kora ak Gatam ak Amaleg, ku ci nekk ak
làngam. Làngi Elifas, ya ca réewum Edom a ngi noonu; ñooy sëti Ada. 17 Ñi askanoo
ci Rewel doomu Esawu, ñooy Naat ak Sera ak Sama ak Misa, ku ci nekk ak làngam.
Làngi Rewel, ya ca réewum Edom a ngi noonu; ñooy sëti Basmat, soxnas Esawu.
18 Ñi xeetoo ci Olibama soxnas Esawu, ñooy Yewus, Yalam ak Kora, ku ci nekk ak
làngam. Ñooñooy làngi Olibama, soxnas Esawu siy doomu Ana. 19 Ñooñooy doomi
Esawu, mi ñuy wax Edom, ñooñooy doomam yu góor, ñook seeni làng.

Lu jëm ci askanu Seyir

20 Doomi Seyir, ya bokk ca waa Or te sancoon ca réew ma, ñooy Lotan ak Sobal ak
Sibeyon ak Ana 21 ak Dison ak Eser ak Disan. Ñooñooy làngi waa Or, di sëti Seyir ya
ca réewum Edom. 22 Doomi Lotan yu góor ya nag ñooy Ori ak Emam. Jigéenub
Lotan di Timna. 23 Doomi Sobal yu góor ya di Alwan ak Manaat ak Ebal ak Sefo ak
Onam. 24 Doomi Sibeyon yu góor di Aya ak Ana. Te Ana moomu moo feeñal bëti
ndox yu tàng ya ca màndiŋ ma, ba muy sàmm mbaami baayam Sibeyon. 25 Doomi
Ana ñooy Dison ak Olibama, doomam ju jigéen. 26 Doomi Dison di Emdan ak Esban
ak Yitran ak Keran. 27 Doomi Eser di Bilan, Saawan ak Akan. 28 Doomi Disan di Uus
ak Aran.

Lu jëm ci buur ya jëkka falu ca Edom

29 Làngi waa Or ñooy ñi askanu ci Lotan ak Sobal ak Sibeyon ak Ana 30 ak Dison ak
Eser ak Disan, ku ci nekk ak làngam. Ñooñooy làngi waa Or, na ñu xàjjalikoo kenn-
kenn ca réewu Seyir.
31 Buur, yi falu ca réewum Edom, lu jiitu kenn ci waa Israyil di fa falu, ñooy ñii:
32 Bela doomu Beyor falu na ca Edom. Dinaba moo doon péeyam. 33 Ba Bela faatoo,
Yobab doomu Sera, ma dëkk Bosra, wuutu ko. 34 Ba Yobab faatoo, Usam mu
diiwaanu waa Teman wuutu ko. 35 Ba Usam faatoo, Adàdd, ma dàqoon waa Majan
ca réewu Mowab, tey doomu Bedàdd, moo falu, wuutu ko. Awit a doon péeyam.

36 Ba Adàdd faatoo, Samla, ma dëkk Masreka, falu, wuutu ko. 37 Ba Samla faatoo,
Sawul ma woon ca Reyobot-Efraat, falu, wuutu ko. 38 Ba Sawul faatoo, Baal-Anan
doomu Agbor falu, wuutu ko. 39 Ba Baal-Anan doomu Agbor faatoo, Adar falu,
wuutu ko. Pawu moo doon péeyam, soxnaam di Metabeel, mi Mataredd doomu Me-
Saab di yaayam.
40 Làng yi sosoo ci Esawu nag, làng gu ci nekk ak turam ak njaboot, ya mu ëmb, ak
gox, ba mu dëkke, ñoo di ñii: ñi askanoo ci Timna ak Alwa ak Yetet 41 ak Olibama ak
Ela ak Pinon 42 ak Kenas ak Teman ak Mibsar 43 ak Magdiyel ak Iram, ku ci nekk ak
làngam. Ñooñu ñooy làngi Edom, ma ñu naa Esawu, moom ma giir Edomeen ñi,
làng gu ci nekk ak gox, ba nga dëkke te moom ko.

Askanu Yanqóoba

Yuusufa gént na lu yéeme

37 1 Yanqóoba ma nga dëkkoon réewu Kanaan, fa baayam daloon.
2 Askanu Yanqóoba mooy lii.
Yuusufa tollu na ci waxambaane, am fukki at ak juróom ñaar, di sàmmle jur gi
doomi baayam, yi nga xam ne, soxnay baayam Bilaa ak Silpa ñoo léen jur. Yuusufa
nag di léen boole ak seen baay. 3 Booba Yanqóoba, Yuusufa la gëna bëgg ci ay
doomam, ndax li mu màggat door koo am. Noonu mu ràbblul ko mbubb mu yànj.
4 Mag ya gis ne, Yuusufa la seen baay gëna bëgg ci ay doomam. Loolu tax ñu bañ ko,
ba manuñoo séq ak moom kàddu gu rafet.
5 Mu am bés Yuusufa gént, nettali ko ay magam, ba tax ñu gënati koo bañ. 6 Da ne
léen: «Dégluleen li ma gént. 7 Danoo nekk ca tool ya, di góob. Ba nu takkee, sama
takk jekki-jekki ne sàtt, taxaw, seen takk wër sama takk, di ko sujjóotal.» 8 Mag ya
ne ko: «Dangaa nara falu ci sunu kaw? Danga noo nara jiite?» Noonu ñu gënati koo
bañ ndax géntam ya ak la mu léen ca wax.
9 Gannaaw gi geneen gént dikkal ko, mu nettali ko ay magam ne léen: «Dégluleen,
géntaat naa. Gis naa jant bi ak weer wi ak fukki biddiiw ak benn di ma sujjóotal.»
10 Ba mu ko nettalee ay magam, ba nettali ko baayam, baayam da koo soow ne ko,
«Yaw, li nga gént, lu mu doon? Xanaa du maak sa yaay ak say mag noo lay
sujjóotal?» 11 Mag ya nag iñaane ko, waaye baayam moom di bàyyi xel ci mbir
moomu.
12 Mu am bés ay magam dem dëkk ba ñuy wax Sisem, sàmmi seen juru baay.
13 Israyil ne Yuusufa: «Xam nga ne, say mag sàmmi nañu Sisem. Kaay, ma yónni la ci
ñoom.» Yuusufa ne ko: «Waaw.» 14 Yanqóoba ne ko: «Demal seeti say mag, ba xam
ndax ñu ngi ci jàmm, ñoom ak jur ga, te nga ñëw, wax ma.» Noonu mu yebal ko, mu
jóge xuru Ebron, jubal Sisem.
15 Naka la jenn waay dajeek moom foofa, fekk muy wëreelu ca àll ba. Waa ja ne
ko: «Looy seet?» 16 Yuusufa ne ko: «Samay mag laay seet. Xamoo fu ñu tollu, di
sàmm?» 17 Waa ja ne ko: «Jóge nañu fii de, ndax dégg naa ñu naan: "Nanu dem
Dotan."» Yuusufa toppi magam ya ba Dotan, fekk léen fa.
18 Naka la ko mag ya séen fu sore, daldi mànkoo bala moo agsi, ci pexem rey ko.
19 Ña nga naan: «Boroom gént gaa ngee di ñëw! 20 Nanu ko rey gaaw, sànni ko ca
kàmb yee[q], su ko defee danu naan, rabu àll a ko fàdd. Nu seet ba xam fu muy mujj
ak i géntam?»
21 Waaye Ruben dégg ca, di ko fexee xettali. 22 Mu ne léen: «Bunu ko rey.» Ruben
teg ca ne léen: «Buleen tuur deret. Sànnileen ko ca kàmb gee ca àll ba, waaye bu ko

---

[q]**37.20** ***kàmb*** yooyu loxo lañu ko daan yette ca màndiŋ ma, di ca denc ndox.

loxo dal.» Booba ma ngay wut nu mu xettalee Yuusufa ci ñoom, ba delloo ko
baayam.
[23] Ba Yuusufa agsee ca magam ya, dañoo futti mbubbam, mooy mbubb mu yànj,
ma mu soloon. [24] Ñu jàpp ko, tàbbal ca biir kàmb ga, fekk mu déy, ba wow koŋŋ.
[25] Loolu weesu ñu toog, di lekk. Nees tuut ñu siggi, séen am njëggum giléem, muy ay
Ismayleen, yu sëf cuuraayu ndàbb ak diwu yaram ak cuuraayu xas[r], jële ko réewu
Galaat, jëme Misra. [26] Noonu Yuda ne doomu baayam ya: «Bu nu reyee sunu rakk jii,
nëbb deret ji, lu nu ciy jële? [27] Tee nu koo jaay Ismayleen ñi, te bañ koo sàkkal pexe
nun ci sunu bopp?Ndax kat sunu rakk a, di sunu deret.» Doomi baay ya déggal ko.
[28] Julay Majan ya nag jaare fa, ñu yóotu Yuusufa, génne ko kàmb ga, jaay ko
Ismayleen ña ci ñaar fukki donji xaalis. Ñu yóbbu Yuusufa Misra.
[29] Ba mu ko defee Ruben dellu ca kàmb ga, gis ne Yuusufa nekkatul ca biir, mu
mititlu ko, ba xotti ay yéreem. [30] Ba loolu amee mu jóge ca, dem ca ay rakkam ne
léen: «Xale ba nekkatu fa de! Te man xawma nu may def léegi.» [31] Ñu jël nag
mbubbu Yuusufa, rendi ab sikket, taqal mbubb ma ca deret ja. [32] Gannaaw loolu ñu
yóti seen baay mbubb ma, ne ko: «Mbubb mii lanu gis de, mbaa du sa mbubbu
doom?» [33] Yanqóoba xàmmi ko, daldi ne: «Sama mbubbu doom a moos! Éey waay,
rabu àll kay moo daggate Yuusufa, yàpp ko!» [34] Ci kaw loolu Yanqóoba mititlu ko,
ba xotti ay yéreem, taraxlaayoo ab saaku, di jooy doomam ay fan. [35] Doomam yépp,
góor ak jigéen ñëw, di ko dëfal, waaye noppiwul, xanaa naan: «Damay jooy, ba dem
njaniiw, fekki sama doom.» Noonu baayam di ko jooy.
[36] Yuusufa nag moom, waa Majan yóbbu ko Misra, jaay ko Potifaar, miy jawriñu
Firawna, te di jiite ay wottukatam.

Lu jëm ci askanu Yuda ak Tamar

38 [1] Ca jamono yooyu Yuda dafa teqalikoo ak ay doomu baayam, dal ca waa ju
dëkk Adulam te tudd Ira. [2] Foofa nag Yuda gis fa senn as ndaw, su doon
doomu Kanaaneen bu tudd Suwa, mu jël ko soxna. [3] Mu ëmb, am doom ju góor,
tudde ko Er. [4] Mu dellu ëmb, am doom ju góor, tudde ko Onan. [5] Mu amati doom ju
góor, tudde ko Sela. Ba Sela di juddu, ca Kesib la fekk Yuda.
[6] Gannaaw gi Yuda jëlal taawam Er jabar ju tudd Tamar. [7] Waaye Er, taawub Yuda
boobee, doonoon ku Aji Sax ji seede coxoram; Aji Sax ji rey ko. [8] Yuda ne Onan:
«Demal ci sa jabaru mag, donn ko, ndax nga giiral sa mag aw askan.» [9] Waaye Onan
xam ne, du doon askan wu muy moom, ba tax saa yuy dëkkoo jabaru magam, bay
wara àgg rekk, tuur wasal wi ci suuf, ngir baña giiral magam[s]. [10] Aji Sax ji ñaawlu li
muy def, ba tax mu faat ko, moom itam. [11] Yuda daldi wax Tamar jabaru doomam
ne ko: «Demal sa kër baay, ténjeji fa, ba sama doom Sela màgg.» Booba Yuda dafa
ragal Sela faatu moom itam ni ay magam. Tamar nag dem, toog kër baayam.
[12] Ba ñu demee ba mu yàgg, doomu Suwa, soxnas Yuda faatu. Ba dëj ba wéyee,
Yuda dem fekki watkati xaram ca Timna. Ira, xaritam bi dëkk Adulam a nga ànd ak
moom. [13] Ñu yégal Tamar ne ko: «Sa goroo ngii jëm Timna, di wati ay xaram.»
[14] Noonu mu summi yérey jëtun ya, muuru, sàngu, toog ca sélebe yoon wa jëm
Enayim ca yoonu Timna, ndax booba gis na ne, Sela màgg na te mayuñu ko ko, muy
jabaram. [15] Yuda gis ko, yaakaar ne, gànc la, ndax li mu muuru[t]. [16] Mu jàdd, ñëw ba
ca moom, ne ko: «May ma, ma ànd ak yaw.» Fekk na xamul woon ne goroom la. Mu
ne ko: «Loo may fey, ngir ànd ak man?» [17] Mu ne ko: «Dinaa jël bëy wu ndaw ca

---

[r]**37.25** ***cuuraay*** yooyu gom la woon ak boom ak miir.
[s]**38.9** Ci yooyu jamono, ku donn sa jabaru mag ci bànni Israyil, doom joo ca am, du bokk ci
yaw waaye dañu koy féetale sa mag ji faatu.
[t]**38.15** Ci yooyu jamono gànc yi daan nañu léen xàmmee seen muuraay.

sama gétt, yónnee la.» Waaye mu ne ko: «Jox ma lenn looy tayle, ba kera ngay
yónnee.» [18] Mu ne ko: «Lu ma lay tayle?» Ndaw si ne ko: «Xanaa sa jaarob
màndargaal, ak buum, gi mu àndal ak yet, wi ci sa loxo.» Mu jox ko nag, ba noppi
ànd ak moom. Fa la doxe ëmb. [19] Ndaw sa dem yoonam, dindi muuraay ba, solaat
yérey jëtun ya.
[20] Ba loolu wéyee Yuda yebal xaritam, ba dëkk Adulam, mu yóti ndaw sa bëy wu
ndaw wa, ba mana jotaat la mu tayle woon ca ndaw sa, waaye gisu ko. [21] Mu laaj
waa gox ba, ne léen: «Ana gànc biy toog Enayim ci yoon wi?» Ñu ne ko: «Fii de ab
gànc nekku fi.» [22] Mu dellu ca Yuda ne ko: «Gisuma ko de, te it waa gox ba nee
nañu, foofa gànc nekku fa.» [23] Yuda ne ko: «Nanu ko ko wacce, mu jël, lu ko moy ñu
ree nu, gannaaw maa ngi nii yónnee bëy wu ndaw wii, te yaw gisoo ko kay.»
[24] Ba ñu ca tegee lu tollook ñetti weer, ñu xamal Yuda ne ko, Tamar goroom ba, da
doon jaay boppam, ba jaare ca ëmb. Yuda ne: «Nañu ko yóbbu, lakk ko, ba mu dee.»
[25] Naka lañu koy yóbbu, mu yóbbante goroom ba ay kàddu. Da koo wax ne ko: «Ki
moom lii moo ma ëmbal.» Mu teg ca ne ko: «Xoolal bu baax te wax ma ku moom
jaarob màndargaal, bi ànd ak buum gi, ak yet wi.» [26] Yuda xàmmi yëf ya nag, ne:
«Moo ma gëna nekk ci dëgg de, gannaaw mayuma ko sama doom Sela.» Gannaaw
ba loolu wéyee, àndatul ak moom.
[27] Tamar dem, ba wara wasin, ndekete ay séex la ëmb. [28] Ba muy mucc, kenn ca
doom ya daa tàllal loxo ba, rewlikat ba jàpp ca, takk ca wëñ gu xonq curr. Noonu
mu ne: «Kii moo jëkka génn.» [29] Waaye naka la delloo loxoom, séexam juddu, mu ne
ko: «Yaw foo bëtte, ba génn?» Ñu daldi ko tudde Peres (mu firi Bëtt). [30] Nees tuut
séex, bi wëñ gi takke ci loxo li, door caa topp, ñu tudde ko Sera.

Jaay nañu Yuusufa jawriñu Firawna

39 [1] Ba ñu yóbboo Yuusufa Misra, Potifaar, jawriñu Firawna[u], ma jiite ay
wottukatam, da koo jënd ca Ismayleen, ña ko fa indi.
[2] Waaye Aji Sax ji ànd ak Yuusufa, may ko ndam, mu dëkk ca kër sangub waa
Misraam ba. [3] Sang ba nag gis ne, Aji Sax jaa ngi ànd ak Yuusufa, di ko may ndam ci
lépp lu mu sabablu. [4] Sang ba am cofeel ci Yuusufa, def ko fara biir këram, dénk ko
saytub kër ga, ba teg ciy loxoom lépp lu mu moom. [5] Boobee waayi Misra ja dénkee
Yuusufa këram ak lépp lu mu moom, mu di ko saytu, ca la Aji Sax ji dale barkeel
këram, barkeelaale mboolem lu mu moom, kër ak tool. [6] Noonu mu bàyyi lépp ci
loxol Yuusufa, te li mu fa nekk tax ba topptootul dara ciy mbiram, lu moy li muy
lekk rekk. Booba Yuusufa ku jekkoon bind la te góorayiw.

Soxnas Potifaar fexeel na Yuusufa

[7] Mu am bés nag soxnas sangub Yuusufa ba xemmem Yuusufa, daldi ne ko: «Kaay
tëdd ak man.» [8] Waaye Yuusufa bañ, ne soxnas sang ba: «Déglul, sama sang da maa
jébbal lépp, ba topptootul dara ci kër gi. [9] Ëpplewu ma sañ-sañ ci biir kër gi, te
aayewu ma lenn xanaa yaw, ndax soxnaam nga. Kon léegi nu may mana defe
ñaawteef wu réy wu ni tollu, di moy Yàlla?» [10] Ba loolu amee bés bu Yàlla sàkk mu
di ko wax Yuusufa, waaye dégluwu ko te wéetul ak moom sax, bay tëdd ak moom.
[11] Mu am bés Yuusufa dugg ca kër ga, di def liggéeyam, te kenn ci surga yu góor
ya nekku fa. [12] Ndaw si jàpp ci mbubb mi, ne ko: «Kaay tëdd ak man.» Waaye
Yuusufa wacc mbubb ma cay loxoom, daw génn kër ga. [13] Ndaw si gis mbubb, mi
mu ko wacce, ba daw génn, [14] mu woo surgay kër ga, ne léen: «Xool-leen, Ebrë, sii
sama jëkkër indi ci kër gi, mu di nu yab. Dafa ñëw, bëgg maa tëdde, ma yuuxu ca

---

[u]**39.1** ***Firawna*** tur la, wu buuri Misra daan tudd. Firawna mii wuute na ak Firawna, mi bokkoon ak Musaa jamono.

kaw. [15] Naka laa yuuxu ca kaw, mu wacce ma mbubbam, daw génn.» [16] Ba mu ko
defee ndaw si denc mbubb ma, ba sangub Yuusufa ba ñibbsi, [17] mu nettalee ko ko
noonu, ne ko: «Jaamu ebrë, bi nga indi ci kër gi de, da maa fekksi, di ma sàkku.
[18] Naka laa yuuxu ca kaw, mu daw génn, wacce ma mbubbam.»

Tëj nañu Yuusufa kaso

[19] Sang bi dégg li ko soxnaam wax ne, moom la ko jaamam def, mu mer lool, [20] ba
jàpp Yuusufa, tëj ko kaso, ba ñuy denc ñi buur jàpp. Yuusufa nekk foofa ca kaso ba.
[21] Waaye Aji Sax ji ànd ak Yuusufa, laaye ko biir, daldi xiir wottukatu kaso ba ca
moom, mu yéwéne ko. [22] Noonu mu may Yuusufa, mu yilif ñi ñu tëj ñépp, te
mboolem lu ñu fay def, mu di ko jiite. [23] Wottukat ba seetatuloon dara lu Yuusufa
jiite, ndax Aji Sax jee ànd ak moom, te lu mu sabablu, Aji Sax ji may ko ca ndam.

Yuusufa firi na ñaari gént

40 [1] Ba loolu wéyee kiy topptoo naani buuru Misra ak lakk-katu mburoom
dañoo tooñ buuru Misra, seen sang. [2] Firawna nag mere lool ñaari jawriñ
yooya, kenn ka di kilifay ñay topptoo naani buur, ka ca des di kilifay lakk-kati
mburu ya, [3] ba tax mu tëj léen ca kër kilifag wottukat ba, ca kaso, ba ñu tëj Yuusufa.
[4] Kilifag wottukat ya teg léen ca loxol Yuusufa, mu di léen topptoo.
Ba ñu nekkee ab diir ca kaso ba, [5] jawriñi buuru Misra, ya ñu tëj, muy ñaar ña
féetewoo naani buur ak mburoom, dañoo géntandoo ci genn guddi, gént gu ci nekk
ak li muy firi. [6] Yuusufa xëy, fekk léen ñu jaaxle. [7] Mu laaj jawriñi Firawna, yooyee
ñu tëjandoo woon ak moom ca kër sangam, ne léen: «Lu leen tax ne yogg tey?» [8] Ñu
ne ko: «Ay gént daal a nu dikkal, te amunu ku nu koy firil.» Yuusufa ne léen: «Xanaa
du Yàllaa moom piri? Nettalileen ma seeni gént rekk kay.»
[9] Jawriñ bay topptoo naanu buur daldi nettali géntam Yuusufa, ne ko: «Ci gént gi,
garabu reseñ laa gis ci sama kanam, [10] mu def ñetti car. Naka la focci rekk, gaawa
tóor, cëgg ya meññ reseñ ju ñor. [11] Maa ngi téye nii kaasu Firawna ci sama loxo, jël
reseñ ji nag, nal ko ci kaasu Firawna, ba noppi teg kaas bi ci loxol Firawna.»
[12] Yuusufa ne ko: «Piri mi mooy lii. Ñetti car yi, ñetti fan la. [13] Fii ak ñetti fan
Firawna dina la siggiloo, delloo la sa liggéey, ngay teg kaasu Firawna ci loxoom, ni
nga ko daa defe naka jekk, ba nga yoree naanam. [14] Waaye ngalla boo delloo ca sa
teraanga, nanga ma geestu te dimbali ma, waxal ma Firawna lu jëm ci man, ba man
maa génne fii. [15] Ndax man kat dañu maa sàcce ca réewum Ebrë ya, te fii itam,
defuma fi lu tax, ñu war maa tëj.»
[16] Noonu kilifag lakk-kati mburu ya gis ne, piri mi neex na, mu ne Yuusufa: «Man
it sama gént gi, xam nga lu ma ci gis? Ñetti pañey mburu mu weex laa yenu, [17] ba
féete kaw a nga yeb mboolem xeeti mburu yu ñuy lakkal Firawna, picc yaa nga koy
for ca pañe, ba ma yenu.»
[18] Yuusufa ne ko: «Piri mi mooy: ñetti pañe yi, ñetti fan la. [19] Fii ak ñetti fan
Firawna dina la siggiloo, ba noppi wékk la ci bant, picc yi ñëw, di for sa yàpp.»
[20] Ñu teg ca ñetti fan, Firawna di màggal bésu juddoom, dajale jawriñam yépp, di
léen berndeel, daldi cay seppee kilifa gay topptoo ay naanam, ak kilifag lakk-kati
mburu ya, siggiloo léen. [21] Mu delloo nag kilifa gay topptoo ay naanam ca
liggéeyam, mu teg kaas ba ca loxol Firawna. [22] Kilifag lakk-kati mburu ya moom, da
koo wékk ci bant, na léen ko Yuusufa firile woon.
[23] Waaye kilifa, ga yore naani Firawna, xalaatul sax Yuusufa, da koo fàtte.

Firawna gént na

41 [1] Ñaari ati lëmm weesu na gannaaw loolu, gént dikkal Firawna, mu jeneer
taxaw ca wetu dexu Niil. [2] Noonu mu gis juróom ñaari nag yu rafet te suur

génne ca dex ga, di for baraxi tàkk ga. [3] Mu dellu gis juróom ñaari nag yu ñaaw te
yooy topp ca ñoom, génne ca dex ga, làng ak ñoom ca tàkk ga. [4] Nag yu ñaaw ya te
yooy daldi lekk juróom ñaari nag yu rafet ya te suur. Firawna yewwu, [5] ba noppi
nelawaat, dellu gént, gis juróom ñaari gub[v] yu nangu te baax sax ci benn gittax.
[6] Gannaaw ga juróom ñaari gub yu gooy yu ngelaw li lakk sax, tegu ca ya jiitu. [7] Ca
la gub yu gooy ya wann juróom ñaari gub yu nangu ya te baax. Gannaaw loolu
Firawna yewwu, xam ne gént la woon.
[8] Ba bët setee, Firawna jaaxle lool, ba woolu jibar ya ak boroom xam-xami Misra
yépp, nettali léen la mu gént, waaye kenn manu koo firil Firawna.
[9] Ba loolu amee kilifa gay topptoo naani Firawna ne ko: «Man de tooñ naa te dinaa
la ko wax tey. [10] Sang bi, ba nga nu meree, yaw Firawna, ba tëj ma kaso ca kër njiitu
wottukat ya, man ak kilifag lakk-kati mburu ya, [11] genn guddi danoo géntandoo,
man ak moom, gént gu ci nekk ak la muy firi. [12] Fekk amoon na waxambaanew ebrë
wu fa nekkoon ak nun, te doonoon jaamub njiital wottukat ya. Noonu nu nettali ko
sunuy gént, mu firil nu ko, wax nu ku nekk la sa gént di tekki. [13] Te na mu nu ko
firile woon, na la ame: delloo nañu ma sama liggéey, ka ca des ñu wékk ko ci bant.»

Yuusufa firi na génti Firawna

[14] Ba Firawna déggee loolu, dafa woolu Yuusufa. Ñu gaaw tijji ko, mu watu, solu,
doora wuyuji Firawna. [15] Firawna ne Yuusufa: «Damaa gént, te kenn manu koo firi,
te ma dégg ñuy wax ci yaw naan, gént goo dégg rekk, xam ko, ba man koo firi.»
[16] Waaye Yuusufa ne ko: «Du ci man de, waaye Yàlla mooy baaxe Firawna pirim
jàmm.»
[17] Firawna ne Yuusufa: «Damaa gént, taxaw ci tàkkal dexu Niil, [18] ma gis juróom
ñaari nag yu suur te rafet génne ca dex ga, di for baraxu tàkk ga. [19] Ma dellu gis
yeneen juróom ñaari nag yu ràgg, ñaaw te yooy génne ca dex ga, topp ci ñoom, di
yu ñaaw, ba masumaa gis lu ni mel ci Misra. [20] Noonu yu yooy ya te ñaaw daldi lekk
juróom ñaari nag, ya jëkkoona feeñ te suur. [21] Waaye bi ñu léen lekkee ba noppi,
itam dafa mel ni lekkuñu léen, ndax terewuleena mel na woon. Booba laa yewwu,
[22] ba noppi dellu gént, gis juróom ñaari gub yu fees te baax sax ci benn gittax.
[23] Gannaaw ga ma gis juróom ñaari gub yu gooy yu ngelaw li lakk, sax tegu ca ya
jiitu. [24] Gub yu gooy ya nag wann juróom ñaari gub yu baax ya. Nettali naa ko
samay jibar, waaye kenn ci ñoom manu ma koo firil.»
[25] Yuusufa ne Firawna: «Sa ñaari gént yi de, sang bi, ñoo bokk piri. Sang bi, Yàlla
da laa xamal li muy def ëllëg. [26] Juróom ñaari nag yu baax yi, juróom ñaari at la. Te
it juróom ñaari gub yu baax yi, juróom ñaari at la. Muy genn gént gi. [27] Te itam
juróom ñaari nag yu yooy, yi ci topp te ñaaw, juróom ñaari at la. Naka noonu
juróom ñaari gub yu gooy, yi ngelaw li lakk, juróom ñaari ati xiif lay firi. [28] Mooy li
ma la wax rekk, sang bu tedd bi: li Yàlla di defi ëllëg la la won. [29] Nu ngi dëgmël
juróom ñaari ati naataange yu réy ci mboolem réewu Misra. [30] Te juróom ñaari ati
xiif a ciy topp, ba ñu fàtte naataange gu réy ga amoon réewu Misra. Xiif ba cay topp
dina yàq réew mi. [31] Xiif bi dina tax lenn luy nirook naataange dootul des ci réew
mi, ndax dina metti lool. [32] Te nag, sang bi, gannaaw gént nga ko ñaari yoon, kon
Yàlla dogal na mbir mi, te dina ko amal balaa yàgg.»
[33] Yuusufa teg ca ne Firawna: «Kon léegi sang bi, wutal nit ku muus te rafet xel,
jiital ko ci réewu Misra. [34] Te itam sang bi, dangay fal ay ndaw ci réew mi, ñuy
sàkku juróomi natt yu ne benn ci mboolem lu ñu góobe réewu Misra diiru juróom
ñaari ati naataange yiy ñëw. [35] Ñoom nañu dajale mboolem dundi at yu baax yi, te
boole pepp mi ci sa ndigalu bopp, yaw Firawna, muy dund bu ñuy denc ci dëkk yi.

---

[v] **41.5** ***gub*** yi ñuy wax fii, bele la woon.

[36] Dund boobooy doon sàqu réew mi diiru juróom ñaari ati xiif yiy dal ci réewu
Misra; su ko defee waa réew mi duñu loru ci xiif bi.»

Firawna fal na Yuusufa, mu jiite Misra gépp

[37] Pexe moomu nag doon lu Firawna ak i jawriñam yépp njort ne, baax na.
[38] Firawna daldi ne jawriñ ya: «Ndax masees na gis ku mel ni kii a waay, nit ku Yàlla
sol xelu boppam?» [39] Firawna wax ak Yuusufa ne ko: «Ndegam Yàlla xamal na la lii
lépp kay, leer na ne, amul kenn ku muus te rafet xel ni yaw. [40] Kon dinaa la may,
nga jiite kër buur, te waa réew mépp ci sa waaw lañuy wéy; jal bi ma toog doŋŋ laa
lay sute.»
[41] Gannaaw loolu Firawna neeti Yuusufa: «Bés niki tey, dénk naa la réewu Misra
gépp,» [42] noonu Firawna tekkee jaarob màndargaal ba ca loxoom, takkal ko Yuusufa,
solal ko yérey tànneef, takkal ko caqu wurus, [43] ba noppi waral ko watiiru ku sës
rëkk ci moom Firawna, te fu mu ware ñu jiitu ko, di yéene naan: «Sujjóotleen[w]!»
Noonu la ko Firawna fale, mu yilif Misra gépp.
[44] Ci kaw loolu Firawna ne Yuusufa: «Man maay Firawna, waaye gannaaw-si-tey
mboolem waa réewu Misra, kenn du ci sañatee yékkati loxo mbaa muy séqi jéego, te
àndoo ci.» [45] Firawna nag tudde Yuusufa Safnat-Paneya, may ko jabar Asnat, doomu
Potifera, ma doon saraxalkat ca dëkk ba ñuy wax On[x]. Yuusufa doxe ca tegoo
kilifteefu Misra gépp. [46] Ba Yuusufay tàmbalee liggéeyal Firawna buuru Misra, mu
ngi tollu ci fanweeri at. Yuusufa daldi bàyyikoo ca Firawna, wër réew ma mépp.
[47] Diiru juróom ñaari ati naataange ya suuf sa nangu, ba meññeef ma tuuru. [48] Mu
dajale mboolem dundub réewu Misra diiru juróom ñaari at yooyee, dëkk bu nekk
mu denc fa dund, ba jóge ca tool ya ko wër. [49] Fa la Yuusufa jaare dajale pepp, mu
ne gàññ, ni suufas géej, ba tàyyeeti koo waññ, ndax mujj na wees ab lim.
[50] Laata ati xiif yay agsi, Yuusufa am na ñaari doom yu góor ak Asnat doomu
Potifera, kilifag diine, ga ca On. [51] Yuusufa tudde taaw ba Manase (mu firi Ki ma
taxa fàtte), ndaxte da ne: «Li ma sonn ak li ma sore sama kër baay lépp, Yàlla
fàtteloo na ma ko.» [52] Doomam ja ca topp mu tudde ko Efrayim (mu firi Giir), ndaxte
da ne: «Yàllaa ma giiral ca réew, ma ma sonne.»
[53] Noonu juróom ñaari ati naataange ya jeex ca réewu Misra, [54] juróom ñaari ati
xiif ya tàmbali, na ko Yuusufa waxe woon. Réew yépp nag nekk ci xiif, waaye amul
fu ñàkk dund ca Misra.
[55] Ba waa Misra xiifee, dañoo dem jooytuji dund ca Firawna. Mu wax ak ñépp ne
léen: «Demleen ca Yuusufa; lu mu leen wax, defleen ko.» [56] Ba ñu demee, ba metitu
xiif bi dajal réew mépp, Yuusufa dafa ubbi denc yépp, di jaay pepp mi waa Misra,
[57] ba nit ñiy jóge fu nekk ci àddina, di wutsi njël ci Yuusufa ndax xiif bu mettee fépp
ca àddina.

Magi Yuusufa ya dem nañu Misra

42 [1] Ba Yanqóoba yégee ne pepp am na Misra, daa wax ay doomam yu góor, ne
léen: «Lu ngeen di toog, di xoolante rekk?» [2] Mu ne léen: «Dégg naa ne, pepp
am na ca Misra. Demleen jëndali nu ca, ndax nu mana dund, ba xiif bañ noo rey
kay!»
[3] Noonu fukki magi Yuusufa ya dem Misra, jëndi pepp. [4] Waaye Yanqóoba yebalul
Beñamin, rakku Yuusufa, ndax dafa ragal ne, musiba man na koo dab. [5] Doomi
Israyil ñëw nag ci biir ñiy jëndsi pepp, ndax xiif bi lawoon na ba Kanaan. [6] Fekk

---

[w]**41.43** Baat bi ñu tekkee *sujjóotleen* man na tekki itam 'moytuleen,' walla 'xàll-leen yoon wi.'
[x]**41.45** ***On*** moo doon péeyu diiney ñiy jaamu jant ca Misra.

booba Yuusufa mooy dogal ca réew ma, di jaay pepp waa réew mépp. Magi Yuusufa
ya ñëw, sujjóotal Yuusufa.

Yuusufa xupp na magam ya

7 Naka la Yuusufa gis magam ya, xàmmi léen, waaye mu mel ni ku léen xamul, di
wax ak ñoom kàddu yu dëgër, ne léen: «Fu ngeen jóge?» Ñu ne ko: «Réewu Kanaan
lañu jóge, di jëndsi ab dund.» 8 Yuusufa xàmmi na ay magam, waaye ñoom
xàmmiwuñu ko. 9 Xelum Yuusufa ne yarr ca la mu géntoon ca ñoom, daldi ne léen:
«Yéen ay yëddukat ngeen, yuy nemmikusi mbóoti réew mi.» 10 Ñu ne ko: «Mukk
sang bi, danu lay siyaare, di wutsi ab dund rekk, 11 te nun ñépp a bokk baay, di nit
ñu maandu; nun kay, sang bi, dunu ay yëddukat.» 12 Mu ne léen: «Ahakay,
nemmikusi mbóoti réew mi moo leen taxa jóg.» 13 Ñu ne ko: «Nun ñii di la siyaare
de, fukki góor ak ñaar lanu woon, bokk sunu baay, ba ca Kanaan. Ka ca gën di xalee
nga ca sunu baay, te ka ca des nekkatul.» 14 Yuusufa ne léen: «Li ma leen wax moo
am, ay yëddukat doŋŋ ngeen. 15 Waaye nii laa leen di seetloo: bu seen rakk ñëwul,
ak bakkanu Firawna, dungeen fi jóge. 16 Na kenn ci yéen jëli seen rakk, ñu tëj ñi ci
des te topp seen wax, ba xam ndax yéena ngi ci dëgg. Su dul dëgg, giñ naa ci
Firawna ne, ay yëddukat doŋŋ ngeen.» 17 Noonu mu tëj léen ñetti fan.
18 Ca gannaaw ëllëg sa Yuusufa ne léen: «Bu ngeen defee lii may wax, dingeen
dund, ndax man ragal naa Yàlla. 19 Ndegam ñu maandu ngeen, na leen kenn ci seen
doomi baay wuutu fii, ñi ci des dem yóbbul pepp seen waa kër, yi nekk ci xiif.
20 Waaye nangeen ma indil seen rakk, ba ma xam ne, li ngeen wax dëgg la; su ko
defee dungeen dee.» Ñu daldi ne: «Waaw,» 21 te naa ci seen biir: «Céy su nu yégoon,
sunu àqu rakk a nu topp nii, ndax danu koo seetaanoon, mu nekk ci njàqarey xol, di
nu tinu, te faalewunu ko; looloo waral sunu njàqarey tey jii.» 22 Ruben nag àddu ne
léen: «Ndax newuma leen woon, “Buleen gàddu bakkanu xale bi,” waaye
faalewuleen ma; tey rekk la nu Yàlla doon xaare bakkanam, bi nu gàddu.» 23 Ba ñuy
wax loolu, foogoon nañu ne, Yuusufa déggul seen làkk, ndax làppto, ba doxoon seen
diggante, di tekki.
24 Noonu mu dummóoyu léen, di jooy.

Doomi Yanqóoba ya dellu nañu Kanaan

Ba mu jooyee ba noppi, walbatiku, wax ak ñoom, doora jël Simeyon, jéng ko ci
seen kanam.
25 Gannaaw loolu Yuusufa joxe ndigal, ñu sol seeni saaku pepp, te ku nekk ca
ñoom, ñu yebal ko xaalisam ca saakoom, ba noppi mayaale léen lu ñu lekk ca yoon
wa. Ñu defal léen noonu. 26 Ba mu ko defee ñu sëf seeni mbaam pepp ma, daldi fay
bàyyikoo.
27 Fa ñu dal ca guddi, kenn ci ñoom bëgga xont mbaamam, ubbi saakoom rekk, ne
pemm ci xaalisam. 28 Mu ne doomi baay ya: «Delloo nañu ma sama xaalis, mu ngi nii
ci sama saaku.» Seen fit ne tërit, ñuy rag-ragi, ku ne xool sa moroom, naan: «Lu nu
Yàlla nattoo nii?»
29 Ba ñu yeggee ca seen baay Yanqóoba ca réewu Kanaan, daldi koy nettali li léen
dal lépp, ne ko: 30 «Waa ja yilif réew ma dafa noo résëti, foog ne danuy yëddusi réew
ma. 31 Nu ne ko: “Nun ay nit ñu maandu lanu, dunu ay yëddukat; 32 fukki góor ak
ñaar lanu woon yu bokk sunu baay, waaye kenn ka nekkatul, te ka gën di xalee nga
fa sunu baay, ba ca réewu Kanaan.” 33 Waa ja yilif réew ma ne nu: “Ni may xame ne,
ñu maandu ngeen, nii la: dangeen may bàyyeek kenn ci yéen, te dem yóbbul dund
seen waa kër, yi nekk ci xiif; 34 su ko defee ngeen indil ma seen rakk ju ndaw, kon
dinaa xam ne, dungeen ay yëddukat waaye nit ñu maandu ngeen, te dinaa leen
delloo seen mbokk, ngeen mana dem fu leen neex ci réew mi.”»

35 Naka la ku nekk sotti saakoom, ne jàkk ca mbuusu xaalisam. Ba ñu gisee mbuusi
xaalis ya, ñoom ak seen baay, dañoo tiit. 36 Seen baay Yanqóoba ne léen: «Xañ ngeen
ma ay doom: Yuusufa nekkatul, Simeyon nekkatul, léegi ngeen bëgga jël Beñamin,
yóbbu. Loolu lépp ci sama kaw; ngalla man!» 37 Ruben wax ak baayam ne ko: «Su
ma la ko delloosilul, boo yeboo reyal sama ñaari doom yu góor yi. Tegal Beñamin ci
sama loxo rekk, man dinaa la ko delloosil.» 38 Waaye Yanqóoba ne: «Sama doom
daal, du ànd ak yéen, ndax magam faatu na, te moom rekk a des. Su ko musiba
dabee ci yoon wi ngeen jëm, dingeen ma yóbbe naqar wu may jàpp, ba kera may
ànd ak sama bijjaaw, tàbbi njaniiw.»

Magi Yuusufa ya yóbbu nañu Beñamin

43 1 Gannaaw loolu xiif bi metti ca réew ma. 2 Ba ñu lekkee pepp mi ñu jële
woon Misra, ba mu jeex, seen baay ne léen: «Delluleen, wutali nu dund.»
3 Waaye Yuda ne ko: «Waa ja da noo artu woon de, wax na nu, ne nu: “Dootuleen
jàkkaarlook man te ànduleen ak seen rakk.” 4 Boo bàyyee sunu rakk, mu ànd ak nun
nag, dinanu dem jëndali la dund. 5 Waaye boo ko bàyyiwul kat, dunu dem, ndax
waa ja waxoon na nu ne nu: “Dungeen jàkkaarlook man te seen rakk àndul ak
yéen.”» 6 Israyil ne léen: «Ana lu waral ngeen di ma lor, naan waa ja am ngeen
jeneen rakk?» 7 Ñu ne ko: «Waa ja kat da nu doon laaj ak a laajaat ci nun ak sunuy
bokk, ba naa nu ndax sunu baay mu ngi dund ba tey, ak ndax am nanu rakk. Nun
itam nu wax ko li mu nu laaj. Géntunu woon moos ne, dina nu sant, nu indil ko
sunu rakk!»
8 La ca tegu Yuda ne Israyil: «Baay, tegal ngóor si ci sama loxo, nu daldi dem, ndax
nu dund, baña dee, nook yaw ak sunuy doom. 9 Dige naa sama bakkan; boo yeboo
laaj ma ko. Bu ma la ko delloosilul, ba teg ko fi sa kanam, maa lay tooñ sama giiru
dund. 10 Bu nu yeexuloon ba léegi, manoon nanoo dem ba dellusi ñaari yoon sax.»
11 Noonu seen baay Israyil ne léen: «Ndegam manula ñàkk, dangeen di def nii:
sàkkleen ci ngëneeli réew mi, yeb ci seeni saaku, yóbbul waa ja lu mel ni tuuti diwu
yaram ak lem ak cuuraayu xas ak cuuraayu ndàbb ak ay xeeti saal[y]. 12 Te ngeen
yóbbaale ci xaalis lu tollook ñaar cay la ngeen jënde woon, ngir feyaale loola, ndax
jombul njuumte la woon. 13 Su ko defee ngeen ànd ak seen rakk, fabu dellu ca waa
ja. 14 Yal na Yàlla Aji Man ji def waa ja yërëm leen, ba bàyyi seen doomu baay ba,
moom ak Beñamin itam. Man nag, su ma naree ñàkk ay doom— aa! Naa léen ñàkk
rekk.»

Magi Yuusufa ya dellu nañu Misra

15 Gaa ña jël nañu sarica booba, yóbbaale nañu it ñaar cay xaalis ba, daldi ànd ak
Beñamin, ñu dem Misra, teewi ca kanam Yuusufa. 16 Ba Yuusufa gisee Beñamin ànd
ak ñoom, dafa wax fara biir këram, ne ko: «Yóbbul gaa ñi ca kër ga, te nga rey gàtt,
defar ko, ndax maak ñoom nooy bokk añ tey.» 17 Waa ja def la ko Yuusufa wax,
yóbbu gaa ña kër Yuusufa. 18 Waaye ñu am tiitaange ndax li ñu léen yóbbu kër
Yuusufa. Ña ngay xalaat naan: «Boo demee, xaalis bi ñu yeboon ci sunuy saaku yoon
wu jëkk wa, moom lañu bëgga taafantoo, dugal nu fii, ba song nu, jàpp nu jaam,
nangu sunuy mbaam, boole ci.»
19 Ba ñu demee ba ca buntu kër Yuusufa, wax nañu ak fara biir këram. 20 Ñu ne ko:
«Sang bi baal nu, nun de ñëwoon nanu fi lu jiitu ngir jëndsi dund, 21 waaye ba nu
dalee ca yoon wa, danoo ubbi sunuy saaku, ku nekk ci nun fekk xaalisam ca kaw,
mu tollu na mu tollu woon, te indiwaat nanu ko. 22 Te it indaale nanu xaalis bu nu
jënde dund. Waaye xamunu ku delloo xaalis ba ci sunuy saaku.» 23 Mu ne léen:

---

[y]**43.11** ***ay xeeti saal*** lañu, yu ñuy wax pistaas ak amànd.

«Jàmm rekk la; buleen tiit, seen Yàlla, jiy seen Yàllay baay, moo leen defal alal ci
seeni saaku. Seen xaalis jot naa ci.» Noonu mu génne Simeyon, indil léen ko.
24 Waa ja dugal léen kër Yuusufa, may léen ndox ñu jàngu, ba noppi xont seeni
mbaam. 25 Ba mu ko defee ñu yebbi seeni sarica, bala Yuusufaa agsi ca digg-bëccëg,
ndaxte dégg nañu ne, foofa lañuy añe.
26 Ba Yuusufa wàccsee, ñu jébbal ko foofa ca biir kër ga sarica, ba ñu ko indaaleel,
daldi koy sujjóotal. 27 Mu nuyoo ak ñoom, ba noppi laaj léen ne léen: «Seen baay bu
màggat, ba ngeen doon wax, mbaa mu ngi dund? Mbaa mu ngi ci jàmm?» 28 Ñu ne
ko: «Sunu baay mu ngi dund, sang bi, te mu ngi ci jàmm.» Ña nga koy sukkal tey
sujjóotati.
29 Naka la Yuusufa ne gees, gis Beñamin rakku doomu ndeyam ja. Mu laaj léen ne
léen: «Ndax kii mooy seen rakk, ji ngeen ma doon wax?» La ca tegu mu ne rakkam
ja: «Sama ngóor si, yal na la Yàlla defal yiw waay!» 30 Ci kaw loolu Yuusufa gaaw
génn ndax yaram wu daw, te manatula téye ay rongooñam ndax rakkam ja, mu
dugg néegu biiram, di jooy. 31 Ba mu noppee, sëlmu, génn, doora ànd ak sagoom,
daldi joxe ndigal, ne: «Taajleen añ bi.» 32 Loolu weesu ñu may Yuusufa moom rekk;
ber doomi baayam ya. Waa Misra ña fa doon lekke it, ñu beral léen seen ndab, ngir
waa Misra daawuñu bokk ak Ebrë yi lekk, ndax mbañ la fa woon. 33 Ña nga toog, na
mu léen ko sante, taaw ba fegge wet, ni ko ko céru taaw maye, ñu sësaloo, na ñu
toppantee ciy at, ba ca caat ma. Gaa ñaa nga yéemu, di xoolante. 34 Noonu mu
sàkkal léen ca ndabam, waaye Beñamin ëpple ku ci nekk juróomi yoon. Ñu bokk
nag naana naan, ba seen xol sedd.

Yuusufa nattu na ay magam

44 1 Ba loolu wéyee mu sant fara biir këram, ne ko: «Solal seeni saaku pepp lu
ñu mana àttan, te nga delloo ku nekk xaalisam, tegal ko ko ca buntu
saakoom. 2 Waaye sama kaasu xaalis boobee, yebal ko ki gën di xale ci saakoom,
boole ko ak xaalisu peppam.» Mu def la Yuusufa wax.
3 Ca ëllëg sa, ba jant bay fenk, yiwi nañu gaa ña, ñu sëf seeni mbaam, dem. 4 Naka
lañu génn dëkk ba, te soreeguñu sax, Yuusufa sant fara biir këram, ne ko: «Gaawal
dab gaa ña, te boo léen dabee, wax léen ne léen: “Lu tax ñu ji leen njekk, ngeen feye
ngoreedi? 5 Ndax li ngeen jël du sama kaasu sang, bi muy naane, rawatina di ko
gisaanee? Lu ñaaw ngeen def nii!”»
6 Noonu mu dab léen, wax léen loolu. 7 Ñu ne ko: «Kilifa gi, looy wax nii? Nun de,
sang bi, jomb nanu loolu! 8 Xaalis bi nu fekkoon ci sunu bunti saaku sax, danoo
àndaat ak moom, jóge ba Kanaan, delloosil la ko, kon nan lanu mana sàcce sa kër
sang xaalis mbaa wurus? 9 Ngalla kilifa gi, yaay sunu sang; koo ko fekke ci nun rekk,
boo yeboo reyal, ñi des ci nun doxe fa, di say jaam.» 10 Mu ne léen: «Li ngeen wax
yoon la sax, waaye na ki ma ko fekke doŋŋ di sama jaam, su ko defee ñi ci des
wàcc.»
11 Ñu gaaw nag, wàcce seeni saaku ci suuf, ku nekk ubbi saakoom. 12 Ma ngay seet,
tàmbalee ca taaw ba, ba ca caat ma, doora fekk kaas ba ca saaku Beñamin. 13 Ba
loolu amee dañoo torox, ba xotti seeni yére, ku nekk sëfaat mbaamam, ñu dellu ca
dëkk ba.

Yuda tinul na Beñamin ca Yuusufa

14 Yuda ak i doomi baayam nag dellusi kër Yuusufa, fekk demagul. Ñu daldi ne
nërëm, dëpp seen jë fi suuf. 15 Yuusufa ne léen: «Li ngeen def nag? Xanaa xamuleen
ne, nit ku mel ni man day gisaane?» 16 Yuda ne: «Sang bi, lu nuy waxati? Lu nu
mana lay, ba setal sunu bopp? Yàllaa nu feeñal, sang bi. Nanu bokk nun ñépp di say
jaam, yem ci kepp ak ki ñu fekk kaas bi ci loxoom.» 17 Mu ne léen: «Jomb naa loolu.

Ki ñu fekk kaas bi ci loxoom mooy doon sama jaam; ñi ci des dellu ca seen baay ci jàmm.»
[18] Yuda jegesi ne ko: «Ngalla sang bi, ma ñeme laa diis lenn rekk, te sa xol baña tàng ci man, doonte yaak Firawnaa tolloo. [19] Sang bi, danga noo laajoon ne nu: "Ndax am ngeen baay walla rakk?" [20] Ba mu ko defee nu ne la: "Am nanu baay bu màggat. Sunu rakk, ji mu jur te fekk ko di màggat nag, moo ci gën di ndaw. Magam dafa dee, mu des moom doŋŋ ci ndeyam, baayam sopp ko lool." [21] Nga waxoon nu ne nu: "Indil-leen ma ko, ngir ma gisal ko sama bopp." [22] Noonu sang bi, nu wax la ne: "Xale bu góor bi manula tàggook baayam. Bu tàggoo ak moom, kon baayam dina dee." [23] Nga wax nu ne nu: "Bu seen rakk àndul ak yéen, dungeen jàkkaarlook man." [24] Booba lanu dem ca sunu baay, ba lay siyaare, daldi koy jottali say kàddu.
[25] «Ba nu demee ba mu yàgg, sunu baay ne: "Delluleen, jëndali nu tuuti dund."
[26] Waaye nu ne: "Dunu mana dem te sunu rakk àndul ak nun, ndaxte bu nu àndul ak moom, dunu gis kilifa ga." [27] Sunu baay, ba lay siyaare, ne nu: "Xam ngeen ne, damaa amul ak sama soxna lu dul ñaari doom. [28] Kenn ki dem, wacc ma, ma ne, moom kay, aw rabu àll a ko daggate! Gisaatuma ko ba tey jii. [29] Te bu ngeen ma fi jëlalee kii itam, ba musiba dab ko, dingeen ma yóbbe naqar wu may jàpp, ba kera may ànd ak sama bijjaaw, tàbbi njaniiw."
[30] «Léegi nag, bu ma ñibbee ca sama baay, ba lay siyaare, te àndunook xale bii muy noyyee, [31] bu gisul xale bu góor bi ànd ak nun ñibbsi— aa! Kon de dina dee, te dinanu yóbbe sunu baay naqar, wu koy topp, ba kera muy ànd ak bijjaawam, tàbbi njaniiw. [32] Gannaaw loolu it xasoon naa dige sama bakkan, ndax damaa waxoon ne: "Bu ma la ko delloosilul, maa koy gàlloo ba kera may dee." [33] Kon ngalla sang bi, bàyyi ma man ma des fi di sa jaam, wuutu xale bi, te moom mu dellu ànd ak i magam ñibbi. [34] Ndax xawma nan laay delloo ca sama baay te ànduma ak xale bi. Yàlla bu ma fekke njekkar, wi ciy dal sama baay!»

Yuusufa xàmmiku na ay magam

45 [1] Ba loolu amee Yuusufa manatula téye boppam, te surgaam yépp a nga teew. Mu daldi àddu ne: «Xiddileen ma, yéen ñépp!» Ñépp dem, ba benn jaambur nekku fa, ba Yuusufa di xàmmiku ay bokkam. [2] Mu ne yikkët, jooy jooy yu metti, waa Misra di ca dégg, ba ca kër Firawna sax.
[3] Noonu Yuusufa ne magam ya: «Man mii maay Yuusufa! Mbaa sama baay a ngi dund?» Waaye magam ya manuñu koo tontu, ndax booba njàqare jàpp na léen.
[4] Yuusufa dellu ne ay magam: «Jegeñsileen.» Ñu jegeñsi. Mu ne léen: «Man maay Yuusufa, seen rakk, ji ngeen jaayoon, ñu indi ma Misra. [5] Waaye buleen jaaxle tey, mbaa ngeen di sikk seen bopp ndax li ngeen ma jaay, ñu indi ma fi. Rawale ay bakkan moo tax Yàlla yebal ma fi, ma jiitusi leen. [6] Ñaari at a ngii xiif baa ngi ci réew mi, te fii ak juróomi at ci kanam kenn du bey, kenn du góob. [7] Yàlla da maa yebal, ma jiitusi leen, ba rawale seen bakkan, dikke leen xettal gu mag, ba seen askan baña fey. [8] Kon nag du yéena ma yebal fii, waaye Yàllaa. Te moo ma jagleel, ma doon cëslaayal Firawna, mel ni baay ci moom, jiite këram gépp, boole ci yilif mboolem réewu Misra.
[9] «Gaawleen dellu ci sama baay te ne ko: "Sa doom Yuusufa nee na: Yàlla fal na ma kilifag Misra gépp; ñëwal fi man, nu mu gëna gaawe. [10] Su ko defee nga dëkksi diiwaanu Gosen, nekk ci sama wet, yaak say doom ak say sët ak say gàtt ak say gétt ak mboolem loo moom, [11] ndaxte des na juróomi ati xiif. Waaye dinaa la fi yore, ba doo ñàkk dara, yaak sa waa kër ak mboolem lu bokk ci yaw." [12] Yéena gisal seen bopp, yéen ak sama rakk Beñamin, ne man Yuusufa mii, maay wax ak yéen.
[13] Nettalileen sama baay ndam li ma am ci Misra ak li ngeen gis lépp, te ngeen indi sama baay, nu mu gëna gaawe.» [14] Noonu mu laxasu Beñamin rakkam, daldi jooy,

Beñamin it laxasu ko, jooy. 15 Magam ña itam, mu fóon léen tey jooy. Booba la magi
Yuusufa ya doora wax ak moom.

Firawna woo na Yanqóoba Misra

16 Ba xibaar ba àggee kër Firawna, ñu naan magi Yuusufa ñëw nañu, doonoon na
lu neex Firawna, moom ak i dagam. 17 Firawna ne Yuusufa: «Waxal say mag, ne léen:
“Ni ngeen di def mooy nii: sëfleen seeni mbaam, te dem réewu Kanaan, 18 jëli seen
baay ak seeni njaboot, ngeen ñëw fi sama wet. Dinaa leen jox suuf si gën ci réewu
Misra, ngeen di lekk li fi gëna duuf.”» 19 Firawna dellu ne Yuusufa: «Am nga ndigal
itam ci wax léen ne léen: “Ni ngeen koy defe nii la: dangeen di jële ay watiir ci réew
mi, dem yeb ci seeni doom ak seeni soxna, te ànd ak seen baay, ngeen ñëw. 20 Te
buleen réccu alal, ji ngeen di bàyyi seen gannaaw, ndax li gën ci réewu Misra yéena
koy moom.”»
21 Ba loolu amee doomi Israyil def noona. Yuusufa jox léen ay watiir ci ndigalu
Firawna, ak lu ñu lekk ca yoon wa, 22 mayaale léen ku ne mbubb mu rafet. Waaye
Beñamin moom, ñetti téeméeri donji xaalis la ko may, tegal ko ca juróomi mbubb
yu rafet. 23 Baayam nag, mu yóbbante ko fukki mbaam yu góor yu sëf lay tànneef ca
Misra, ak fukki mbaam yu jigéen yu sëf pepp ak mburu, tegal ko ca lu mu dunde ca
yoon wa, buy ñëw. 24 Gannaaw loolu mu yiwi ay magam ne léen: «Ngalla buleen
xuloo ci yoon wi.» Noonu ñu dem.
25 Booba lañu bàyyikoo Misra, dellu réewu Kanaan ca seen baay Yanqóoba. 26 Ñu
wax ko ne ko: «Ndekete Yuusufaa ngi dund! te sax mooy kilifag réewu Misra gépp.»
Ba Yanqóoba déggee loolu, yaramam dafa dee goyy ca saa sa, ndaxte gëmu léen.
27 Waaye ba ñu nettalee seen baay Yanqóoba li Yuusufa wax lépp, te mu gis watiir,
yi Yuusufa yónnee, ngir jëlsi ko, ca la xelam dellusi. 28 Israyil daldi ne: «Moom kay
na dund rekk! Sama doom Yuusufaa ngi dund. Man kay dinaa dem ba gis ko, bala
ma fee jóge.»

Yanqóoba dem na Misra

46 1 Israyil nag dem, yóbbaale mboolem lu bokk ci moom. Ba mu agsee
Beerseba, dafa saraxal Yàllay baayam Isaaxa. 2 Yàlla wax ak Israyil foofa ca
guddi ci biir gént ne ko: «Yanqóoba, Yanqóoba!» Israyil ne ko: «Naam.» 3 Yàlla ne
ko: «Man maay Yàlla, di sa Yàllay baay. Bul ragala dem Misra, ndaxte askan wu réy
laa fay sose ci yaw. 4 Man ci sama bopp maay ànd ak yaw Misra, te na la wóor ne,
dinaa la delloosi, te it Yuusufa moo lay doggali.»
5 Ba loolu amee Yanqóoba jóge Beerseba; doomi Israyil boole seen baay ak seeni
doom ak seeni soxna, yeb léen ci watiir, yi Firawna yónnee woon, ngir yóbbu léen.
6 Ña nga jiital seeni jur, daldi yóbbaale seen alal, ja ñu ame réewu Kanaan. Noonu
Yanqóoba dem Misra ànd ak njabootam gépp, 7 yóbbaale doomam yu góor ya ak
sëtam yu góor ya ak doomam yu jigéen ya it, ñook sëtam yu jigéen ya, ak mboolem
ña askanoo ca moom.

Njabootu Yanqóoba, gi ñëw Misra

8 Waa kër Israyil, yi ñëw Misra te di Yanqóoba ak i doomam, seeni tur a di:
Ruben, taawub Yanqóoba. 9 Doomi Ruben yu góor di Anog ak Palu ak Esron ak
Karmi. 10 Doomi Simeyon yu góor di Yemuwel ak Yamin ak Owàdd ak Yakin ak
Sowar ak Sawul, mi ndeyam di Kanaaneen. 11 Doomi Lewi yu góor di Gerson, Keyat
ak Merari. 12 Doomi Yuda yu góor di Er ak Onan ak Sela ak Peres ak Sera, te Er ak
Onan faatu ca réewu Kanaan. Doomi Peres yu góor di Esron ak Amul. 13 Doomi
Isakaar yu góor di Tola ak Puwa ak Yasub ak Simron. 14 Doomi Sabulon yu góor di
Seredd, Elon ak Yaleel. 15 Góor ñooñoo xeetoo ci Leya, te askanoo ci Yanqóoba ca

Padan-Aram, gannaaw Diina miy doomam ju jigéen. Boo boolee doomam yépp, góor
ak jigéen, ñuy fanweer ak ñett.
16 Doomi Gàdd yu góor ñoo di Sefon ak Agi ak Suni ak Esbon ak Eri ak Arodi ak
Areeli. 17 Doomi Aser yu góor di Yimna ak Yiswa ak Yiswi ak Beriya, Sera di seen
jigéen. Doomi Beriya yu góor di Eber ak Malkiyel. 18 Góor ñooñoo xeetoo ci Silpa, mi
Laban may Leya, doomam ju jigéen, te ñu askanoo ci Yanqóoba, ñuy fukki bakkan
ak juróom benn.
19 Doom yu góor yi Rasel, soxnas Yanqóoba, am nag ñoo di Yuusufa ak Beñamin.
20 Yuusufa itam am Manase ak Efrayim ca réewu Misra, seen yaay di Asnat doomu
Potifera, may njiitu diine ca dëkk ba ñu naan On. 21 Doomi Beñamin yu góor ñoo di
Bela ak Beker ak Asbel ak Gera ak Naaman ak Eyi ak Ros ak Muppim ak Uppim ak
Àrd. 22 Góor ñooñoo xeetoo ci Rasel, te askanoo ci Yanqóoba, ñépp di fukki bakkan
ak ñeent.
23 Doomu Dan ju góor di Usim. 24 Doomi Neftali yu góor di Yaseel ak Guni ak Yeser
ak Silem. 25 Góor ñooñoo xeetoo ci Bilaa, mi Laban may doomam Rasel, te ñu
askanoo ci Yanqóoba, ñoom ñépp di juróom ñaari bakkan.
26 Mboolem ñi ànd ak Yanqóoba, ñëw Misra, muy ñi mu giir, te limaaleesul soxnay
doomi Yanqóoba ya, tollu nañu ci juróom benn fukki bakkan ak juróom benn.
27 Doomi Yuusufa yu góor, ya mu am Misra, tollu ci ñaar. Kon mboolem ña dem
Misra te di waa kër Yanqóoba, tollu nañu ci juróom ñaar fukk.

Yanqóoba gis na Yuusufa

28 Yanqóoba dafa yebal Yuda, mu ànd ak Yuusufa, jiituji ko diiwaanu Gosen,
Yanqóoba fekki léen fa. Noonu ñu agsi Gosen. 29 Yuusufa nag waajal waruwaayam,
dajeji ak baayam Israyil ca Gosen. Ba Yuusufa àggee ba ca moom, da koo laxasu, ne
ñàpp ci kawam, jooy lu yàgg. 30 Israyil ne Yuusufa: «Léegi de, bu ma yeboo dee,
gannaaw gisaat naa la, ngay dund.»
31 Ba mu ko defee Yuusufa wax ak doomi baayam ya ak waa kër baayam, ne léen:
«Maa ngi dellu yégali Firawna ne ko: “Samay bokk ak sama waa kër baay, ña
nekkoon ca réewu Kanaan, ñëw nañu fi man. 32 Dafa di seeni góor ay sàmm lañu, ag
jur lañu masa yar, te indaale nañu seen jur gu gàtt ak gu gudd ak mboolem lu ñu
moom.” 33 Kon bu leen Firawna woowee, ne leen: 34 “Lan mooy seen liggéey?” ngeen
ne ko: “Nun de sang bi, ag jur lanu masa yar, ba nuy gone ba tey, te noonu la ko
sunuy maam daan defe.” Su boobaa, ngeen mana féetewoo diiwaanu Gosen, ndaxte
waa Misra dañuy xof sàmm.»

Yuusufa nuyoole na ay bokkam Firawna

47 1 Yuusufa daa dem ca Firawna, wax ko ne ko: «Sama baay ak samay bokk,
jóge nañu Kanaan, ànd ak seen jur gu gàtt ak gu gudd ak mboolem lu ñu
moom. Ña nga léegi ca diiwaanu Gosen.» 2 Fekk na Yuusufa tànn juróom ciy doomi
baayam. Noonu mu nuyoole léen ak Firawna. 3 Firawna laaj doomi baay ya, ne léen:
«Lan mooy seen liggéey?» Ñu ne ko: «Nun de sang bi, ay sàmm lanu naka jekk ca
sunuy maam ba tey.» 4 Ñu teg ca ne ko: «Danoo ñëw ngir dal ci réew mi, ndaxte
amalatunu sunu jur parlu, te xiif bi metti na ca réewu Kanaan. Moo tax sang bi, nu
di la ñaan, nga may nu, nu dal foofa ca diiwaanu Gosen.» 5 Firawna wax ak Yuusufa
ne ko: «Gannaaw sa baay ak say bokk ñëw nañu fi yaw, 6 réewu Misraa ngii ci sa
kanam. Seetal fi gën ci réew mi, nga jox sa baay ak say bokk, ñu sanc. Bàyyi léen,
ñu sanc Gosen, te bu ci amee ñu xareñ ci ñoom, nga dénk léen samay gétt.»
7 Gannaaw loolu Yuusufa ànd ak baayam ba fa Firawna, nuyoole ko ak moom.
Yanqóoba nuyu Firawna. 8 Firawna laaj Yanqóoba ne ko: «Aa, góor gi, xanaa war
ngaa doon mag de!» 9 Yanqóoba wax Firawna ne ko: «Samay ati màngaan, ba ma

ganee àddina ba tey de, mu ngi tollu ci téeméer ak fanweer, muy at yu gàtt te
naqari, te it demuma bay tolloo ay at ak samay maam, ba ñuy màngaan ci àddina.»
10 Ba mu ko defee Yanqóoba ñaanal Firawna, bàyyikoo fa, daldi dem.
11 Yuusufa nag dalal baayam ak i bokkam, dogal léen suuf sa gën ca réewu Misra
ca diiwaanu Ramses, ni ko ko Firawna sante woon. 12 Ba loolu amee Yuusufa di
dundal baayam ak i bokkam, ak mboolem waa kër baayam, boole ca ña bootu ca
ñoom.

Lu jëm ci saytub Yuusufa

13 Ab dund amuloon fenn ca réew ma mépp, ndax xiif bu metti lool. Waa réewu
Misra ak réewu Kanaan jeex tàkk ndax xiif ba. 14 Noonu Yuusufa dajalee ca pepp, ma
mu jaay waa Misra ak waa Kanaan, mboolem xaalisu ñaari réew ya, yóbbu nag
xaalis ba kër Firawna. 15 Ba ñu demee, ba xaalis amatul ca Misra ak ca Kanaan, waa
Misra gépp ñëw fa Yuusufa ne ko: «Jox nu ab dund kay! Mbaa du danga nuy
seetaan, nuy dee? Ndax xaalis amatul.» 16 Yuusufa ne léen: «Indileen seeni jur, ma
wecci leen ko dund, ndegam amatuleen xaalis.» 17 Gannaaw loolu ñu indil Yuusufa
seeni jur, Yuusufa jox léen ko pepp, wecci léen ko seeni fas ak seeni gétti jur gu gàtt
ak gu gudd ak seeni mbaam. At mooma jox na léen ab dund, mu wecci seen gétt
gépp. 18 Ba at ma jeexee, ñu ñëwaat ca moom ca déwén sa, ne ko: «Sang bi, dunu la
nëbb ne, amatunu dara, ndax xaalis bi jeex na, te jur gaa ngi ci yaw, dara nekkatu fi
lu nu la mana jox lu moy sunuy jëmm ak sunuy tool. 19 Mbaa du danga nuy seetaan,
nu bokk sànku ci sa kanam, nook sunu suuf? Ngalla boole nu jënde ab dund, nun ak
sunuy suuf. Su ko defee nuy moomeeli Firawna, nun ak sunuy suuf. Te nga jox nu
pepp mu nu dunde, lu ko moy kat nun dinanu dee, suuf si it dina booy.»
20 Yuusufa nag jëndal Firawna suufas Misra gépp, ngir waa Misra ya jaay ku ci
nekk sa tool ndax xiif, ba léen jiital, ba Firawna mujj moom suuf si. 21 Waa réew ma
ñoom, Yuusufa da léena def ay jaam ca Misra, gii wet ba gaa. 22 Bàyyiwul lu moy
suufu njiiti diine ya, ndax Firawna jotoon na léena dogal ay cér, jagleel léen. Moo
tax jaayuñu seeni suuf.
23 Yuusufa ne waa réew ma: «Léegi gannaaw jënd naa leen, ba Firawna moom leen,
yéen ak seeni suuf, jiwoo ngii, demleen jiwi. 24 Bu nu àggee ci ngóob, juróom yu
ngeen am dingeen ci jox Firawna benn, te féetewoo ñeenti cér yi des. Su ko defee
ngeen génne ci jiwuy tool yi, li ci des ngeen dunde, yéen ak seen waa kër ak seeni
doom.» 25 Ñu ne ko: «Sang bi, rawale nga nu! Te gannaaw laaye nga nu biir, nangu
nanoo doon jaami Firawna.» 26 Noonu la Yuusufa tërale loola, def ko dogalu yoon ca
suufu Misra, te loolooy wéy ba tey jii: juróomi céri meññeef mu ne, Firawnaay
moom benn ba. Waaye suufi njiiti diine ya ca bokkul, Firawna amu ca dara.

Yanqóoba dénkaane na

27 Bànni Israyil sanc nañu réewu Misra ca diiwaanu Gosen. Am nañu fa alal, giir fa,
ba yokku lool.
28 Yanqóoba nag nekk na fukki at ak juróom ñaar ca réewu Misra, ay atam yépp
tollu ci téeméer ak ñeent fukk ak juróom ñaar (147). 29 Ba nga xamee ne àppu Israyil
a ngay bëgga mat, dafa woolu doomam Yuusufa ne ko: «Ngalla waay dugalal sa
loxo, mu ron sama lupp[z], muy ngiñ ci yaw ne, doo fecci sama kóllëre ak yaw: dama
lay ñaan, bu ma denc Misra. 30 Bés bu ma fekkijee samay maam, nanga ma jële
Misra, denci ma ca seen xabru.» Yuusufa ne ko: «Dinaa la defal li nga wax.» 31 Mu ne
ko: «Giñal ma ko.» Yuusufa giñ ko, Israyil doora am jàmm, daldi wéeru ca bopp lal
ba.

---

[z]**47.29** Seetal ci 24.2-3.

Israyil ñaanal na Efrayim ak Manase

48 1 Ba loolu wéyee ñu ne Yuusufa baayam dafa tawat, mu ànd ak ñaari
doomam Manase ak Efrayim, seeti ko. 2 Ba ñu yégalee Yanqóoba ne
doomam Yuusufaa koy seetsi, Israyil dafa dëgërlu, toog ca lal ba.
3 Yanqóoba ne Yuusufa: «Yàlla Buur bi feeñu woon na ma ca Lus ca réewu Kanaan,
barkeel ma, 4 te wax na ma ne ma: “Dinaa la giiral, fulandi la, def la nga sos
mbooloom xeet, te réew mii laay may ñi askanoo ci yaw, ñu moom ko fàww.”
5 Léegi nag sa ñaari doom, yi nga am Misra, laata ma di la fekksi Misra, maa léen
séddoo. Maay séddoo Efrayim ak Manase, ñuy samay doom, ni ma jure Ruben ak
Simeyon. 6 Waaye doom, yi nga am seen gannaaw yaa léen di féetewoo, ñuy wuyoo
seen turi mag ci wàllu ndono. 7 Li tax ma def loolu mooy, bi ma jógee Padan di
ñibbi, Rasel dafa faatu ca yoon wa ci sama kanam, ba nuy tollu ca réewu Kanaan,
booba nu ngay dem, bay jub Efrata. Ma suul ko foofa, ca yoonu Efrata.» Efrata mooy
Betleyem tey.
8 Noonu Israyil gis doomi Yuusufa ya. Mu ne: «Ñii ñooy ñan?» 9 Yuusufa ne
baayam: «Ñii ñooy sama doom, yi ma Yàlla jox fii.» Baayam ne ko: «Nañu jegesi, ma
ñaanal léen.» 10 Booba bëti Israyil dafa lëndëm, ba gisatul ndax li muy mag. Yuusufa
jegeñal léen seen maam, mu fóon léen, taf léen ci boppam. 11 Israyil nag ne Yuusufa:
«Yaakaaruma la woona gisati, ndeke Yàlla dina ma may lu raw gis la, ndax gis naa
say doom.»
12 Ca la léen Yuusufa wàccee fi ñu uufu ci seen maam, daldi dëpp jëwam ci suuf,
13 ba noppi Yuusufa taxawal léen ñoom ñaar, ñu séq ko janook Israyil, loxol
ndijooram jàpp ci Efrayim, mu féete ak càmmoñu Israyil, loxol càmmoñam jàpp ci
Manase, mu féete ak ndijooru Israyil. Ñu ànd jegesi, 14 waaye Israyil jàllawle ay
loxoom, tàllal ndijooram, teg ko ca kaw boppu Efrayim, mi gën di ndaw;
càmmoñam tege ca boppu Manase, doonte mooy taaw. 15 Ma ngay ñaanal Yuusufa.
Mu ne:
«Yàlla ji samay waajur Ibraayma ak Isaaxa toppoon,
moom Yàlla, ji ma sàmm, ba ma juddoo ba tey jii,
16 malaaka mi ma jot ci bépp loraange—
yal na barkeel xale yi,
ba ñu saxal sama tur
ak samay turi waajur, Ibraayma ak Isaaxa,
te giir, ba ne gàññ ci kaw suuf.»
17 Ba Yuusufa gisee ne baayam ca boppu Efrayim la teg loxol ndijooram, mu naqari
ko, mu daldi jàpp loxol baayam, bëgg koo jële ca boppu Efrayim, teg ko ca boppu
Manase. 18 Yuusufa ne baayam: «Déet, baay, ndax kii moy taaw, tegal sa ndijoor ci
boppam.» 19 Waaye baayam bañ, ne ko: «Xam naa ko, doom, xam naa ko. Moom
itam dina doon aw xeet tey doon ku màgg, waaye rakkam a koy sut, te askanam
dina law, ba di ay xeet.» 20 Gannaaw loolu mu ñaanal léen keroog ne léen: «Yal na
Israyil di ñaane seeni tur naan: “Yal na la Yàlla def ni Efrayim ak Manase.”» Noonu
la jiitale Efrayim, door caa teg Manase.
21 Ba mu ko defee Israyil ne Yuusufa: «Léegi man dinaa dee, waaye Yàlla dina ànd
ak yéen, ba delloo leen ca seen réewu maam. 22 Man nag dinaa la may cér booy
ëpple say doomi baay, muy suuf su ma nangoo sama saamar ak sama fitt ca
Amoreen ña.»

Yanqóoba tàggoo na

49 1 Gannaaw loolu Yanqóoba woo ay doomam ne léen:
«Bokkleen daje, ma xamal leen li leen di dikkal ëllëg.

[2] Dajeleen te déglu ma, man Yanqóoba seen baay;
teewluleen seen baay Israyil.

[3] Ruben, yaw mi ma taawloo,
nga sosoo sama digg doole, sama ndoortel kàttan,
yaa jëkke sut moos ci teraanga ak doole.
[4] Yaa toogadi it ni ndox muy wal-wali,
doo mujje sut,
nde yaa tëdd sa lalu baay,
ba teddadi, kera ba nga ca tëddee.

[5] Simeyon ak Lewi ñoo duye yene,
ñooy nas pexey ay.
[6] Yàlla bu sama xol ànd ci seeni pexe,
mbaa sama xel di nangu seeni diisoo,
ndax fu ñu mere, xal faa bóome,
te làggal ay yëkk lañuy foye.
[7] Mbas ma seen xadar, gu tar,
ak seen mer, mi dul meddi.
Maa léen di wasaare ci kër Yanqóoba,
tasaare léen ci Israyil.

[8] Yaw Yuda, mi say doomi baay di taggeji,
ngay sëqi sa ndoddi noon, sëgal léen,
sa doomi baay a lay sujjóotal.
[9] Yuda yaa di gaynde gu ndaw, doom,
doora jóge nii ci pàdd,
tey yuug ak a goor ni gaynde sibi.
Yaa di gaynde gu deesul yee.
[10] Nguur gi du jóge ci loxol Yuda,
te yetu buur ay wéye sampe ciy tànkam,
li feek boroom[a] di ñëw,
ba xeet yi déggal ko.
[11] Mooy yeew mbaamam cig reseñ,
cumbur ma féeteek car, ba ca gën;
muy fóote ay yéreem biiñ,
di sumb mbubbam ci ndoxum reseñ.
[12] Bët yaa ngay nes-nesi ndax biiñ,
bëñ ya weex furr ndax um soow.

[13] Sabulon ay dëkke tefesi géej,
di teerub gaal yi,
am réewam digalook Sidon.

[14] Isakaar mbaam ngonk la,
muy goor diggante ñaari sëf.
[15] Bu gisee ni mbaaram neexe,
ak ni réew mi naate,
day waaf, gàddu ngaaxam,

---

[a]**49.10** Baat bi ñu tekkee *boroom* fii, bare na nu ñu koy tekkee.

daldi féetewoo coonob njaam.

16 Dan ay àtteji xeetam,
ni ko giiri Israyil baaxoo.
17 Waaye Dan ay jaan ju dog u yoon,
mbaa céebi ciw ñall,
mooy màtt tànki fas,
gawar jullootu.

18 Céy Aji Sax ji, maa ngi séentu sa xettal!

19 Gàdd la gàngoor di gaw,
waaye mu téqtal léen, ba daan.

20 Aser ay boroom dund bu duun,
mooy maye ngëneeli ñami buur.

21 Neftalee di kéwél gu fëx,
te mooy jur doom yu taaru.

22 Yuusufaay bànqaasu garab,
garab guy meññ, feggook bëtu ndox,
car yaa nga law, tiim digu tool ba.
23 Ay fittkat a ko toŋal,
di ko song ak a fitt.
24 Waaye xalaam ga di wéye daŋ,
te la loxo yay dëgërloo mooy
loxoy Boroom Kàttan, boobee di Yàllay Yanqóoba,
kookooy Sàmm biy Doju cëslaayal Israyil,
25 mooy sa Yàllay baay, ji lay wallu,
mooy Aji Man ji lay barkeele
ca barkey asamaan, ya fa kaw,
ak barke ya ne leww ca suuf xóote ya,
teg ca barkeb njur ak nàmpal.
26 Sa ñaani baay ya romb
xéewali tund, ya sax fàww,
rombati ngëneeli jànji cosaan ya,
yal na dal ci boppu Yuusufa,
ca kaw ndaal boppam, moom sangub doomi baayam ya.

27 Beñamin ay till guy yeeroo,
di xëye yàpp rëbbam,
tey gonloo séddale am lëlam.»
28 Ñooñu ñoo sos mboolem giiri Israyil, ñu tollu ci fukk ak ñaar, te loolu la léen seen baay wax, ba mu léen di tàggu. Ku ci nekk mu tàggoo ko kàdduy tàggtoo, ya war ca moom.

Yanqóoba nelaw na

29 Gannaaw loolu da léena dénk ne léen: «Maa ngi waaja fekki samay maam; dencleen ma fa samay maam ca xabru ba ca toolu Efron, Etteen ba.
30 Mooy xabru ba ca biir tool, ba ca Magpela, te jàkkaarloo ak Mamre ca réewu Kanaan, di tool, ba

Ibraayma jëndoon ca Efron, Etteen ba, ngir def ko bàmmeel. 31 Foofa lañu denc
Ibraayma ak soxnaam Saarata, te foofa lañu denc Isaaxa ak soxnaam Rebeka, te fa
laa denc Leya it. 32 Tool ba ak xabru ba ca nekk ña nga ko jënde ca Etteen ña.»
33 Naka la Yanqóoba dénku doomam yu góor ya noona, daldi delloo ay tànkam ca
lal ba, bakkan ba rot, mu fekki ay maamam.

Yuusufa rob na Yanqóoba réewu Kanaan

50 1 Ba mu ko defee Yuusufa daanu ci kaw baayam. Ma ngay jooy te di ko fóon.
2 Ba loolu weesoo Yuusufa jox ay fajkatam ndigal, ñu waajal baayam. Fajkat
ya waajal Israyil[b]. 3 Waaj ma am na ñeent fukki fan, ndaxte loolooy waajal bu mat
sëkk cib néew. Waa Misra nag dëjal ko juróom ñaar fukki fan.
4 Ba dëj ba weesoo, Yuusufa dafa wax ak waa kër Firawna, ñaan léen ñu dimbali
ko, waxal ko Firawna ne ko, 5 baayam da ne woon, mu ngi waaja dee, waaye xabru
ba mu yettaloon boppam ca réewu Kanaan, na ko giñal ne, dina ko denc foofa. Mu
ne kon, na ko Firawna may, mu robi baayam, ni mu ko ko giñloo woon, te dellusi.
6 Firawna may ko, mu robi baayam, na mu ko ko giñloo woon.
7 Yuusufaa ngay dem robi baayam, moom ak mboolem jawriñi Firawna ak magi
këram ak mboolem kàngami Misra. 8 Ña nga ànd ak waa kër Yuusufa gépp ak ay
doomi baayam ak waa kër baayam, bàyyiwuñu diiwaanu Gosen lu moy xale ya ak
gàtt ya ak jur gu gudd ga, 9 ay watiir ak i gawar topp ca, ñu def gàngoor gu réy.
10 Ba ñu agsee ca dàggay Ataat, ja ca wàllaa dexu Yurdan, dañu koo jooy jooy yu
réy te metti. Yuusufa dëjal fa baayam diiru juróom ñaari fan. 11 Waa réewu Kanaan,
gis dëj ba ca dàggay Ataat, naan: «Dëju waa Misra bii aka réy!» Moo tax ñu tudde
bérab booba ca wàllaa dexu Yurdan, Abel-Misra (mu firi Dëju waa Misra).
12 Noonu doomi Yanqóoba ya def la léen seen baay dénkoon, 13 yóbbu ko ca réewu
Kanaan, daldi koy rob ca xabru ba ca toolu Magpela, te Ibraayma jëndoon ko ca
Efron, Etteen ba, ngir def ko bàmmeel. Mooy tool, ba jàkkaarloo ak Mamre. 14 Ba
Yuusufa dencee baayam ba noppi, dafa dellu Misra, moom ak doomi baayam ya ak
mboolem, ña mu àndaloon ca robu baayam.

Magi Yuusufa yaa ngi jégglu

15 Magi Yuusufa ya xam nañu ne, seen baay nelaw na. Ña ngay wax ca seen biir
naan: «Waaw, mbaa Yuusufa dencalu nu mer, nar noo fey sunu bor ndax lu bon li
nu ko ji woon lépp?» 16 Boobu lañu yóbbante Yuusufa kàddu yii, di ko wax ne ko:
«Sa baay dafa noo dénkoon, bala moo nelaw, ne nu: 17 Waxleen Yuusufa ne ko, sa
baay nee: “Say mag def nañu la lu bon moos, waaye ngalla baal léen seeni tooñ ak
àq, ji ñu la ameel.” Kon rikk waay, baal nu àq, ndax nun nook sa baay a bokk jenn
Yàlla ju nuy jaamu.» Ba ñu waxee Yuusufa loolu, mu daldi jooy.
18 Ci kaw loolu magam ya ñëwal seen bopp ba ca moom, sujjóotal ko ne ko: «Sang
bi, nu ngi nii, di la siyaare.» 19 Waaye Yuusufa ne léen: «Buleen am dara lu ngeen di
ragal. Xanaa maay Yàlla? 20 Dëgg la, fexeel ngeen ma lu bon, waaye Yàlla walbati na
ko, def ko lu baax, ba dogal li am tey jii, muy bakkan yu bare yi mucc. 21 Kon nag
buleen tiit, dinaa leen yor, yéen ak seeni doom.» Yooyu kàddu la dalale seen xol, ba
ñu am jàmm.

Yuusufa nelaw na

22 Yuusufa dëkk na Misra, moom ak waa kër baayam ñépp, ba tollu ci téeméeri
atam ak fukk, 23 te gis na doomi Efrayim, ba gis sëti Efrayim sax; rax-ca-dolli doomi
Makir, mi Manase jur, fa kanamam lañu juddoo.

---

[b]**50.2** Fajkati waa Misra ndàbb lañu daan waajale néew, ba du yàqu.

24 Mu am bés Yuusufa ne ay bokkam: «Sama waxtu jege na, waaye Yàlla dina leen
jëlsi moos, ba jële leen ci réew mii, yóbbu leen ca réew ma mu dige woon, ba giñal
ko Ibraayma, Isaaxa ak Yanqóoba.» 25 Booba la Yuusufa wax doomi Israyil, ne léen:
«Giñal-leen ma ne, bés bu leen Yàlla jëlsee, dingeen yóbbaale samay yax, waaye
dungeen ma fi bàyyi.»
26 Noonu Yuusufa nelaw ci téeméeri atam ak fukk. Ñu waajal néew ba, ba du yàqu,
daldi koy yeb cib tàdd, denc ko foofa ca Misra.

LEERAL YI

Njàlbéen ga

Aji Sax j- : Turu Yàlla la, mooy ki sax fàww. Fi ñu gëna gise tur woowu ci Tawreet, mooy ci biir jëflante Yàllaak nit. *Aji Sax ji gëmmul, nelawul.*

ayu-bés b- : Seetal: màggalu ayu-bésu Mburu mu amul lawiir.

barax b- : Gàncax la guy sax ci wetu dex.

biibal : Mooy barele, ba fees ak alal. *Am na ci Senegaal ñu bare alal ba biibal.*

cumbur m- : Doomu mbaam la.

dagg b- : Xeetu garab gu ndaw la, gu gëna dëgër xaaxaam.

Ebrë b- : Ebrë, am na ñu koy wax Ibraan ba tey. Yonent Yàlla Ibraayma Ebrë la woon. Xeet wi soqikoo ci moom te sëtoo ci Yanqóoba, moom lañuy wooye Ebrë. Seen làkk mooy ebrë mbaa ibraan mbaa yawut. Wax nañu ne, mu ngi jóge ci seen turu maam Ebeer (10.21).

faagaagal : Rey ay nit mbaa mala, ba ñu jeex tàkk. *Bu Tabaski jotee, xar yépp lañuy faagaagal.*

far : Mooy jeexal tàkk.

fóññ /ne/ : Ku mer lay doon, kanam ga lëndëm. Mooy fuññ ba tey. *Xale boo door mu ne fóññ.*

fulandiwu : Yokku, gëna bare. Ci ful la jóge, muy tekki yokk, gëna sakkan. *Nit ñi gëm nañu ne, kuy saraxe alalam day fulandiwu.*

gëndoo : Jàpploo, booloo. *Bu tawee, ndox mépp ay wal, gëndoo benn bérab.*

geño g- : Ñu bokke ci geño, ñoo bokk baay mbaa maam ju góor.

giif : Soo meree, ba mer ma jeex, sa mer giif na.

giir : Mooy barele ay doom ak i sët.

gooy : Gub gu gooy ñorul, te daanu na, amatul ndox. *Dugub ju gooy du am ñam.*

jàmmaarloo : Jànkoonte la, bu mana mujj ci xeex.

jaww j- : Mooy diggante asamaan ak suuf.

jëtun b- : Ku jëkkëram faatu la. Mooy jëtur ba tey.

jëxëm : Ku bare kawar, ba yaram wi sëq lañu koy wax.

joor g- : Suuf su wow, su amul ndox. Ndox du fa taa, day dem ca xur wa. *Waa Bawol ay joor-joor lañu. Amuñu dex, amuñu géej.*

kàngam b- : Kilifa la ci dëkk.

kéméj g- : Mooy cat li.

kóllëre g- : Digoo la bu ëmb ay dige. Man nañu koo tëral, mu dib digoo diggante nit ak moroom ma, mu mel ni la Ibraayma digoo woon ak Abimeleg (21.32) mbaa diggante Yàllaak nit, mu mel ni la Yàlla digoo woon ak àddina, jaare ko ci Nóoyin (6.18), mbaa diggante Yàllaak Ibraayma (15.18), mbaa Yàllaak Isaaxa (17.19). Ñetti yoon yu mujj yooyu nu lim, Yàlla rekk a dige; moom ci wàllu boppam moo fas kóllëre ak ñooñu. Ñoom defuñu dara lu dul gëm ko. Waaye Ibraaymaak Abimeleg dañoo digoo, maanaam dañoo fasante kóllëre, ku nekk am lu ko war. Noonu lañu dégge li xàjjale fas kóllëre ak fasante kóllëre.

koltaar b- : Sorewul ak godoroŋ. Dinañu ko fatte gaal.

kulbét /ne/ : Mooy jekki-jekki ubbi.

làng g- : Ni ñu séddalee xeeti àddina, ay xeet la woon, xeet wu nekk ak i làngam.

lël : Lël sab noon, mooy xareek moom ba daan, nangu alalam.

lenqe : Mbokk gu jege lay wone. *Sa doomu jigéen, sa jarbaat lenqe la.*

lupp b- : Mooy fi féete kaw ci pooj.

màngaan : Mooy di farala toxu, di dal feneen.

maraas /ne/ : Mooy maase, tàlli, amul kàmb, amul tund. *Pàkk bu kenn tabaxul laa fa fekk, mu ne maraas.*

mbënn m- : Mbënn mi man na doon bëtu ndox mbaa taa-taa ndox bu réy, ba jéggi dayo. Man na jóge it ci taw, mbaa muy ndox mu jóge ci suuf. *Mbënn daa na bare Ndar.*

mooco m- : Mooy boppu yaxu pooj, bi duggalanteek yaxu ndigg.

móol : Dinañu ko wax muul itam.

ñall w- : Yoon wu sew la ci àll.

ndambe l- : Ñebbe la, mbaa xeetu ñebbe ju ñu togg. *Ku fekkewul reer sa kër man ngaa jënd ndambe, reere.*

ndiiraan g- : Lu bare lay doon, lu ànd di yëngu, di dem. *Xale yi def nañu ndiiraan, topp màndikat bi.*

nebbon b- : Gerees la.

njëgg m- : Giléem yu bare yu sëf am njaay.

njobbaxtal l- : Ca kaw-a-kaw, ca coll ba. Mooy jombaxtal ba tey.

parlu m- : Àll la bu jur gi mana fore.

raas b- : Xeetu yéegukaay la. Mooy seel ba tey.

ramm-rammi : Yu sew-sewaan lay doon, di yëngu te sakkan lool. *Yamb yaa ngi ramm-rammi ci garab gi.*

rëbb : Mooy dëddu gu ànd ak moolu, di jur alkànde.

saamar b- : Xeetu jaasi la, bu ñaari wetam ñaw.

sàqi : Mooy àndandoo dem.

sarax suy lakk ba jeex : Mooy tekki sarax su kenn dul lekk dara. Dañu koy lakk muy saxar, ba jeex, jagleel lépp Yàlla.

seereer : Jur gu seereer day am ay rëdd-rëdd.

sëllu w- : Nag wu ndaw la.

sëqtal : Mooy sonal, loofal. *Ku sëqtal ag jur, bañ koo noppal, dinga ko ñàkk.*

sikkli : Mooy gasaat teen bu sakkoon.

tàkk l- : Wetu dex la.

tamarax b- : Pëndëx bu mboq la, te boo ko lakkee day xasaw.

téstën w- : Mooy catu gannaaw tànk ci ndëggu li. *Ñaare futbalkat yi dinañu teyee bal seen téstën.*

todde : Jur gu todde day am lu mel niy tomb mbaa ay gàkk ci der bi.

wasaare : Mooy dàq, ñu tasaaroo.

watu : Am na ñuy wax watatu. *Jaan day watu.*

wëgg : Mooy may ag jur ndox, ñu naan.

wëyëŋ /ne/ : Mooy fu wéet, fu dara amul. *Dara nekku fa. Àll bu ne wëyëŋ la.*

wirgo w- : Xeet la. *Bisaab am na ci ñaari wirgo, bu xonq ak bu weex.*

xas /ne/ : Bare lool. *Dëkk baa ngi ne xas ak i màngo.*

xasab b- : Mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conco.

xënte : Mooy xënte ba tey.

xof : Mooy baña laal lenn, ndax sa mbañ lay doon.

xóotey géej, xóote y- : Bérab yu xóot yi géej taaje.

xunti m- : Doj la wu def pax, ba nit man cee dugg.

yëddukat b- : Rondkat lay doon, di seet ak a wut lu mu nettali nit ci ku mu noonool.